

ЛОТОФАГИ

Художньо-документальна повість

Севастополь
2018

УДК 477.75(323.2)

ББК 66.3(4УКР)

М - 22

У 2014 році Російська Федерація окупувала український Кримський півострів. Більшість військовослужбовців Збройних Сил та інших силових структур України зрадили військовій присязі українському народу і, після анексії півострова, перейшли на сторону противника, що і стало причиною його втрати для України. Кримських зрадників автор зображує в образі античних лотофагів. Зраду і лотофагів готували в Криму роками, і не лише вороги. Автор, свідок тих подій, у художньо-документальному жанрі простежує технологію її підготовки і реалізації в процесі гібридної інтервенції в Криму

Лотофаги - за давньогрецькою поемою Гомера «Одіссея» це люди, які за життєві блага (солодкий лотос), зрадили свою Батьківщину

Не май вірного друга, не матимеш зрадливого
Українське прислів'я

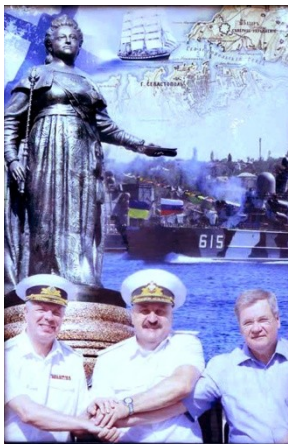
*Не давши битви, і не думай про мир
Іван Нечуй-Левицький*

*Краще полягти на плацу військовім, чим
бути побієнним у власному домі
Богдан Хмельницький*

Пролог

Не зважаючи на ранній час, обидва береги Севастопольської бухти були повністю обсажені народом. Від Графської пристані і до мису Хрустальний, вся Північна сторона були заповнені дорослими і малими мешканцями та гостями міста. Тільки-но зійшло сонце, автобуси довозили цілі групи туристів і просто віддыхаючий народ з санаторіїв Ялти, Євпаторії, Сак та інших населених пунктів Криму, чимало народу спеціально прибули з багатьох міст України і Росії. Спішили подивитися вже традиційну генеральну репетицію спільного святкування дня флоту України і дня ВМФ Росії, яка проводилася зранку і до обіду 26 липня 2013 року у Севастополі. Генеральна репетиція повністю демонструвала сценарій флотського свята з тією лише різницею, що на ній не були присутніми високі гості, у тому числі президенти України і

2013 р. Бігборди до
Дня флоту України

Російської Федерації Віктор Янукович і Володимир Путін. На саме флотське свято треба було би отримати відповідну перепустку, а це було не так просто, вільно не пройдеш, а тут – проходьте, займайте собі місце де вдасться і гордіться флотом. Тому народ і ломився на репетицію, бо не було пропускнуго режиму до бухт і не треба було метушитися і доставати спецперепустку. "Понаєхалі тут!", чулося тут і там в громадському транспорті невдоволене бурмотіння дебелих літніх тіток – це "ісконние севастопольци", представники Русского блоку, демонстрували свою ку-

льтуру. Втім, всі вони, виставляючи себе корінними севастопольцями, поселилися у місті після війни і насправді до історії міста і флоту мали дотичне відношення.

День видався сонячний, на небі жодної хмаринки. Зранку південне сонце почало розігрівати повітря, день буде жарким, лише легкий бриз розносив запах моря і легку прохолоду. Кораблі двох флотів, виграючи на сонці свіжопофарбованими бортами та надраєними палубами, стояли на бочках впродовж всієї севастопольської бухти. На палубах шикувалися їх екіпажі в білих парадних формах – все як флотському святі кожного року. Сценарій свята був всім давно відомий, в основному прославляв велич флоту Росії, він повторювався з року в рік. Намагання штабу ВМС внести в свято український колорит і традиції з року в рік рішуче відкидалися Чорноморським флотом і держадміністрацією. З української історії там приймала участь хіба що козацька чайка як символ української "флотішки". І це у багатьох в Севастополі і в Криму викликало насмішки над ВМС і Україною. Мене цікавило інше. Напередодні заступник командувача українського флоту з виховної роботи звернувся за допомогою створити

2013 р. Севастополь. Генеральна репетиція дня ВМС і ВМФ РФ.
Український БТР-80 пірнув на дно бухти

наш, український, сценарій флотського свята, і сказав, що на цей раз святкування проходитиме за сценарієм командування ВМС України. Я, добре відаючи про твердість у відстоюванні державних інтересів і українських історичних традицій українських адміралів, до прохання віднісся скептично, проте свої пропозиції по зміні сценарію свята надав. То ж мені, хоч і не вірилося в наполегливість командування ВМС, цікаво було подивитися чи таки відбудуться зміни в святкуванні професійного свята українських моряків, чи то були просто побажання.

Зміни в сценарії кинулися в око відразу, щойно я вийшов у центр міста. Все місто було обклеєне плакатами і бігбодами, великими і малими, на яких прославлялося російсько-українське флотське братерство. Командувачів флотів і голову міської адміністрації осіняла на них імператриця Катерина II. Український великий десантний корабель "Костянтин Ольшанський", який днями повернувся з ремонту в Миколаєві, знаходився чомусь не у загальному строю бойових кораблів, його поставили на бочки збоку, в Артилерійській бухті. А це означало, що український корабель вивантажувати десант своїх морських піхотинців не буде. Першим в корабельному строю стояв однотипний російський "Новочеркасск", ото він випустить на воду плаваючі бойові машини морських піхотинців як ВМС України, так і ЧФ Росії, з самого початку продемонструє "братство по зброї двох флотів", а заодно і хто є головним у місті-герої. Мою здогадку згодом підтвердив командувач ВМС України адмірал Юрій Ільїн: "Ольшанский" не участвует только с точки зрения безопасности. Потому что два десантных корабля такого водоизмещения на таком узком фарватере использоваться не могут. Поэтому мы с командующим ЧФ приняли решение – оба подразделения высаживать с одного корабля".

Генеральна репетиція так і розпочалася. Після об'їзду на катерах і поздоровлення екіпажів кораблів командувачами двох флотів, розпочалася висадка морського десанту. Перші два бронетранспортери вийшли з твіндека російського корабля під державними прапорами України і Росії, за ними появилися наступні з військово-морськими

прапорами. Однак БТР під Державним прапором України, пропливши метрів так за 100 від корабля, став вивалюватися за встановлений маршрут руху, відставати від російського і зовсім заглох, зупинився безпомічним на воді як консервна банка. У той же час БТР-80 під Військово-морським прапором України, що йшов курсом за ним, не те, що заглох, взагалі став... тонути. І швидко потонув на очах тисяч глядачів! Українські морські піхотинці заледве устигли передати на сусідню бронемашину свій прапор, самі ж загойдалися на хвилях, які сколихнула в бухті бронемашина, що пірнула на її дно. Заглохшу ж українську бронемашину під українським Державним прапором взяв на буксир БТР під прапором російським і гордо відбуксирував до берега. "Росія волочить Україну до союзної держави, флоту України піпець", - хтось поряд зі мною прокоментував ситуацію.

По обидва береги бухти виділялися чималі групи в основному літніх людей з російськими державними і Андіївськими прапорами. Це були штатні мітингувальники від "Русского блока" та інших проросійських партій і організацій. Вгледівши акцію "затоплення" української бронемашини вони радісно заволали по обидві сторони бухти: "Всё! Капец флоту Украины! Севастополь город русской славы, тут не место хохлам!", "Севастополь, Черноморский флот, Россия!" та "Ха-ха, трагедія українського флоту", який, на їх думку, повинен був давно забиратися звідси геть. Ось вона, подумалося, головна зміна сценарію: перед приїздом Путіна треба було продемонструвати готовність ЧФ зневажити ВМС і Україну з її президентом. Місцеві і російські ЗМІ рознесли звістку про "трагедію українського флоту" по всьому світі, натомість прес-центр ВМС спершу гордо заявив, що українські БТР в бухті не тонули, але, під тиском фактів, прояснити ситуацію вимушений був взятися сам командувач ВМС віце-адмірал Юрій Ільїн: "Один бронетранспортер по техническим причинам, которые сейчас выясняются, затонул в 100 метрах от берега. Личный состав был эвакуирован. Действовали очень уверенно, слава Богу, все живы, все здоровы. Никто не пострадал. Причины могут быть разными. Они сейчас

виясняються. Внешний осмотр, который был произведен, показал, что видимых повреждений на бронетранспортере нет".

Чому, - запитав я офіцера штабу бригади надводних кораблів, - наші БТРи не висаджувалися з "Костянтина Ольшанського", як це робилося раніше?

Так він не в строю, у нього не відкривається носова апарель. Яким пішов в ремонт, таким з нього і повернувся. Ото віддокували, пошкрябали трохи від водорослів днище, помалювали корпус і весь ремонт, про який так багато говорив міністр Лебедев, - зло сплюнув капітан 3 рангу.

Про кораблеремонтну аферу міністра оборони Лебедева розголосив ветеранський сайт ВМС. Назривав новий скандал: кошти, виділені на ремонт дев'ятнадцяти кораблів, міністр оборони використав далеко не на їх ремонт. Першим рятувати ситуацію взявся командувач ВМС і заявив, що український корабель знаходиться в строю і не ламався. На підтвердження його слів Чорноморський суднобудівний завод, власником якого був народний депутат від Севастополя Вадим Новінський, теж заявив, "що у рамках контракту з ВМС України підприємство провело докування "Костянтина Ольшанського" з ремонтом рульового і гребного обладнання..., ремонт корпусу корабля... Спеціалісти підприємства провели роботи по відновленню носової і кормової апарелів".

Ганебний і принизливий у відношенні не лише до ВМС України, але і України в цілому вчинок як у Севастополі так і в міністерстві оборони всіма силами намагалися знівелювати і виставити як би й нічого такого не скоїлося. Лише на думку экс-голови парламентського комітету Верховної Ради України з питань оборони і безпеки Георгія Крючкова це був "дуже поганий знак. Я вражений, що це сталося, це крах нашого флоту... Не знаю, випадковість це чи ні, але ж напередодні перевіряли. Хто винний? ... Треба щоб винні понесли відповідальність за цю ганьбу. Можу запевнити лише одне і точно: наші Збройні Сили доведені до ручки. Те, що сталося під час репетиції є тому підтвердженням, і міністр Лебедев до цього,

відповідно, має безпосереднє відношення". Та в Україні і у всіх її відповідних силових структурах на думку Крючкова і ветеранів ВМС не звернули уваги - не можна ж ображати братський флот, який є гарантом її безпеки!

Витягали затоплений БТР-80 з dna бухти російським плавкраном теж під улюлюкання російської юрби і чергове приниження флоту України – у них, у "хохлов", навіть плавкрану немає, ВМС України не вартий нічого і йому нема місця в "городі русскої слави". Командувач ВМС наказав про затоплений БТР і справжні причини його занурення на дно бухти мовчати, мовляв, винні самі матроси і їх таки покарали в ім'я зміцнення продемонстрованої "невиносимо братської дружби".

Внаслідок якої такої "братської дружби" показово і прилюдно затоплено український БТР? – задали питання командуванню українського флоту члени ради ветеранів Військово-Морських сил України. Чому у паливному баці першої бойової машини опинилася сіль, а на другій виявилися відсутніми кінгстони? Ця ганебна провокація з українськими бронемашинами могла бути підготовлена і виконана лише російськими руками на російському кораблі з відома російського командування, і її треба належно і прилюдно оцінити, а не приховувати, вважали ветерани, які закладали "стапелі" сучасного українського флоту. Ветерани знали і бачили, що обидві українські бронемашини два тижні назад на міжнародних миротворчих навчаннях "Сі Бриз – 2013" без проблем пройшли морем десятки миль, були перевірені морем не один раз та отримали високу оцінку від зарубіжних колег – українські морські піхотинці мали значний досвід у висадці морських десантів. Командування ВМС що?, далі допитувалися ветерани, виправдовує антиукраїнську провокацію російських адміралів і робить винними постраждалих?

Не створюйте проблеми, якої немає. Все гаразд. Не збуджуйте ситуацію напередодні свята. Ви не знаєте справжніх причин затоплення бронетранспортера, тому не коментуйте. Росіяни тут ні до чого. Ми самі винні і самі все виправимо, - в один голос заявили начальник штабу і командувач ВМС України.

А далі за надто велику зацікавленість командування ВМС позбавило ветеранів запрошень і перепусток на саме флотське свято. У штабі ВМС України, у Севастополі про цю подію постаралися якнайскоріше забути. Та дарма. Подальший розвиток ситуації в Севастополі і у Криму показав, що даремно пробайдужили зухвалу акцію російських моряків, бо саме вона стала прологом подальших подій у Севастополі, преамбулою видворення з Криму ВМС України, сигналом до максимальної активізації антиукраїнських протестів громадського і політичного характеру, до більш активного і грубого приниження українського флоту та української громади в Севастополі. Вона означила початок триваліших, глибших і складніших етно-соціальних, політичних і військових процесів в Криму, стала прологом захоплення українського флоту на півострові, зради силових структур і, як наслідок, анексії Кримського півострова та спроби збройною силою "буксувати" Україну в обійми "братньої" союзної держави.

Пригода з затопленням української бронемашини не була забавою і випадковою. Вона стала цинічним приниженням українського флоту і України як держави, і означила, що тривала інформаційна війна проти України в Криму підходить до свого гібридного завершення. Головні інструменти цієї війни і її точки опори у Севастополі вже були підготовлені до реалізації кінцевих цілей і завдань, заради яких вона провадилася. Менше чим за рік так і сталося. При підтримці завчасно сформованих лояльних до агресора національних і громадсько-політичних груп до Севастополя і Криму без збройного спротиву українських силовиків ввели російські війська. Братство по зброї, дружба флотами протягом десятиліття, братерство двох слов'янських народів, ідеологія спільної боротьби з фашизмом і московська церква, як головні елементи обеззброєння українських силових структур, виконали своє руйнівне завдання – чинити опір стало нікому. Під антифашистський галас підготовлених "протестних" груп російський десант, виставлений для розгублених мешканців Севастополя їх "захисниками від бандерофашизму", швидко захопив півострів, разом повалили українські державні

органи і, не втопили, але захопили, інтернували бойові кораблі і військові частини Військово-Морських сил, а їх рештки вивели з півострова. До протистояння з агресором в гібридній війні, проти технології виховання і застереження зради Україна виявилася не готовою.

==== Частина I ====

1

Вечірнє небо Севастополя накрила велика гомінлива чорна вороняча зграя. Летіло і кружляло їх над містом багато, сотні, і число їх все збільшувалося. Якось раніше у цю пору я не замічав такого нашестя цих птахів до Севастополя, тому разом з їх галасом в душу закрадалася тривога і неспокій. Раніше весною лише великі зграї шпаків хмарами носилися і осідали на дачні ділянки, на акації і платани, та то були веселі передвісники весни і літа. А зараз звідкілясь взялася величезна зграя чорних воронів. Вони нагло кружляли понад вікнами верхніх поверхів, мов заглядали, що відбувається у квартирах, гучно і зло крякали, сідали і злітали з гілок найвищих дерев на вулицях, та гронами повисли поручнями на дахах будинків, галасуючи і б'ючись між собою. Як стемніло чорні птахи знялися і подалися десь в напрямку Козачої бухти і мису Фіолент до моря. Оця чорна літаюча галаслива пташина туча мовби прирікала, кликала якусь велику біду для мене і для України. Спало на думку прислів'я: "Доле моя,

доленько, вийди із води. Захисти мене, доленько, від біди". Не захистила, не почула і покинула нас доленька... З води, з моря вийшла на кримський берег велика біда і зграєю залізних круків подалася вглиб Кримсько-

го півострова...

Севастополь ще спав. На вулиці лише сіріло, день тільки поборював ніч. Чорне вороньйо знову появилось в небі і зворотнім шляхом полетіло в напрямку Бахчисараю і Сімферополя. Мовби слідом за ними з бухти Козача великий десантний корабель "Ніколай Фільченков" російського Чорноморського флоту висаджував бойові машини "Тигр" з озброєним і екіпірованим до бою десантом на борту. Прибув він з Кавказу, де, як передав прес-центр ЧФ, забезпечував безпеку зимової Олімпіади в Сочі. Спецназ, який там безпеку мав би забезпечувати й далі, чомусь кораблем доставили в Севастополь. Десятки бронемашин квапливо виходили з твіндека корабля і розїжджалися вулицями ще сплячого міста, займали життєво важливі його структури і шляхові розв'язки. Розвантажувалися з корабля і розїжджалися вулицями тихо, без звичного для військових шуму, брязкоту металу і команд, крадучись чужими дорогами вглиб ще сплячого Севастополя і далі на півострів. Захопивши сонний Севастополь броньована зграя направилася до Сімферополя і далі до Перекопу.

1.03.2014. Севастополь. Вивантаження російського десанту у бухті Козача

Сонце вже піднялося над горизонтом. Виглянув з балкона. Серединою моєї вулиці котиться броньований "Тигр", зупинився біля будинку. Таких у Збройних Силах

України немає, це виключно російська бронетехніка. На передньому сидінні вальяжно розвалився, виставивши назовні ручний кулемет, шкірить зуби бородатий чеченець. Тикає в мене дулом кулемета, мовляв, не висовуйся. Позаду нього сидять ще кілька неголених військових, озброєних автоматами. Номер бронемашини наспіх замазаний фарбою, через яку пробивається російський військовий номерний знак. Самі прибульці одягнуті в зелену польову десантну форму одягу, без будь яких знаків розрізнення, лише малюнок камуфляжних костюмів та темніші плями з під зрізаних емблем видавали їх належність до збройних сил Росії. Військовослужбовці без ознак своїх Збройних Сил, це воїни без честі, без гідності, це терористичні збройні формування, які за всіма законами підлягають ліквідації. Середньовікові пірати і ті мали свій окремий прапор і відзнаки. А тут, як тисячу років тому назад, суне прямо якась невідома орда з розкосими очима, неголена, суне в камуфляжах і бронежилетах, з танками, гарматами і бронетехнікою... Що я проти них, один-однісінький пенсіонер, можу вдіяти з свого балкону?

Тривожно. Мене, як колишнього військового, безпорадність гнітить. Похмура погода, ще не розсіявся високий туман. З моря затягуються хмари, до дощу. Не до сну, я стою, дивлюся і розмірковую. Мені, відставному офіцеру, який служив у ВМС України з першого дня їх створення і пережив весь період розподілу Чорноморського флоту та боротьби за національний флот України, не треба доводити і переконувати мене в тому, що ці, не відомі, але добре озброєні люди несуть на своїх калашах нам щастя і добробут, знаю, добре відаю, що це не брати йдуть на спільні флотські навчання. Ось вам, винирнуло з пам'яті, і повторення Тузли, лише цього разу з Севастополя. Мовчки стискую кулаки – це війна? Я два десятиліття живу на вістрі війни і миру, на вістрі гібридної війни і ідеологічного протиборства, у атмосфері флотського протистояння і відчуваю, що не друзі викочуються на бронемашиних з нутра десантного корабля. Я знаю підлі методи дій "батьків" флотської проблеми. Ми протистояли їм з першого дня створення ВМС України. Технологію

неоголошеної війни проти України ми описали ще в середині 1990-х, але зараз все значно складніше, зараз напевно запахло військовим димом. На Тузлі ми були твердими і непоступливими, відчували себе впевнено на своїй землі і були готові її захищати, тому росіяни вимушені були свою акцію згорнути. А зараз огортає безпорадність від передчуття великої біди і втрати Батьківщини, рідного дому, всього того, чому служив, що був, чому присвятив своє свідоме життя. Та й чим я, ветеран, можу особисто зарадити, коли відсутня будь-яка організація опору української сторони? Знаю, що днем раніше до Севастополя прибула делегація депутатів Державної Думи Російської Федерації, цілий депутатський десант цих самих борців за російський флот в Україні і лідерів руху "Крим – Севастополь – Росія": лідер фракції партії "Справедлива Росія" Сергій Міронов, заступник голови Держдуми Володимир Жириновський, голова комітету по власності Сергій Гаврілов, депутати Костянтин Затулін, Микола Валусєв, Валентина Терешкова, Анатолій Калашніков, Анатолій Локоть. Вони господарями появилися в Севастополі і, без будь-яких попередніх узгоджень з українською стороною, зразу з'явилися на майдані Нахімова - на антиукраїнському мітингу. Там відбуваються вони вже історично.

1917 рік., грудень. *"Нагнетанию классової ненависти способствовали находившиеся в Севастополе кронштадтцы, упрекавшие черноморцев в недостаточной революционности, и ставившие им в пример собственные "заслуги". ... Решающий сигнал был дан, однако, из Петрограда, отозвавшись в Севастополе самым жутким образом".* (А.Г. Зарубин. Севастопольская трагедия. 2010).

"Когда я уезжал из ЦК в Севастополь покойный Я.М. Свердлов говорил мне: "На юге же, особенно в Крыму, дела обстоят плохо. Там наблюдается полное засилие социал-соглашателей. А это особенно печально, если принять во внимание значение Севастополя как военного порта. Ваша задача, - заявил Яков Михайлович, - превратить Се-

вастополь в революционный базис Черноморского побережья. Севастополь должен стать Кронштадтом юга". (Ю.Гавен. Октябрь в Крыму. 1933).

Слідом за групою Гавена третього листопада до Севастополя з Балтики направляється чергова група з 25 балтійських "революційних" матросів, а 15 листопада - група балтійців з 20 чоловік під керівництвом А.П. Шерстобітова (М.Мамчак. Чорноморський флот. Курсом до України. 2013).

Що змінилося за минулі часи? ЦК лише змінився на адміністрацію президента Росії, завдання залишилися тими ж. Класова ненависть змінилася на національну, на відкриту ненависть до Української держави. У 1917 році ця ненависть була захована у класову і прикрита пролетарським братерством, у нинішні часи – слов'янським братством і братством по зброї. Як і у 1917 році, так і в 2014 році "решаючий сигнал" був даний з російської столиці.

З прибуттям московських депутатів на всіх в'їздах до Севастополя появилися протитанкові "їжаки" і блокпости з "самообороною", міліцією і бронетехнікою морської піхоти Чорноморського флоту. Ситуація в місті почала вже не загострюватися, а ставати вибухонебезпечною. Мешканці міста, особливо старше покоління, почали втрачати орієнтацію – громадську і політичну. З Москви побачили загрозу Севастополю з сторони Правого сектора і Майдану, і зараз тут, в українському місті, під керівництвом прибулих борців з фашизмом і місцевої влади організують боротьбу українців з Україною. Під їх гасла колони російської бронетехніки і групу московських гостей супроводжують вулицями міста автомобілі української ДАІ.

У листопаді 2013 року на одному з перших проросійських мітингів прозвучав заклик до Путіна ввести російські війська в Крим. І нічого, автор того звернення продовжував виступати з трибун одного мітингу за іншим. Затим на черговому мітингу голова "Русского блока" Геннадій Басов оголосив про формування

"севастопольської самооборони" від "бандерофашистів". За його словами, записуватися в загони можуть любі люди, здатні залишити сім'ю і ризикувати своїм здоров'ям. Басова у січні 2014 року активно підтримав голова міської державної адміністрації Володимир Яцуба і за його пропозицією біля адміністрації почали записувати у "самооборону" всіх бажаючих погріти руки, всіх, хто побачив себе вже новою владою. Яцуба став патроном тієї самооборони. Історія Севастополя зробила круг на 97 років і почала повторюватися майже в точності: один з головних керівників кровавого розбою в Севастополі 23-24 лютого 1918 року теж носив прізвище Басов. У ситуації 2014 року матросів 1917 року замінили козаками "самооборони": до обіду військовослужбовці Чорноморського флоту служили матросами, а після обіду вони ж перевдягалися в козаків "самооборони" Севастополя і вже строем бігли пікетувати і блокувати українські військові частини. Ось таким був театр абсурду, бо у організаторів анексії Криму не хватало протестуючого місцевого населення.

1917 рік, грудень. *"Любой люмпен или откровенный бандит мог свободно предаваться бесчинствам, надев матросскую форму. Своими злодеяниями "прославился" отряд одного из таких "моряков" — С. Шмакова, от которого немало претерпели и сами коммунисты, с трудом его разоружившие"* (Гавен Ю. Конструирование временного ЦИКа Советов. Симферополь, 1933).

"... матросы, вкупе с городскими маргиналами, порой именовали себя "большевиками", ...представляют собою разнузданную чернь, дикую, невежественную, преступную толпу, служащую слепым орудием в руках аферистов от революции. Матросам было все равно, кого и что им громить и истреблять "во имя революции", достаточно было им только пальцем показать и повелеть: "сарынь на кичку!". *(Крымский вестник. — 1919, 15 февраля).

*Сарынь на кичку! – заклик ліквідувати когось під час повстання Степана Разіна.

ВМС України в місцях дислокації в Криму у ситуацію не вмішуються. Дзвоню в штаб, невже не розумієте, що це захоплення Севастополя і Криму? Відповідають, що вони поза політикою і у ситуацію вмішуватися не мають права. Чому дозволили російській бронетехніці заблокувати вулиці і блокпостами місто? Ми не маємо повноважень контролювати дії Чорноморського флоту, чую у відповідь. Це справа СБУ і МВС. Це говорять захисники Вітчизни чи люди, перелякані Майданом і відповідальністю за протидію йому? Але ж протидії Майдану моряками не було, тоді чому допускають в свій гарнізон чужого господаря? Відповіді не має.

Проліском весни 2014 року у Севастополі стали великі десантні кораблі Північного і Балтійського флоту ВМФ РФ: "Мінськ", "Калінінград", "Оленегорський Горняк" і "Георгій Побєдоносец". З цих кораблів було вивантажено тисячі російських морських піхотинців, десантників і спецназу ГРУ на бронетехніці. Протягом однієї лише ночі через Керченську переправу перекинуто в Крим 60 танків збройних сил Росії. Разом з однотипними чорноморськими "Ніколай Фільченков" та "Новочеркасск" вони послідовно один за одним доставляють в Севастополь і на учбовий полігон "Опук" російських бійців спецназу, десантників, бронетехніку, артилерію, системи залпового вогню, танки, спецтехніку зв'язку та транспорт. Окупація півострова йде з Севастополя, Керчі, Гвардійського і полігону "Опук" на Керченському півострові. В останніх двох пунктах російські десантники, їх бойова техніка і запаси накопичувалися заздалегідь до анексії.

Міркую. Щоб десантний корабель з десантом з Севе-роморска дістався Севастополя йому треба повним ходом обійти весь європейський континент тижнів за три. Але весь час повним ходом він йти не може. А ще мусіла бути передпоходова підготовка протягом місяця. То ж коли почалася підготовка до військового вторгнення в Україну? Виходить – осінь 2013-го! Отже, Майдан і Правий сектор, київська хунта, переворот і бандерофашисти тут зовсім ні до чого, задля анексії Криму події Майдану вдало були використані організаційно, інформаційно і ідеологічно.

Ці озброєні до зубів люди, представники "братського" народу, ці озлоблені на все українське московські депутати прийшли в Україну не росіян захищати. Вони прийшли ліквідувати тут Україну і не крилися в цьому. 23 лютого місцеві колаборанти і просто залякані люди спустили з міськдержадміністрації український державний прапор і підняли російський триколон. Слідом спустили українські прапори з будівель СБУ і МВС. У Сімферополі урядові будинки захоплені терористами, які прибули... з російського гарнізону, з Севастополя. Це була відповідь російських депутатів і керованих ними проросійських сил на звільнення будівлі Верховної ради АРКрим кримськими татарами. Це була помилка Меджлісу. Кримські татари протестували проти проведення антизаконної сесії Верховної ради АРКрим, витіснили від будівлі проросійських активістів і взяли контроль над будівлею. Вони не повинні були погоджуватися на її звільнення без передачі її охорони українським військовим і виходити з урядових будівель, але погодилися, бо демократичні і з доброю душею, повірили слову кримських депутатів і народних депутатів з Києва, своїм співгромадянам, котрі... їх ненавиділи і не приховували цього з часу повернення цього народу на свою Батьківщину. Чи могли звільнити захоплені будівлі і чи було кому? Могли і було кому. Могли підігнати кілька танків з Перевального, могли вдарити авіацією з Бельбеку. Але не підігнали і не вдарили, хоча генерал-майор Ігор Воронченко пропонував задіяти для цього танки з його бригади берегової оборони ВМС України. Та цю пропозицію кримський прем'єр, лідер кримської організації партії Регіонів, А.Могильов відкинув і сам не організував оборони півострова, бо Могильов не Куніцин, вдавав, що чекає рішення політичного, поки його не викинули з кабінету. Дочекалися, допоки посеред ночі озброєні терористи не захопили урядові будівлі, а московські гості разом з терористами, яких на місці перетворили на "защитников русского народа", силоміць не зібрали переляканих кримських депутатів з усієї округи. І тоді дочекалися політичного рішення, яке, нехтуючи всіма законами, міжнародними і українсько-російськими договорами і угодами, проголосило

"незалежність" Криму і Севастополя від України. Вдивляючись у ці події, бачимо стару імперську російську логіку, за якою вгадується план Леніна – Троцького 1917 року з придушення української незалежності.

"19 и 21 марта 1918 г. провозглашается создание Таврической советской социалистической республики (ТССР, Республика Тавриды). Было заявлено о принадлежности Черноморского флота провозглашенной республике, избран ее руководящий орган – Совнарком (СНК) ТССР, который возглавил присланный из центра (Москвы - М.М.) политработник – А. Слуцкий". (Гавен Ю. Конструирование временного ЦИКа Советов. Симферополь, 1933).

Наступного після початку висадки російських десантників дня на вулицях Севастополя з'явилися озброєні піші патрулі: йшли рядком троє військових, середній з ручним кулеметом наперевіс, по сторонах від нього – з автоматами на грудях. Йдуть посеред вулиці, лиця - в балаклавах, лише очі тільки визиркують з прорізів зеленої шмати. Мешканці міста прагнуть не потрапляти їм на очі і не перетинатися з ними на вулицях, обходять стороною. Новоявлені патрульні військових звань і емблем свого війська не мають. Ідуть відкрито як справжні терористи. Біля заблокованого сепаратистами і козаками штабу ВМС, його теж уже з усіх сторін патрулюють подібні патрулі, підійшов до одного з таких і зірвав з лиця тканину. Побачив лице з розкосими очима – бурят чи-то калмик – представник якогось сибірського народу.

Що ви тут робите, хто ви такі і за яким правом ходите вулицями міста з бойовою зброєю?

У нас пріказ захищать вас от фашистов, в Україне хунта переворот сделала, - почув у відповідь.

Цей десантник відповідав мені скороговоркою, з великим акцентом і завчено, видно, тренувалися добре та довго.

Де ви бачили тут фашистів?

Оні есть, Правий сектор тоже есть. Счас убежали, спрятались где-то, потому, что ми есть.

Все знайоме. Подібне у нашій історії вже було, і було не раз. Тисячу років тому назад із сходу в Україну увірвалася орда з такими ж розкосими очима. Тільки тоді вона прибула на конях і верблюдах, з луками і шаблями. Сьогодні з тих же країв та ж орда прибула до нас десантними кораблями з бронетехнікою, кулеметами, гарматами і системами залпового вогню. Під гаслами спільної віри і братства захоплювали колись і Запоріжську Січ. Так валили УНР. Так намагалися вкрати Крим під час кризи навколо острова Тузла. Та, попри наші намагання засвоїти уроки історії, домогтися притомності власть імущих, висновків в урядових кабінетах України не бажали зробити. Там забули про Всеукраїнський референдум 1991 року і марили дружбою та братством слов'янських народів.

Так просто втрачається державність. Напрочуд просто і швидко Україна втратила Севастополь і Крим. А ми так важко боролись за Україну в Криму, за національний флот в Чорному морі протягом двох десятиліть, а втратили їх за день. Хай будуть благословенні ті мої побратими, які вже відійшли у вічність і не бачать краху наших зусиль, нашої боротьби, цієї ганьби. Всього кількатисячна зарані оплачена юрба безбатченків-емігрантів вирішила державну долю майже трьох мільйонів мешканців Криму. Міліція і Служба безпеки України в ситуацію не вміщувалися. Для них це був "демократичний" вияв народу. Для них колабораціонізм і демократія зрівнялися в поняттях, бо вони вже давно поголовно стали колаборантами, перевертнями і зрадниками українського народу, від якого себе відрікали мовою, звичаями і традиціями, історичним минулим. Свобода і незалежність для них давно стали лайливими словами, бо свободу свою власну вони давно проміняли на російський рубль і триколонор. Начальник УМВС в м. Севастополі Олександр Гончаров замість арешту заявив сепаратистам, що севастопольська міліція "злочинні накази з Києва виконувати не буде" і у зміні прапора злочину не побачив. Отже, йде захоплення території України без оголошення війни, через зраду тих, хто мав би територіальну цілісність і безпеку України захищати навіть ціною свого життя. Після

мітингу з приміщень Севастопольської міської прокуратури, Служби безпеки України та управління МВС України спокійно і байдуже спустили Державні прапори України. Для цих силовиків запропоновані прибулими росіянами нові високі посади, значне підвищення грошового забезпечення і нові пільги переважили честь і гідність, людську і професійну.

Масову зраду перетворювали на подвиг, у народі з цього приводу говорять: "зрада на світі настала". Відносно України зрада "братського російського народу" українців настала відразу після оголошення її незалежності. Її, зраду, відразу закомуністували під "флотську проблему", під "демократичне волевиявлення кожного". До флотської проблеми легко і швидко прив'язали газову трубу, економіку і економічні відносини. Вийшла флотська політекономія, підкріплена гарматами головного калібру кораблів флоту та ще Придністровською проблемою. І заговорювали "віковичним братерством", "братством по зброї", єдиним народом, вірою та іншими слов'янофільськими обгортками. А в душі ненавиділи. А ми, серцем щирі і душею добрі, роззброювалися, трясучими руками, з постійною оглядкою на схід будували державу і постійно били по руках своїх моряків - якби не ви з своїм флотом, не було б у нас проблем з Росією!, очікуйте політичного рішення! Не смійте противитися діям братського флоту, не раз грізно повторювалося з столиці, коли дружба з тим флотом для

нормальних людей вже ставала задушливою. І образливою, бо нас постійно виставляли другим сортом. І так зводили українську державу демократичною, миролюбною і безсилою, першими у

1.03. 2014. Колона російського десанту на кримських дорогах

світі зводили свою оборону роззброюючись без видимих у цьому границь.

Колони окупаційної бронетехніки, заповнені десантом спецназу і морської піхоти, поповнені місцевою "самообороною", кубанськими і донськими козачками розгалужуються кримськими дорогами, оминаючи кримськотатарські поселення, відзначали свій маршрут російськими триколорами над органами місцевої влади. Оточені військами татарські села ще тримаються українського прапора, до них бояться заходити навіть чеченці. А десантні кораблі РФ щодня вивантажують і вивантажують закамуйфльовані війська, транспортні літаки і бойові гелікоптери з російських аеродромів уже без ліку прямують в Качу, Гвардійське і Сімферополь. Для Криму ця ситуація теж не є новою. Якби ми вчилися так як треба...

"Описание падения крымских городов носит характер совершенно однообразный: "К городу подходили военные суда...пушки наводились на центральную часть города. Матросы сходили отрядами на берег; ...а затем, пополнив свои кадры темными, преступными элементами из местных жителей, организовывали большевицкую власть". (Деникин А.И. Очерки русской смуты – т.3. Белое движение и борьба Добровольческой армии. – М.: Айрис-пресс, 2006).

Антон Денікіна в сучасній Росії цінують, його урочисто перепоховали в Москві, його методи боротьби з "незалежниками" вивчені, взяті до виконання і доповнені сучасними можливостями і технологіями. Дивлячись на рух через Севастополь колон російських військ і різноманітної бойової техніки стало ясно, чого так вперто росіяни домагалися вивести колись сформований нами батальйон морської піхоти ВМС України подальше від Севастополя та стоянок десантних кораблів. Ми це колись передбачали, бо за час доставки нашого батальйону до десантних кораблів в Севастополі чи Новоозерному його можна було десять разів по дорозі знищити, але після, ні, не заміни, а бруталного усунення від посади командувача

Володимира Безкоровайного і більшості офіцерів штабу ВМС на суворе з міноборони України "Цить! Виконувати!" заперечень вже не було. Штаб ВМС свій батальйон вивів до Феодосії, а полк морської піхоти ЧФ у Севастополі тут же перетворився в бригаду з штатом військового часу. Чим ВМС могли перегородити дорогу російським колонам у Севастополі? А нічим, п'ять зламаних бронетранспортерів у штабі ВМС, як і академія, ліцей та навчальний центр, не були тією силою українського флоту, яка спроможна стати озброєним до зубів окупантам на заваді. І це організатори анексії розуміли і діяли нахабно, знали, що протистояти їм тут нічим і нікому.

2

Ми, відкинувши геть уроки історії, свою державну недосвідченість намагалися компенсувати нашим щирим серцем, думали, що наші сусіди допоможуть нам у важку годину, що наша довіра, наша спільна віра конвертується нам взаємністю і повагою, і у останні роки завели на флоті виключно московську церкву, відсторонюючи від флоту київську, якій у Севастополі так і не дали відповідного приміщення. І московська церква виправдала московську довіру і виконала свою головну функцію їхньої ідеологічної структури – нейтралізація спротиву окупації через лицемірне використання посилянь на євангельські моральні приписи та поширення братолюбства і миролюбивої демагогії. З початком анексії на ниві "гріховності братовбивчої війни" та пролиття братської крові працювали не лише севастопольські і кримські священники, для їх підтримки приїхали "святі отці" в рясах навіть з Почаївського монастиря, з Тернопільщини. Вкупі з ідеологічним структурами ЧФ і міста вони розмили у кримчан почуття Батьківщини, яка з появою в Криму "зелених чоловічків" почала стискатися до розмірів Кримського півострова.

Кольори російського прапора швидко і впевнено заливали карту Криму. Події нагадували 1941 рік, згадалася відома книга учасника II Світової війни Василія Субботіна "Как кончаются войны", прочитана недавно. Не знаю, чи брали цю книгу спогадів ветерана війни українські

військові чини і аналітики до уваги, чи ні, але багато чого з написаного старим танкістом, який пройшов дорогами війни з першого до її останнього дня, мовби віддзеркалилося в кримських подіях 2014 року.

Васілій Субботін. *"1941 год ...никто еще не верил, что началась война. Замполиты повторяли одно слово: "Провокация". ...Как мы догадывались, никакой связи с командованием и никаких приказов не было"*.

Чи не повторилося подібне у 2014-му в Криму? Чому здали Крим і відступили з півострова без бою? У дні, коли російський спецназ з кубанськими козаками вже топтали українську землю, вже оточували українські військові частини набатом звучало і ширилося як заклинання "Не піддаватися на провокації!". І це твердили не тільки замполіти. Вищі державні урядовці, група народних депутатів, що прибула до Криму, екс-міністр оборони генерал армії України О. Кузьмук закликали не піддаватися на провокації, і самі чимдуж скоріше покинули півострів, подальше від зони конфлікту. Місцева влада не те щоби перечити окупантам, активно сприяла своїй ліквідації, відрікшись одночасно присяги державних службовців, своїх виборців і передвиборчих програм, притаїлася, вичікуючи, коли вже впаде Україна остаточно. Командири українських військових частин плани протидії терористичним загрозам і захопленню військових частин не застосовували, у вищій степені готовності війська не переводили і взагалі їх командирського офіцерського мобілізуючого голосу на захист Криму чути не було.

Васілій Субботін. *"Был день, когда мы с немцами шли рядом. В одном направлении — на восток. Они шли по параллельной с нами дороге. Иногда можно было их видеть. Пехота двигалась колоннами. Много солдат ехало в машинах, впереди и сзади мотоциклисты. Отдельно — танки... Так они и прошли. На нас не обратили внимания. То есть понимали, убедились, что воевать, стрелять в них мы не будем"*.

У лютому-березні 2014-го року спільними колонами українські військовослужбовці з російськими Кримом не ходили, проте роками, до анексії Криму включно, паралельними колонами ходили на спільних парадах на всіх державних святах. Браталися і запевняли одні одних про незламність і вічність спільних бойових традицій і історії. Для цього у Севастополі навіть створили Військово-морський музей України – філію Національного військово-історичного музею міністерства оборони України, який прославляв історію російського флоту значно краще, чим музей самого російського Чорноморського флоту. Тому під час інтервенції в Крим росіяни, як і німці влітку 1941-го, були впевнені, що українські військові "брати" у них стріляти не будуть, а будуть складати зброю і здаватися. В ім'я вихованого у них "флотського побратимства". Тому, відчували себе господарями ситуації, ходили до заблокованих ними ж українських військових частин помитися в баню, столуватися, погомоніти-перемовитися, ходили разом в кафе, вільно заходили агітувати зрадити присязі і скласти, вірніше, передати їм вже складену українцями в арсенали і погребя зброю. Появився у Військово-Морських силах України і свій "генерал Власов" – першим, щойно отримавши призначення, зрадив військовій присязі і своєму народу командувач Військово-Морських сил ЗС України контр-адмірал Денис Березовський.

Зрада Березовського впала вже на засіяну відступництвом кримську ниву. Кримський півострів всі роки незалежності засівався держаними чиновниками, керівниками силових структур, які принципово і показово відгороджували себе від української національної ідеї, від проблем кримських татар, вони ж створювали і нестерпні умови для бізнесу проукраїнськи налаштованим підприємцям. Російський сепаратизм не вважався в Криму чимось антидержавним, а виявом демократії і свободи слова, всім на місцях належало не створювати перешкод для організацій Русского міра, це носило назву "не давати підстав для провокацій". Начальник головного управління виховної роботи Генштабу ЗС України, навіть було прислав телеграму на ТРК ВМС "Бриз", якою, в протиріч ліцензійних

завдань, вимагав вести половину часу мовлення російською мовою та щоденно і спільно з російськими журналістами готувати спеціальні передачі для Чорноморського флоту РФ. З іншої сторони, у військових вимагали завжди і по любому випадку чекати "політичного рішення", команди з Києва по любому приводу, позбавляли будь якої ініціативи на місцях. А якщо така команда не поступала, то сидіти і не ворушитися. ВМС України було заборонено вести контроль за діями російського флоту в Криму. За ініціативу, яка була не узгоджена з Києвом і Москвою, суворо карали. Ото вирішив було командувач ВМС адмірал Ігор Тенюх попри позицію ЧФ РФ встановити у Севастополі пам'ятник гетьману Сагайдачному, а до 90-річчя українізації Чорноморського флоту у 1918 році встановити на Графській пристані пам'ятну дошку, то ж не лише російські організації з депутатами міськради позвірячому зірвали з стіни і втопили у бухті дошку – твір мистецтва, а й військова прокуратура ВМС України "за перевищення повноважень" відкрила проти командувача ВМС кілька карних справ. За проукраїнські позиції, за членство у Спілці офіцерів України, чи "Просвіті" офіцерів звинувачували в націоналізмі, обмежували кар'єрний ріст і просування по службі, усували з посад і відправляли в запас. Така ситуація на українському флоті почала формуватися відразу після завершення розподілу Чорноморського флоту і зміни командування флотом. З року в рік йшло приниження власного флоту і вихваляння флоту російського, його історії і традицій, "вікового слов'янського братства". "Головним у Севастополі був, є і буде Чорноморський флот" – не раз заявляв з екрана телевізора і на нарадах голова Севастопольської держадміністрації В. Яцуба. Власних військових традицій і героїв боротьби за волю свого народу цуралися, з бойової підготовки вимивалася національна складова. У ВМС України, як і в інших силових структурах, героїв позичали у сусідів, на поразках вчилися перемагати. Проголошували євроатлантичний курс, а на всіх практичних навчаннях вчилися воювати з ворогом у спілці з "братським" російським флотом і очікували агресії з тієї ж сторони, до якої нібито стриміли. Ни-

шком виховувалася подвійна свідомість і мораль, що є нічим іншим як передвісниками зради. У військових моряків України більше вимагали дружити з флотом російським, чим зміцнювати власну бойову готовність. Доходило до вповні абсурдних висновків, коли міністрами оборони Гриценком, Єхануровим, Єжелем, Саламатіним і Лебедевим проголошувалося, що гарантом безпеки нашого флоту виступає флот "братньої Росії" та, що "Україна ніколи воювати не буде". На службу обороноздатності поставили "братство флотів", бойову готовність замінила дружба. Флотська служба стала виглядати хорошою приємною і без особливих клопотів роботою. Ситуація постійної зміни курсу державного поступу, безвідповідальних реформ в умовах, коли гарантії безпеки покладалися не на власні Збройні Сили, а на сусіда, коли влада втрачала інстинкт самозбереження роздвоювало свідомість захисників Вітчизни. Ідеологія "братства двох флотів" позбавляла їх національного ґрунту, а постійне стримування у рішеннях виховувало в офіцерському середовищі ситуацію національного інфантілізму, службової безвідповідальності, яка у час військової агресії і загрози життю деморалізувала їх свідомість, дії і поступки. Відбувалася прихована морально-психологічна інтоксикація духовної складової захисників Батьківщини.

Васілій Субботін. *"Они боялись не немцев, а ...отдать какой-нибудь приказ самостоятельно, без приказа сверху. Никто не осмелился взять на себя ответственность и организовать на каком-нибудь рубеже оборону. Просто отступал. .... Никакой приказ, если он и был, ни до кого не доходил. А самостоятельно, без приказа, командиры боялись хоть что-то сделать. И миллионы солдат отступали без боя".*

Вражаючі паралелі 2014 року з роком 1941-м! В 2014 році теж ніхто з українських військових не боявся російських "зелених" і "ввічливих чоловічків", донських чи кубанських казаків, перемішаних з місцевими сепаратистами. Більше, чим втратити Батьківщину, боялися підня-

ти руку на "братів по зброї", офіційних гарантів їх безпеки. Хоч наказ застосувати зброю при спробі захоплення кораблів чи військових частин був, на нього не звертали уваги, вимагали якихось додаткових. Так ніхто і не осмілювався взяти на себе оборону Кримського півострова чи підняти сигнал "Помираю, але не здаюся!". І це мало під собою цілий ряд причин. До 2014 року весь процес військової підготовки підготував командний склад Збройних Сил України в Криму до такої межі, коли вони опасалися проявляти ініціативу та брати на себе відповідальність більше чим страху втратити Батьківщину. У час загрози їх командирську волю і офіцерську честь підпорядкував інстинкт самозбереження і матеріальної вигоди та заохотив до зради, яка вже їм виглядала продовженням провізорного братства "слов'янських народів і флотів". В "Положенні про корабельну службу" була старанно обійдена можливість захоплення і блокади кораблів чужинцями, (а вони з неприхованою неприязню стояли поруч) у власних бухтах, збройна оборона передбачалася лише у відкритому морі чи іноземних портах, а спуск свого прапора і здача кораблів без бою у власній бухті не визначалися військовим злочином. Тому із-за відсутності національної основи в духовності, спуск з щогл власних флотських прапорів і підняття замість них російських протесту вже не викликав, про збройний опір годі було думати бо їх атрофована свідомість спокійно відносилася до проголошення національних кольорів "бандерофашистською символікою".

Тривале виховання рабської психології, психології не самостійного воїна-захисника свого народу, а другорядного військового, залежного від волі не закону, а від програм політичних партій і місцевих вельмож, проявило свої руйнівні результати. Саме тому і у міністерстві оборони України, і на місцях у військах байдуже реагували на відверті і неприховані намагання російського новітньої еліти відродити спочилу в бозі імперію, і, найперше, за рахунок України. А відновлення імперії – то свята для Росії річ. Я і мої колеги, котрі пройшли горнило розподілу флоту, це знали, тому їх першими відправили в запас і відставку, бо

вони не сприймали російського впливу і протистояли ідеологічному натиску, вміли відділити правду від вимислів, лжі і облуди. Тому лінія ідеологічного протистояння, лінія фронту пройшла не землею, а через флотські душі і серця. Вона прийняла вимір морально-психологічний і у кожного став свій фронт, особистий вибір: боротися чи зрадити народу, державі, країні...

Ми йшли до Європи, до європейських стандартів через ідеологію "слов'янського братства" і "братів по зброї", а прийшли до анексії і окупації власної землі, до захоплення "братами по зброї" бойового ядра нашого флоту. Це сталося тому, що постійно ігнорували застереження древніх римлян: "небезпечно користуватися привілеями римського громадянина і одночасно дружити з варварами".

3

Президент Російської Федерації Володимир Путін з екранів телевізора, на різних зустрічах в Європі заявляє, що в Криму російських військ немає, що то там лише сама "кримська самооборона" борониться від київської "хунти" і Майдану. Він, мовляв, до кримських подій відношення, не має. В Європі схилилися до думки цього вірити.

Так сталося, що моя дружина на запрошення своєї подружки юності, лікарки за професією, ще до анексії Криму поїхала на профілактичне обстеження до її клініки в Краснодар, на Кубань. Поїхала, коли в Севастополі було ще мирно і більш-менш спокійно. Прийшов час повертатися, а рейси автобусів відмінено, переправа через Керченську протоку закрита. Я їй дзвоню, щоб оставалася, бо переправитися на кримський берег вже нічим, ситуація у Севастополі стала напруженою і українські прикордонники закрили Керченський порт, рейси автобусів через Керченську протоку відмінені.

Переправу прикордонники закрили тільки-но поромом Керченського порту доставили з кубанського берега першу незадекларовану російську бронетехніку з спецназом, який проігнорував, силою уникнув українського

прикордонного контролю і нагло вийшов на кримський берег. У відповідь на відвертий бандитизм українські прикордонники закрили порт. Закрити то закрили, але не надовго. Та яка там сила у прикордонників? Два десятка чоловік, з яких половина жінки. Як стемніло, в порт прибув загін морської піхоти Чорноморського флоту і зайняв Керченський порт, грубо видворивши звідти працівників української митниці і самих прикордонників. І відкрив порт та поновив рух поромів через протоку. У той же час український батальйон морської піхоти почали пікетувати кілька десятків місцевих і прибулих раніше з Кубані козаків і виставили їм вимогу скласти зброю. Українські власники чорних беретів стали розмірковувати, що у них немає розпоряджень боронити Крим, нема ніяких наказів, а у банді, що закрила їм ворота і блокує виїзд в місто, вгледіли не терористів, а "сусідів" з сусіднього під'їзду - як з ними воювати? То ж під ці роздуми росіяни швиденько прибрали Керченський порт і саме місто Керч до своїх рук. І ніхто їм в цьому не перечив.

Через добу відновили рейси автобусів Краснодар-Севастополь. Дружина придбала квиток. Автобус на трасі Краснодар – Слов'янськ – Темрюк – порт Кавказ їде у суцільній колоні військової техніки, яку тягнуть і волочуть до переправи. За словами дружини, завантажені військовими Урали тягнули різні гармати, на трейлерах везли самохідні гармати і танки, їхали системи залпового вогню і різна забрезентована техніка.

В порту Кавказ перед посадкою на пором товпляться кубанські козаки, кажуть, сміючись, що їдуть в Крим "у гості" захищати своїх, православних, від "нациків і фашистів". І готували їх для цього вже давненько, кожна станиця віддавна знає де знаходяться "нацики" і кого має від них захищати. Майже з кожної станиці виряджаються козачі сотні "захищати" Крим. Козачки плачуть, стараються не пускати своїх чоловіків до Криму, які вони козаки? А їм у відповідь показують списки записів у козацтво ще шкільних часів. Значить козаки. Он і маршрутний автобус "Старотитарівська – Темрюк", заповнений кубанськими козаками, намагається перебратися в Крим, оминувши

сам Темрюк, появився на кримських дорогах. Поряд кубанська козачка-продавщиця магазину лається, що в Керчі відключили українські телеканали, які вона любила дивитися на кубанській стороні.

На кримському березі стоїть група озброєних і екіпірованих для бою російських вояків, без будь-яких відзнак, кучкуються і палять цигарки. Більшість з них є представниками сибірських народів. Кілька севастопольських жінок накинулося на них:

Ви чого сюди прийшли, що тут робите? Що вам тут треба, хто вас сюди звав?

Ми пішли вас захищати от бандеровцев і фашистов. Кієвская хунта їх в Крім прислала, говорить один.

Другий, бурят, добавляє:

Ми пішли захищати православних в Криму.

А ви то самі православні? Нас не треба захищати, нам ніхто, крім вас, не загрожує, і ми вас не звали. Забирайтесь на свій берег.

Мовчать, затим рекомендують жінкам менше "болтати" і закрити рота. Бо у них є наказ "захищати". А бронетехніка, артилерія, танки, вантажні автомобілі "визволителів" вивантажуються з поромів і, натужно ревучи двигунами, виходять на кримські дороги. І так щодня протягом березня місяця...

4

Громадську ситуацію і свідомість мешканців Севастополя в роки незалежності України формували мітинги у центрі міста на площі Нахімова. З перших днів незалежності України і включно до 2010 року пріоритетом в їх формуванні володіли комуністи з прогресивними соціалістами. З приходом до влади партії Регіонів їх рейтинг різко упав і ця почесна місія збурення свідомості севастопольців перейшла до коаліції регіоналів з Союзом советських офіцерів, казаков і Русского блоку. З листопада 2013 року вони стали проводити мітинги регулярно, майже щотижня, і вони широко та усестороннє висвітлювалися місцевими ЗМІ. Офіційно їх проводили різні

проросійські організації і з сторони виглядали вони стихійними і не надто чисельними. З початком протестів українців у Києві проти режиму Януковича і, особливо з початком Майдану і Революції Гідності, у Севастополі мітинговий рух став набирати промовистої організованості не лише проти Майдану, а й проти української держави та проголошував курс відриву від України. Виразно проглядалося, що цей антидержавний рух узгоджений з міською владою та з народним депутатом України Вадимом Колісниченком і отримує їх повну підтримку – так місцева влада демонструвала свою автономність від Києва. Частенько серед організаторів появлявся і суднобудівний олігарх, нардеп Вадим Новинський. Первісне головне гасло "Фашизм не пройде!" змінили на "Наша родина Росія!". За ними на перший план вийшли вже відверто сепаратистські і фашистські гасла: "Севастополь – это Росія" і "Где ми – там Россия!". Місцева влада і силові структури мовчали і не реагували. Розпочався розгул сепаратизму під виглядом демократії, яка перетворилася у анархію і залякування більшості мешканців Севастополя. Українців вже ототожнювали з ворогами.

Там, на площі Нахімова, після Нового 2014 року був запущений маховик ненависті до України, зради України, антиукраїнської злоби, страху, зомбування всіх і всюди та нищення всього українського. Севастополь став першим містом України, що зламало проголошені гасла миру, дружби і братства, продемонструвало відкритий сепаратизм і колабораціонізм, містом, яке відкрило в Україні сторінку зради, ескалації жорстокості, насилля і терору, давши тим приклад сепаратизму і зради іншим регіонам країни. Російсько-українська війна прийшла в Україну через Севастополь за старими рецептами.

"Во время вчерашней демонстрации, на митингах некоторые ораторы произносили речи о необходимости немедленно начать социальную революцию. ...Чем могут кончиться такие призывы? Известно, чем. И уже вчера, под влиянием этих речей, в некоторых слоях народа, в городе и на Корабельной слободке говорилось о том, что

надо устроить "Варфоломеевскую ночь", резать буржуев и т.д.". (1917 р., 28 жовтня. Газета "Революционный Севастополь")

1917 рік. У ніч з 16 на 17 грудня більшовики організували у Севастополі першу широкомасштабну кроваву різанину, яка увійшла у історію як перша "Варфоломійська ніч", після чого, розігнавши міську Думу, силою захопили владу у місті. (М. Мамчак. Народження "Красного флота". Севастополь, 2012)

"Грозными речами шумели митинги. Более ужасных минут Севастополь не переживал. Пред этим шествием торжествующего убийцы, пред этими радостно громкими звуками победных маршей померкли ужасы ночи и заглохли выстрелы расстрелов, ибо здесь всенародно как бы узаконялось то, что было совершено 12 часов назад. Отнималось последнее утешение, что то злое дело было сделано кучкой преступников". (А. Каппа. Ночь ужасов. Крымский вестник. 1919)

Проведенню мітингів передувала відповідна підготовка севастопольського суспільства. І не лише місцевими теле- і радіоканалами чи газетами. Було підключено велику кількість проплачених пропагандистів. На базарах, у громадському транспорті, якими користуються найперше ветерани і пенсіонери, появились свідки і "кондуктори",

які щойно повернулися з Львова, затим з Майдану, і бачили на власні очі як тамтешні нацики, Правий сектор б'ють бітами по голові людей, які не вміють

Лютий, 2014. Відправлення севастопольських "тітушок" до Києва

правильно привітатися "Слава Україні!" чи не знають "бандерівської" відповіді на таке привітання. На севастопольських мітингах можна було розгледіти всі ідеологічні технології "руського міра", побачити і почути тотальну брехню, лицемірство ораторів, антураж і ефектні емоційні прийоми у найкращих совкових традиціях. Чого варта була урочиста зустріч з хлібом-сіллю на мітингу севастопольського "Беркуту", який побитим втік з Майдану, чи розповідь як мешканці одного села на Черкащині не пропустили, побили і підпалили автобуси севастопольських тітушок, яких було урочисто спровадили для придушення київського Майдану. Або розповідь про севастопольську "солдатську матір", провокаторку, яка десь там, у лісі під Києвом, тримає оборону від бандерівців і Правого сектору, здійняли максимальні емоції у тисяч ветеранів флоту і пенсіонерів міста-героя. "Вбивають! Пришліть за мною вертольот!", надривно репетувала в телефон опереточна "солдатська мама". Та через добу повернулася наземним транспортом і живою-здоровою.

За класичними законами радянської комуністичної технології вибудовувався мітинг 26 січня. Цей мітинг провели у протигагу мітингу заявленому щойно створеним

Лютий, 2014. Оточений міліцією і руским блоком
Севастопольський Майдан

севастопольський Майданом, який надзвичайно перелякав державну адміністрацію і особисто її голову Володимира Яцубу. Проукраїнський мітинг заборонили судом, судовий виконавець зачитав постанову апеляційного суду: заборонити заради спокою і злагоди у місті. На площі Нахімова терміново зібрали російську громаду і розпочали концерт співаки з ансамблю ВМС України. Просвітян і молодь з прапорами Євросоюзу, які все таки зібралися на заявлений ними захід, визнали такими, що "заважали проведенню концерту", оточили трійним кільцем і так, під прокльони російських активістів, силою витіснили з Майдану. Говорити щось, пояснювати, не кажучи вже про якусь дискусію, стало неможливо. Проросійські мітингарі в основному працівники і службовці з Чорноморського флоту, немало серед них перевдягнених у цивільне військовослужбовців, у тому числі і з спортивної роти – всі зарані підготовлені і проплачені. Всі мобілізовані на боро-

тбу з "українським бандерофашизмом". Погрози прихильникам України сиплються одна за другою:

Майдан – американська авантюра. Долой майданутих! В Києві підняли голову фашисти, гади! Повозитися з ними треба буде ґрунтовно, - звучить загрозливо від оратора з мікрофоном.

Київська хунта рветься до влади. Ще не задушені в самозародищі ці фашисткуючі молодчики, що почули запах влади і крові, самі вже не зупиняться!

Тільки не треба розслаблюватися, все лише починається. Сила, яка їх поборе, повинна бути достатньо міцною, і жорстокою... Фашисти мають втямити, що боротьба з ними буде вестися з метою їх повного знищення, - звучить вже застерігаючи страшно для не "ісконно русскіх".

Майдануті хочуть завести в Севастополі базу НАТО! Не дозволимо!

Але українці не дуже-то і злякалися, дехто вирішив донести і до цієї зондованої російськими грішми і пропагандою юрби зерно правди про Майдан, і проти кого виступають севастопольські українці. З гучномовцем в руках до російських мітингарів звернулися депутат міської ради Василь Зеленчук і координатор севастопольського Майдану Віктор Неганов. Натовп накинулася на них як на затятих ворогів, розтерзати їх завадила міліція.

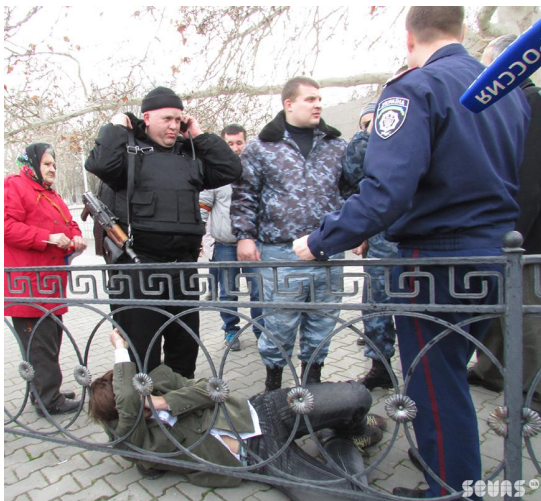
На протязі двадцяти років влада комуністів і регіоналів грабує вас, - кричить у гучномовець Василь Зеленчук. - Вони розграбували і здали на металобрухт наші заводи, позбавили робочих місць... Я хочу, щоб ми були вільні від бандитської влади... Ви захищасте злодіїв і бандитів...

Та говорити Зеленчуку не дають. На площі стоїть гвалт, свист і вереск.

Ти бандера!, іуда!, урод! Зеленчук свінья! Пошол вон, хохол! Пошол вон, свінья! Вон до Львова! Провалівай отсюда! Севастополь, Крим не для хохлов!

В поход на Львов і Київ! Здесь Россія! Россія! Где ми - там Россія!

Натовп галасує, перекрикуючи гучномовець. Ніхто не хоче чути іншого слова, про дискусію не йдеться зовсім, лише завчене "Росія!" несеться над площею Нахімова. У Зеленчука і Неганова полетіли яйця і інші предмети, почалася бійка, Неганова повалили на землю. Міліція робить вид, що стримує натиск роз'юшеної юрби.

Майдан Нахімова. Побиття українського активіста Віктора Неганова

нимем и спокойно, но потом его слова вызывают бурю возмущений. Этот маленький человек осмеливается сказать свирепым матросам правду в глаза, убийства он называет убийствами, грабеж - грабежом... История сохранила имя смельчака: Розенцвейг — стекольщик из Симферополя, призванный в годы войны на флот". (Александр Зарубин. Севастопольская трагедия).

Через кілька днів з трибуни наступного мітингу голова севастопольської державної адміністрації Володимир Яцуба оголосив, що ідеї Майдану для мешканців Севастополя не прийнятні, що місто-герой має свої незмінні святі високі ідеї, виборені героями у війнах, і ідеї київської "хунти", яка у Києві рветься до влади, тут не пройнуть. Далі більше. Яцуба закликав севастопольців до

1918 рік, лютий. Севастополь. "На Графской пристани кто ликовал, кто трепетал от страха. Но голос правды все-таки прозвучал. ...С балкона говорят комиссары казенные речи, сводящиеся к одному – "бей буржуев". Но вот выходит матрос... и обращается к многотысячной толпе. Сначала его слушают со внима-

боротьби і терміново підвищити пильність, бо фашисти і бандерівці з Львова, напевно, вже їдуть до нас:

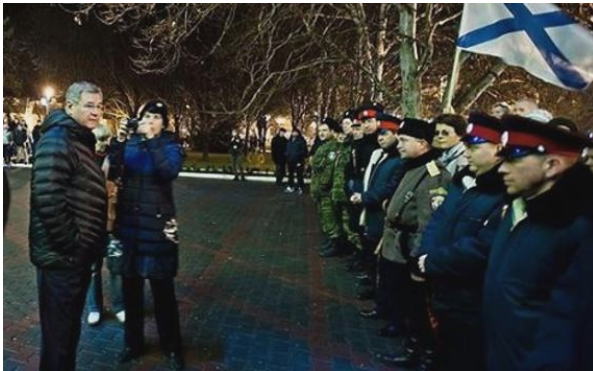
Якщо побачите і почуєте, що дві-три людини стоять і спілкуються українською мовою, знайте, що то є бандерівці. Негайно в'яжіть їх і ведіть в держадміністрацію. А ми там з ними будемо розбиратися.

Першим севастопольські казакі просто на вулиці перейняли і пов'язали полковника запасу ВМС Івана Шульгу, голову севастопольської організації "Україна-НАТО". За-тим впіймали пароха севастопольської греко-католицької громади отця Миколу Квича, обох запроторили до буцегарні. Просвітяни і молоді свободівці подалися їх визволяти. Міліція змушена була їх випустити. Та цим переслідування отця не закінчилося, через тиждень йому вчинили провокацію. Новою поштою додому доставили пакунок з гуманітарною допомогою, мовби з Канади. Ще не успів отець посылку відкрити, як в квартиру вдерлися казакі, відкрили пакунок і виявили в ньому... бронезилети. Навіщо вони йому сам парох не знав. Знову отця Миколу без будь якого офіційного документу арештували і посадили в камеру СІЗО. Знову пішла українська громада його визволяти. Повернувся отець Микола додому, а наступного дня казакі вже ламають двері його квартири, а вдома троє дітей і вагітна дружина. Прийшлося Миколу Квича з сім'єю з Севастополя евакуювати на материкову Україну. З початком бойових дій на Донбасі, отець Микола подався капеланом на фронт.

Українська влада у Севастополі мовби спеціально тривалий час руйнувала саму себе, сама розхитувала ситуацію в місті, своїми руками вибивала поміст, на якому стояла, та рубала сук, на якому сиділа. І водночас повалилася на мітингу 23 лютого 2014 року. Всеохоплююча і з вигляду грізна влада партії Регіонів розсипалася як струхнявілий пень від малесенького подуву політичного вітру, без найменшого опору і всі колишні владці враз стали зрадофілами і побігли запобігати ласки до нового господаря, який раптово винирнув на цьому ж мітингу 23 лютого.

Недарма ж до Севастополя прибув десант московських політтехнологів і думських депутатів. Вони і накреслили ціль і дію мотивів п'ятої колони і визначили яким чином мітинг вплине на процес зміни та сприйняття нової влади, на подальшу орієнтацію мешканців міста та, особливо, ВМС України. Головним захисним механізмом змін була виставлена сила ЧФ, агресивність проросійських організацій і нерішучість українських військовослужбовців. Українську громаду, як і мешканців Севастополя в цілому, у великий розрахунок не брали, їх ще раніше локалізувала сама українська влада. Все мав вирішувати майдан Нахімова, уторована протягом двох десятиліть у

Лютий 2014. Глава севастопольської МДА Володимир Яцуба наставляє російських козаків на боротьбу з "бандерофашистами"

Вповні був задіяний і використаний закон політології, що результат отримується активною і ініціативною меншістю, а не пасивною більшістю населення міста.

Політтехнологи не помилилися. Як і сподівалися, мітинг "Просвіти" і кримських татар у першій половині дня 23 лютого севастопольська влада і ВМС України проігнорували, народу там зібралося десь біля тисячі осіб. А ось у другій половині дня 23 лютого на майдані Нахімова державна адміністрація разом з депутатами міськради і проросійськими силами зібрали більше 10 тисяч людей які підтримували все, що їм говорили з трибуни. На мітингу майоріли виключно російські прапори, було їх більше сотні. Тут вже лунало одне гасло "Росія!" і "Долой кievскую ху-

свідомість севастопольців велич Росії буде переважній більшості городян здаватися швидким досягненням високого рівня життя і добробуту, раєм земним, якого не могли досягнути при кволій українській владі.

нту". Проголосували не підкорятися більше Києву і не платити податки в українську казну. У цей час лідери проросійських сил у боротьбі з фашизмом і "хунтою" ще були єдині з міськдержадміністрацією. Севастопольський "губернатор" Яцуба під схвальні вигуки юрби навіть заявив про будівництво на в'їздах до Севастополя блокпостів і пообіцяв ще підсобити відповідними матеріалами і технікою. Але далі неочікувано для нього лідер "Русского блоку" Басов з трибуни заявив:

Яцуба є ставленик київської хунти! Долой Яцубу! Ви-словаємо йому недовіру і вимагаємо негайно провести позачергову сесію міськради. Негайно і прямо зараз на мітингу!

Недовіра! Фашист! Вон Яцубу! Ганьба йому! Негайно провести сесію!, - заревіла юрба.

Організатор боротьби з фашизмом і "смотрящий" Януковича у Севастополі Володимир Яцуба напорівся на те, що сам і організував. Намагаючись уберегти Севастополь від впливу Майдану і Революції Гідності, через дискредитацію України і українців, через організацію боротьби з міфічними "бандерофашистами" він намагався остатися при владі і стати цілком незалежним від Києва. Врешті, сформований ним ідеологічний шарм, як томагавк, зробив річний круг і таки впав на його голову. Він зблід і став на коліна на трибуні:

Дорогі севастопольці. Я завжди був і є з вами. Нам ще багато треба зробити для міста. Ми разом з вами розпочали боротьбу з фашизмом і хунтою...

Вон! Брешеш! Фашист! Недовіра!, - ревіла юрба.

Ось тут і винирнула невідома раніше широкій громадськості міста особа, яка тримала в своїх руках всі ричаги управління підривом ситуації в Севастополі. Ним виявився громадянин Росії, севастопольський підприємець Олексій Чалий, власник севастопольської промислової групи "Тавріда Електрик", якого замість Яцуби тут же обрали "народним мером".

Обраний нами мер міста має сформувавати виконком, загони самооборони, продовжити сесію міської ради і уточнити можливість переходу міліції на нашу сторону

як озброєного загону, - сказав на мітингу місцевий адвокат Борис Колесніков.

Після проголошення юрбою "народного мера" депутати-регіонали і комуністи міськради відразу втратили хоч якусь орієнтацію і відповідальність перед державою і народом, перед своїми виборцями, почали діяти ситуативно, сприйняли рішення нових зверхників селективно і під дією московських мотиваторів з потворною відданістю, тут же, просто на вулиці, провели так звану "позачергову сесію міськради" і висловили недовіру своєму патрону і його адміністрації. Депутатів, щоб голосували так, як треба мотиваторам, взяли під охорону члени партії "Русский блок" і севастопольські казаки. Далі учасники цього театру абсурду ініціювали створення місцевої "народної ради" з обранням її лідера, якому доручили керувати громадою міста. Ним став той же Чалий.

Ми будемо захищати своє місто і не дозволимо нікому диктувати нам умови, тим більше націоналістам, - заявив новоявлений "народний мер" Олексій Чалий.

Далі лідер партії "Русский блок" Геннадій Басов вже втретє оголосив про створення силових загонів самооборони з числа добровольців. На вулиці міста вийшла бронетехніка російського Чорноморського флоту. Під вечір з держаної адміністрації новоявлений "народний мер" Олексій Чалий у компанії з головою міської ради Юрієм Дойніковим та лідерами Русского блока, Союза советських офіцерів і казаків спустили Державний прапор України і підняли російський триколор. Заступника глави міста, який заявив про своє наступництво за посадою "подавшого у відставку" Володимира Яцуби, попід руки вивели з кабінету і випхнули на вулицю.

Ось так, трохи більше десяти тисяч людей на мітингу змінили долю більш ніж 410-тисячного міста. І повалили українську владу у Севастополі. Уроки історії за двадцять три роки її існування цю владу так нічого і не навчили. Якою вона була, таким і став її фінал.

За два десятиліття незалежності України Севастополь, хоч і мав особливий статус і являвся містом центрального підпорядкування, та так і не став справді українським містом. Мені здавалося, що у часи УРСР Севастополь був більш українським, чим в часи незалежності України – по крайній мірі тоді не було вираженої такої українофобії, відкрито не переслідувалося все українське, у магазинах вільно продавалася українська література і газети. З кожним роком незалежності флотська столиця попри загальну ідеологію дружби і братства народів та флотів ментально, культурно і ідейно все більш дистанціювалася від України. Результати Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року вже не згадувалися, з міських бібліотек газети і журнали з його результатами були видалені, мовби його і не проводилося. Та у столиці України цим не бентежилися. Лідери парламентських партій чи високі урядові чиновники, коли й приїжджали до Севастополя помочити в морі ноги, з гумором називали севастопольських українців "діаспорою в діаспорі" і вважали цей регіон не своїм "електором". Тож Севастополь розвивався такою собі абсолютною культурною, гуманітарною і ідеологічною зросійщеною провінцією України, без наявності тут яскравих лідерів. Якщо і появлялися подібні, вони тут же перебиралися до столиці і про Севастополь і Військово-Морські сили України вже згадували досить рідко.

Менталітет севастопольців, як і в радянські часи, продовжував базуватися на славному минулому, тобто на двох героїчних оборонах міста. Оборони ці, хоч кожного разу місто здавали ворогам, російською пропагандою були вдало трансформовані в немеркнучі подвиги моряків Чорноморського флоту, який жодного разу свою головну базу і місто від ворожих посягань так і не врятував – завжди кидав їх на поталу ворогам. Символом цього героїзму став пам'ятник затопленим кораблям. Та прикрі поразки до уваги не бралися, як і факт, що у Севастополі корінних севастопольців, які б проживали тут до II Світової війни і боронили місто, у місті майже не осталося. Тому громадську позицію у Севастополі визначали ідеологи

російського Чорноморського флоту і приїжджі, в основному відставні ветерани флоту, МВС, КДБ, прокуратур та їх сім'ї. До них, а не до українських організацій, була прикута увага і любов місцевої влади. Відродження Військово-Морських сил місцева влада сприйняла обережно, як прикре непорозуміння, весь час косячи око на Москву і належної допомоги українським морякам не надавала.

Крім того, у свідомість більшості севастопольців через роки закритого, а тому відрізаного від загальноукраїнського життя, міста, через його тривалу багаторічну режимність, було вмонтовано синдром російського "старшого брата", який за роки незалежності України демонтувати не спромоглися, навпаки, підживлювали. Цим синдромом і характеризувалися відношення між ЧФ РФ і ВМС України та з місцевою владою. Ніколи командувач ЧФ, завжди будучи членом ЦК КПРС, не ходив до голови міста, лише голова міста до нього. Та й демонтувати синдром "старшого брата" у місцевих чиновників і владців при відсутності державного патріотизму і порядності було неможливо, бо якраз з інтегральним показником цих якостей громадянина у них були серйозні проблеми.

Севастопольці і моряки флоту у своїй масі спокійно сприйняли проголошення незалежності України і у переважній більшості на всеукраїнському референдумі зробили свій вибір на її користь. Однак сама українська влада зробила все, щоб у скорому часі у місті витравити з свідомості людей зроблений вибір. Севастополь по своєму флотському характеру був містом консервативним і це вдало використали комуністи з російськими радикалами і розпочали активно на цьому спекулювати. Змінити їх погляди могли лише вельми переконливі аргументи і обставини. А такими владою, підконтрольними нею ЗМІ та терміново створеними проросійськими організаціями виставлявся один аргумент – Севастополь місто російського флоту і його слави. Мовляв, українці до Чорноморського флоту відношення не мають, тут флоту українського зроду-віку не було і славу його вони не кували. Тай флоту Україна ніколи не мала, бо й самої України ніколи не було. Ці

аргументи вбивалися в голови севастопольців починаючи з дитячого садка і школи, не кажучи вже про галасливі мітинги, московську церкву та про регулярні програми теле- і радіопередач. Так севастопольці, люди серйозні і обережні, поволі стали прихильниками московської антиукраїнської авантюри. Севастополь став своєрідним національно-політичним барометром ситуації всього Криму і до цього центральній владі варто було придивитися. Але втішені позитивними результатами референдуму там не звертали на це належної уваги.

Московські технології забамбурювання людей, які поступово наближали зраду чи байдужість до долі країни, були різнобарвні. І випробовувалися практикою, яка була не чим іншим, як антиукраїнськими ідеологічними і державними провокаціями. Такі провокації розпочалися з спроби підняття російських Андрієвських прапорів на кораблях і суднах тоді ще не поділеного Чорноморського флоту у 1992 році. Назначили навіть дату і підняли кілька на допоміжних суднах. З приводу того як готувалася ця провокація, як заставляли людей ті прапори піднімати, а непослушних саджали у залізні ящики суден для якірних ланцюгів, я написав невелику статтю у газеті "Флот України". На Чорноморському флоті відреагували негайно, написали військовому прокурору ВМС України і ЧФ РФ листа з вимогою притягнути мене до кримінальної відповідальності за націоналізм і спробу розколоти військові колективи флоту. Мене викликають до прокуратури. Звертаюся до командувача ВМС України:

Підставте плече, я ж оприлюднив провокації проти флоту України. Проти України! Ви ж самі просили їх виявляти.

Прокурору я дзвонити не можу. І не буду. Ми військові і в політику не вмішуємося. Якщо ти правий насправді, то в прокуратурі розберуться. Раз ти написав правду, немає чого хвилюватися. Іди й відповідай за свою роботу.

Прийшов до прокурора. Генерал-майор юстиції спільної на той час прокуратури ВМС України і

Чорноморського флоту (теж спільного України і РФ) сидить під портретом Леніна, в кутку кабінету розгорнутий червоний прапор. Зустрів мене явно вороже.

Ти що там пишеш? Командування ЧФ на тебе нам заяву прислало. Тобі яке діло до прапорів? Маєш написати у тій же газеті спростування, що все раніше написане тобою в газеті неправда, інакше арештуємо.

Я не буду нічого спростовувати. Розбирайтеся з тими, хто на суднах ладував людей у залізні ящики і організував антидержавні провокації.

Що? Не будеш? – визвірився на мене генерал-майор. Зараз заарештуємо тебе і зогниєш тут у наших підвалах. Ніхто й не знатиме де зітліють твої кості. Вже не один такий герой тут сконав.

І покликав двох офіцерів прокуратури, які стали позаду мене в готовності мене в'язати. Один з них поклав мені руки на плечі. Я повів плечем, звільнився від чужих рук і встав з стільця:

Ну, я не відаю про героїв ваших підвалів, - відповідаю. – Займемося і цією темою. Пізніше. Але якщо через годину я не повернуся в орггрупу ВМС, то радіо "Свобода" запитає куда я подівся. Я їм повідомив по якій причині ви мене викликаєте.

Сука! – побагровів флотський прокурор. - Тобі так це не минеться. Ми ще не раз з тобою поговоримо, а тепер пиши пояснювальну і пішов геть! Марш звідси!

На тому й розійшлися. Зустріч з військовим прокурором обійшлася мені лише нервовим напруженням і запевнила в тому, що ця державна структура активно підтримує не розбудову молодій країни, а прикриває її недругів і сепаратистів.

На той час у Севастополі лише одна газета "Флот України", а в Криму "Кримська світлиця", обидві тижневики, відстоювали інтереси держави, вони майже не фінансувалися і існували більше на шефську допомогу чим на державному утриманні. Будівництво нашого флотського телерадіоцентру "Бриз" взагалі не фінансувалося і він лише числився на папері. У той же час десятки інших державних, комунальних і приватних ЗМІ на півострові не

сприймали права України на флот і незалежність держави, вели оголтілу антиукраїнську пропаганду – щодня злива наклепів і брехні. Дійшло до того що міська телерадіокомпанія транслювала рекламу продажі собак на фоні портрета заступника командувача ВМС України. Місто реготало, а у штабі ВМС звинуватили мене за відсутність відповідного контролю. А що тут вдієш, коли мене і на поріг не допускали до тієї телерадіокомпанії? Робити нічого, їду до Києва. До Чорновола. В'ячеслав Михайлович прийняв мене привітно, але спочатку збентежився:

О, а я думав, що тут до мене приїхав командир батальйону чи полку української морської піхоти. А ти, виявляється, журналіст...

Та, Кажу, в Криму зараз не полки формують громадську ситуацію, наш телерадіоцентр чи газета зараз вартують більше кількох полків морської піхоти. Бо йде боротьба за душі людей, їх свідомість і сприймання нашої України. Проти нас там день і ніч працює пропаганда, контрпропаганда і спецпропаганда, а ми протиставити цьому поки нічого не можемо. Доки це буде продовжуватися?

Все це, про що ти говориш, є рудименти радянської системи, яку ми демонтуємо. У нас, в Україні, цього всього не може бути в принципі.

У Севастополі ці рудименти лише зміцнюються. Громадська ситуація складається явно не на нашу користь. Тому я до вас і приїхав.

Це тимчасово. У вас відчувається радянська ідеологія, методи і традиції. Ми ж будемо демократичну державу і тільки нашою правдою ми все це переможемо. Я в Криму був, там нормальні люди і вони нас зрозуміють і будуть з нами. І взагалі, для чого нам там флот? Роззброюватися треба...

Домовились лише, що фракція Руху підтримає у Верховній Раді голову Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, якого комуністи потягли на розправу за видачу нам ліцензії на право мовлення у Севастополі.

В Україні склалося враження, що у Севастополі у всі роки незалежності була відсутня українська громада, яка б

активно протистояла російській культурній, ідеологічній і інформаційній експансії. Та це не так. Ще у 1989 році у місті була створена організація "Просвіти" імені Т.Г. Шевченка, першою справою якої була організація недільної української школи, у 1991 році - створили організацію Спілки офіцерів України, яка поклала початок відродженню Військово-Морських сил України. У 1993 році був створений "Конгрес українців Севастополя" та організація Союзу українок. Саме ці організації заставили місцеву владу ввести вивчення української мови у міських школах, затим організувати класи з українською мовою викладання. У місті виникли нечисельні організації Української республіканської партії, Руху, навіть ОУН і братства УПА. Найбільш потужною і впливовою серед них була "Просвіта". Після Помаранчевої революції у Севастополі були створені організації партій "Батьківщина", "Наша Україна". Затим появилися організації партій "Народний фронт", "Фронт змін" та блоку Віталія Кличка. Регістрацію створеної організації "Українська громада Севастополя" держадміністрація заблокувала. З перемогою на президентських виборах Віктора Януковича домінуючою стала партія Регіонів, яка зайняла панівні позиції у органах місцевої влади. Меджліс кримськотатарського народу із-за відсутності серед мешканців Севастополя кримських татар, мав вплив лише на кримськотатарські села Балаклавського району. Після 2010 року у Севастополі почала розвиватися організація партії "Свобода", до якої долучилася студентська молодь, та створена організація ветеранів ВМС України і клуб адміралів ВМС України. Однак найактивнішими серед них були "Просвіта", "Батьківщина" і організація ветеранів ВМС України, заходи яких більше всього ігнорувалися місцевою владою.

У 2008 році виповнювалося 90 років з часу українізації Чорноморського флоту, підняття на кораблях і фортеці флоту українських національних прапорів. За пропозиції громадського військово-історичного клубу ВМС імені Святослава Шрамченка, який я створив і очолював, у ВМС України взялися відзначити цю дату і на її честь встановити на Графській пристані відповідну Пам'ятну дошку. Від

громадської підтримки процесу її встановлення командування ВМС відмовилося – ми поза політикою.

На другий день після встановлення мав приїхати міністр оборони України Юрій Єхануров і урочисто її відкрити. У день її встановлення депутати від партії Регіонів разом з російською общиною мобілізували кілька сотень своїх прихильників, які побили українських матросів з числа охорони, кидали в них яйця і сіль в очі, по звирячому розбили дошку і втопили її посеред бухти. На знак протесту проти такого звірства у цивілізованому суспільстві я, як голова "Української громади Севастополя" заявив, що якщо дошку не віднайдуть і не повернуть її на місце протягом десяти днів, то українська громада таким же чином поступить з пам'ятником "голодній вовчиці" імператриці Катерині II, який напередодні незаконно посеред ночі встановили у Севастополі ті ж самі депутати, що громили дошку на Графській пристані. У відповідь Русській блок розвішав по всіх громадських місцях міста мої портрети, підмальовані під гітлерівського офіцера СС, з написом, що я є ось таким негідником, який намагається знищити пам'ятник засновниці міста-героя. У штабі ВМС і в держадміністрації міста з дискредитації мене лише посміялися. Пам'ятник біснуватій цариці взяли під охорону російська община і міліція.

Розвішані по місту плакати по дискредитації українських активістів

Пам'ятник біснуватій цариці взяли під охорону російська община і міліція.

Міністр оборони на день флоту України так і не приїхав, в Києві зробили висновок, що нічого особливого не відбулося. За ініціативу з Пам'ятною дошкою мене і командувача ВМС України ще взялися покарати військова служба правопорядку, військова прокуратура і міліція, проти нас відкрили карні справи за "дії по дестабілізації громадської ситуації в місті".

Я знову остався на одинці з проросійською юрбою і ... українською правовою системою. Треба відзначити, якщо

"Просвіта", Спілка офіцерів, ветеранська організація і "Свобода" опиралися на патріотичні прошарки населення, то "Батьківщина", "Народний фронт", "Фронт змін" та блок Віталія Кличка ставку зробили на бізнесові структури, український патріотизм яких містився в матеріальній вигоді. З 2010 року, знаходячись під постійним тиском місцевої влади і ігнорування центральної, українські патріотичні громадські організації і партії почали втрачати свій рейтинг і зменшуватися чисельно. На початок анексії більш-менш дієвими у Севастополі осталися лише "Просвіта", "Батьківщина" і "Свобода". З появою окупантів і анексії ними Криму "Народний фронт", "Фронт змін" та блок Віталія Кличка відразу перекинулися до російських партій "Єдина Росія", "Справедлива Росія" і навіть ЛДПР. "Свобода" вимушена була покинути місто, а "Батьківщина", Спілка офіцерів України, організація ветеранів ВМС і "Просвіта" тихо зійшли з громадської ниви і саморозпустилися.

Отже, з початку Революції Гідності українське життя у Севастополі, знаходячись під тиском місцевої влади і силових структур, переживало не кращі свої часи. На українських активістів, яких місцева влада вважала затятими націоналістами і своїми противниками, напускала всіх, хто міг їх хоча б куснути. Коли севастопольці почали їхати до Києва на підтримку Майдану і встановили там свій намет, севастопольська міліція почала перевіряти поїзди на предмет хто і куди їде, та витягати з вагонів підозрілих їм націоналістів і утримувати їх поки поїзд не відправлять. Майдан Нахімова у Севастополі почав покриватися антимайданівськими мітингами. Зваживши на ситуацію, лідери українських організацій вирішили об'єднатися і в листопада 2013 року створили координаційну раду севастопольського Майдану. До створеної ради увійшли представники "Просвіти", Спілки офіцерів України, організації ветеранів Військово-Морських сил, "Батьківщини", "Свободи", УРП та ще ряду організацій. На постійний Майдан сил не вистачало, вирішили "майданити" кожного тижня та направляти допомогу Києву людьми і матеріально.

Перший севастопольський Майдан відбувся 21 листопада. Зібралось пів сотні осіб, у держадміністрації з нього насміхалися – зібралася кучка деструктивних націоналістів, тому особливої уваги на нього не звернули. Через тиждень на Севмайдан прийшло вже більше сотні осіб, проти нього вже виставили російську общину. А ще через тиждень українців зібралось значно більше виставленого проти них "Русского блока", довелося проросійських прихильників терміново підвозити з Бахчисараю і Сак. Зчинилася бійка, надіслані титушки побили кількох ветеранів ВМС і жінок, дії провокаторів активно підтримувала міліція, яка мала б охороняти заявлений Севмайдан. Цей севастопольський майдан налякав партію Регіонів і міти-

9.03.2014. Севастополь. Вшанування 200-річчя Великого Кобзаря.
Останній міський захід української громади міста

нги прихильників України в центрі міста заборонили судом, "у цілях безпеки" визначивши їм місце проведення далеко від центру, біля пам'ятника Тарасові Шевченку в Гагарінському районі. Центр міста був зарезервований владою виключно для антидержавних громадських заходів.

Останній севастопольський мітинг-майдан був проведений 9 березня 2014 року на честь 200-ї річниці з

дня народження Т.Г. Шевченка біля його пам'ятника. Представників міськради і держадміністрації, звичайно, не було. Севастополь і Крим вже були захоплені, а військові частини ВМС України заблоковані і всі владці думали вже про свої теплі місця під новим сонцем, що засвітило з сходу. Містом носилися російські козаки-бойовики, різноманітні тітушки і так звана "самооборона", вулицями мовби таксі курсувала російська бронетехніка. У такій ситуації захід проводила "Просвіта". Зібралось біля тисячі людей, звучали виступи проти війни і окупації Криму, вірші Шевченка, майорили державні, флотські прапори, прапори партії "Батьківщина". Люди в умовах вже повної російської окупації і захоплення влади прийшли з гаслами проти порушення миру і дружби між народами, прийшли з дітьми. І тут на мітингу разом з екс-командувачем ВМС адміралом запасу Віктором Максимовим появився вже відсторонений від посади за зраду і офіційно перебуваючий у госпіталі недавній начальник Генерального штабу ЗС України і екс-командувач ВМС адмірал Юрій Ільїн. Хоча він раніше ніколи на подібних заходах участі не брав, став вимагати слова, і у своєму виступі... закликав присутніх до... українсько-російської дружби і миру. Після виступу Ільїна мітинг почали оточувати сотні російських козаків з тітушками, озброєними бітами, з російськими прапорами. Їх підвозили автобусами і ними командував ще недавній керівник міської організації "Фронт змін". Спершу бойовики, намагаючись перекричати виступи на мітингу, горланили гасла «Росія!», «Севастополь-Росія!». У цей час тітушки і кубанські козаки пішли у наступ на учасників шанування Тараса Шевченка. Почали штовхати людей, виривати з рук плакати і українські прапори, посипалися удари. На їх захист виступила молодь, молоді учасники мітингу, у більшості севастопольські студенти. Розпочалася бійка, пролилася кров. Кільком молодим людям до крові розбили голови, кількох студентів повалили на землю і трощили їх кістки ногами і бітами, потовкли кілька автомобілів учасників мітингу. Наступного дня голова міськдержадміністрації В. Яцуба виставить побитих севастопольців членами Правого

сектору, "бандерами", що прибули з України. Так завершилося вшанування 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка у Севастополі. Мітинг розійшовся, але діти, малі школярі з своїми учителями, наперекір прибулим зайдам, ще довго біля пам'ятника Кобзареві читали його вірші і з сльозами на очах співали пісні на його слова. Це був реквієм за Україною, яку ми втрачали. На те все, на любов до України, своєї рідної землі, і на її зраду з висоти свого постаменту проникливо дивився наш Тарас. Цей мітинг став останнім громадським заходом української громади Севастополя. Зрада опанувала містом, а зрадливе серце звичаю і любові до рідної країни не має. Мене на мітингу обійшло, напевно, звернули увагу на сиву голову, не вдарили, хоча мій виступ став останнім:

*Свою Україну любіть,
Любіть її во время люте,*

закінчив я свій виступ словами Шевченка і додав: "Врем'я люте наступило". І це бойовики зауважили, два дебелих кубанці взяли мене попід руки і провели до автобусної зупинки. На моїх очах військовий каток вчорашніх "братів" троцив наше минуле, наш український Севастополь. Підтверджувалися попередження Кобзаря, що "москалі чужі люде, лихо зроблять з вами". Відчуваю, як серце стискують холодні лещата безпорадності. Захисту не було і очікувати допомоги було вже марною справою.

6

То був вересень 2003 року. Різко задзвонив телефон прямого зв'язку. Підняв трубку, почув голос командувача: Тобі п'ятнадцять хвилин і бути з відеокамерою в аеропорту Бельбек. По дорозі захватиш спецкора газети Міноборони. Через п'ятнадцять хвилин літак відправляється на Керч.

Так їхати туди треба пів години.

Твої проблеми.

Накази не обговорюються, треба спішитися. Документів з собою у мене не було, їхати за ними додому не було часу. Спецкора я знайшов тільки через пів години, поки

доїхали до аеропорту літак вже давно вилетів. Пригадалося, що ще тиждень тому я просився у командувача ВМС виїхати до Керчі, бо там розпочиналися якісь провокації. На острові Тузла прикордонники виявили намагання невстановлених осіб, які прибули з кубанської сторони, видати російські паспорти кільком ветеранам, громадянам України, які мешкали на своїх дачах на тому острові. Провокація не вдалася бо ветеран-рибак Корж рішуче відмовився від пропозицій російських гостей і заявив українським прикордонникам про спробу його паспортизувати за абхазьким варіантом.

Та ти що, ні в якому разі, і не смій, - відмовив командувач ВМС. - Там політика, а ти в погонах.

Так я поїду в цивільному.

Ні. Тебе знають і впізнають та ще звинуватять ВМС, що ми там щось самі провокуємо.

Так і не поїхав я тоді, а зараз хоч лети туди на власних крилах. Добралися до Керчі під ранок. "Штаб оборони Криму" знаходився у полку Національної гвардії. Пригадалося, що влітку 1992 року я з товаришем з орггрупи ВМС приводили цю військову частину, тоді навчальний загін Сил протиповітряної оборони, до присяги на вірність українському народу.

Дозволу у командувача ВМС поїхати в Керч я просив тому, що в штабі ВМС, куди я прийшов познайомитися з планом збір-походу кораблів ВМС, мені показали кальку з легенди командно-штабних навчань Чорноморського флоту, який вони напередодні провели окремо від ВМС, а мали б проводити разом з нами. Спільний вихід в море планували і готувалися провести в серпні місяці. Але росіяни раптово без пояснення відмовилися: ви проводьте свій збір-похід окремо і ми собі проводимо окремо. Отак і розійшлися. ВМС провели навчання окремо. А росіяни розіграли свої командно-штабні навчання (КШН). Оця калька, яка попалася мені на очі, і об'ясняла причину їх відмови від спільних навчань у морі. Звідси і бажання вияснити подальші дії російських моряків відповідно до побаченого їх плану.

Військові навчання завжди проводять за легендою, а відтак відповідно до неї плануються дії сил флоту. Як слідувало з кальки карти КШН Чорноморського флоту, легенда навчань виглядала дивною і абсолютно різнилася від подібних типових легенд. Виглядала прямо провокаційною і являлася не лише грубим втручанням у внутрішні справи, а й зазіханням на територіальну цілісність України. Планувалося таке. Президент і прем'єр-міністр України, чорним по білому було написано на карті, одночасно знаходяться з візитами далеко від своєї країни (Президент А. Кучма під час проведення росіянами своїх КШН дійсно перебував у Бразилії, де домовлявся про створення спільних космічних програм, а прем'єр В. Янукович знаходився з візитом у країнах Прибалтики). За російською легендою якраз у час їх відсутності загострюється військово-політична ситуація в... Керченській протоці. ВМС України з берега і з моря блокують Керченську протоку та російські військові об'єкти в Криму. Ці дії викликають протест російських громад і організацій Севастополя і Криму, які заблоковують українські військові частини та місцеві органи влади, вимагаючи російського громадянства, приєднання півострова до "історической Родіни" та вступу України до союзу Росії і Білорусі. Протестний рух шириться Кримським півостровом. У Сімферополі проросійськими організаціями блокується Верховна рада і Рада міністрів. Перелякані керівники Криму втікають до Києва, на півострові встановлюється беззладдя. Для встановлення контролю над Кримом Верховна Рада України оголошує надзвичайний стан, Кучму відсторонюють від влади і передають її націоналістичному президенту, який в односторонньому порядку розриває угоди по Чорноморському флоту. Однак ці заходи ще більше активізують проросійський рух, він шириться Україною, охоплює східні і південні області України, які висловлюють недовіру президенту-націоналісту і вимагають приєднання України до Союзної держави Росії і Білорусі. Силові структури України відмовляються виступити проти народу. Коли колони протестантів почали крокувати центральними вулицями Києва, президент-націоналіст втікає за кордон, а Верховна Рада проголошує вступ України до Союзної

держави Росії і Білорусі. І лише тоді ситуація в Керченській протоці і в Криму стабілізується... Ось така була собі легенда військово-морських навчань, яку, звичайно, самі собі у штабі ЧФ придумати не могли.

29 вересня 2003 року світ сколихнув російсько-український прикордонний конфлікт. До українського острова Тузла в Керченській протоці з кубанського берега Росії почали будувати широкую дамбу.

Жовтень 2003. Будівництво дамби до українського острова Тузла

Сімдесять Камазів денно і нічно насипали землю в напрямку острова. Саму дамбу зводили мобілізовані в центральних регіонах Росії військовослужбовці резерву з десятками одиниць різної автотехніки, доставленої навіть з Сибіру. З Москви і Краснодару прозвучали заяви з запереченням української приналежності острова. Російські політики, кубанський губернатор та центральні російських ЗМІ почали стверджувати, що острів Тузла колись був частиною Тузлинської коси континентальної Росії і до складу Української РСР у 1954 році не передавався. Утворився, мовляв, розмивом берегової лінії в останні десятиліття. Українська сторона, демонструючи архівні мапи візантійських і османських часів, а так же мапу адміністративних кордонів УРСР 1954 і подальших років, вважала острів природним і власною територією. До Керченської протоки з обох сторін почали стягуватися війська. Бригада російських десантників розпочала навчання з реальним використанням бойової зброї поблизу порту Залізний Ріг на Таманському півострові. Бойові кораблі з Новоросійської військово-морської бази ЧФ почали нагло вдиратися в Керченський порт.

Насправді за шумом навколо приналежності острова розпочалася боротьба за володіння Керч-Єнікальським каналом та Керченською протокою, що було рівнозначне повному контролю над Азовським морем, українськими портами в цьому морі і проглядалася спроба анексії території України, найперше Криму. Враховуючи перестрашеність краснодарського крайового керівництва і активну участь у розгортанні конфлікту навколо протоки московських урядовців і депутатів російського парламенту, виразно проглядалося намагання російського керівництва не лише відібрати в України Керченську протоку, а й силоміць, попри волю українського народу, втягнути Україну до так званої Союзної держави Росії і Білорусі, до Митного союзу, що являло собою відновлення російської імперії в нових шатах. Розрахунок робився на розгубленість українських військових, проросійські настрої в Криму та відсутність в країні політичного керівництва. Успіх провокації планувався швидким і повним.

20 жовтня глава адміністрації президента РФ Александр Волошін на брифінгу російських і українських журналістів заявив: "Никогда Россия не оставит Украине Керченский пролив. Хватит того, что Крым сегодня украинский, и мы еле успокоили людей по этому поводу. Хватит издеваться над нами. Если надо, мы сделаем все возможное и невозможное, чтобы отстоять свою позицию. Если надо, мы сбросим туда бомбу!". Та кримський прем'єр Сергій Куніцин, згадавши свій афганський досвід, не злякався, не втік до Києва, а виїхав до Керчі і організував там штаб оборони Криму чим поламав московський план анексії острова і протоки. З Керчі вже начальником штабу оборони Криму заявив, що у нього на кожен таку бомбу теж знайдеться бомба. В районі Керчі підрозділи українських військ розгорнули бойові позиції. То ж зараз для висвітлення реальної ситуації мене туди і посилали.

Військові навчання – не дитяча гра, ставало очевидним хто і для чого затіяв провокацію навколо острова Тузла та з якою метою. Разом з цим стала очевидною і роль Чорноморського флоту Російської Федерації у боротьбі проти незалежності України та його зв'язок з п'ятою колоною

України. 22 жовтня будинок Кабінету міністрів Криму взяли пікетувати триста осіб, які представляли кримських комуністів і російські общини, звинувачуючи Україну в... агресії проти Росії, провокаціях в Керчі та вимагали миру! Прем'єр-міністр України Віктор Янукович, повернувшись з прибалтійського візиту, зайняв позицію не втручання в конфлікт, деє заховався, повністю перекидаючи відповідальність на кримського прем'єра. Та мешканці Криму цю авантюру не підтримали, російський рух і комуністи не мали тієї сили і авторитету, щоб огорнути півострів масовими протестами. Проти їх позиції і дій рішуче виступив Меджліс кримськотатарського народу і українські організації, та й тодішня кримська влада не втекла з Криму, як бачилося в російських штабах, натомість кримський прем'єр Сергій Куніцин з початком керченської кризи став діяти рішуче і не сприймав московські пояснення, що це мовляв, краснодарський губернатор дамбаю намагається захистити своє узбережжя від розмиву. Сам краснодарський губернатор від суспільства і преси заховався, Сергій Куніцин так і не зумів вийти з ним на зв'язок. У той же час на російській стороні в Краснодарському краї знаходилася група депутатів Державної Думи на чолі з головою комітету з міжнародних справ Дмитром Rogozinim, яка контролювала хід "будівельних робіт" в Керченській протоці, насправді керувала розвитком і поглибленням антиукраїнської провокації, однак на зв'язок з українською стороною не виходила.

Сьогодні, коли вже відбулася російська анексія Криму за подібним сценарієм, маємо всі підстави стверджувати, що "тузлинська криза" стала репетицією, першою спробою методом гібридної війни прощупати внутріполітичну ситуацію в Україні, "стриножити" її і втягти до "братської" союзної держави і відібрати Крим. Вибір часу анексії острова, а з ним і розвиток Керченської кризи, був вибраний досить вдало. Українська влада в Києві виглядала ослабленою "касетним скандалом", викликаним вбивством журналіста Гонгадзе, та політичною акцією опозиції "Україна без Кучми".

Однак спроба захоплення українського острова викликала обурення і згуртованість більшості мешканців України, у тому числі Криму і навіть Донбасу. Потуги російських організацій в Криму виявилися нікчемними. Відчуваючи народну підтримку до Керчі, перервавши свій візит до Бразилії, 23 жовтня терміново прибув Президент України Леонід Кучма. Він відвідав острів Тузла, ознайомився з ситуацією на місці, і, поспілкувавшись з військовими і місцевою владою, став діяти рішуче. Як пізніше повідомлялося в пресі, Кучма виставив Путіну свої умови подальших дій, які передбачали, що у випадку порушення дамбою українського кордону, вона буде атакована і знищена українською артилерією і авіацією, що Україна, якщо російська сторона не зупиниться, звертається за допомогою до НАТО і безпекових організацій ООН та гарантів своєї безпеки за Будапештським меморандумом 1994 року. Це подіяло і будівництво дамби припинилося за кілька десятків метрів від українського кордону. До того ВМС України в той час проявили рішучість у діях як в морі, так і на березі. Там ще служили офіцери і мічмани, які закладали основи українського флоту, витримали протистояння під час розподілу ЧФ і на собі не раз перевіряли пропагуєме братство та партнерство флотів, тож рішуче виступили на захист територіальної цілісності України і були готові обороняти півострів. З розгортанням кризи на острові Тузла був терміново розміщений український прикордонний загін, а сам російсько-український кордон у протоці був відмаркований встановленим плашкоутом (плавпристанею) з прикордонним постом на ньому. Дислокований ракетно-артилерійський полк в Керчі полковника Ігора Воронченка вивів танки і системи залпового вогню "Град" на бойові позиції. Приготувалися до найгіршого розвитку ситуації...

Перебуваючи на острові Тузла, Леонід Кучма спостерігав як насипалася російська дамба і, між іншим, заявив журналістам, що якщо російська сторона не зупиниться, то звернеться до НАТО і Будапештських гарантів безпеки України про допомогу: хай гарантують безпеку, раз зобов'язалися! Однак на практиці уряди західних країн та міжнародні організації під час тузлинської кризи відверто

проявляли свою неготовність втручатися в російсько-український конфлікт. Навіть генеральний секретар НАТО Джордж Робінсон перебуваючи у Києві заявив, що "не думає, що НАТО буде задіяне у вирішення цього питання" зазначивши, що російсько-українська суперечка має вирішуватися мирним шляхом. Посол США у Києві Джон Хербст зазначив, що він підтримує територіальну цілісність України, але виступає за вирішення конфлікту мирним шляхом. Подібні заяви зробили і послы ФРН і Канади Дітмар Штюдемманн и Ендрю Робінсон, лише у дусі загального миролюбства добавили, що Україні звертатися до міжнародних організацій чи міжнародні судові інстанції треба буде лише у крайніх випадках.

Отже, Україні прийшлося вирішувати нав'язаний їй Російською Федерацією конфлікт майже самотужки. Проте, розгорнутися до масштабного українсько-російського конфлікту тузлинській кризі не дозволили США і Великобританія як гаранти безпеки України по Будапештському меморандуму. Росія ж протистояти США і Великобританії тоді ще сили не мала, тож мусіла змиритися з "тузлинською" поразкою і, після російсько-української зустрічі керівників урядів у Москві Віктора Януковича і Михайла Касьянова,

все перевели на самовільні дії і поступки кубанського губернатора. За десятків метрів від лінії кордону дамбу насипати припинили.

Але від анексії Криму в Росії не відмовилися і висновки з своєї поразки у "тузлинській війні" зробили належні. На відміну від української сторони. Якщо легенду КШН Чорноморського флоту РФ 2003 року накласти на сценарій анексії Криму у 2014 році, то можна з впевненістю

24.10.2003. Леонід Кучма на острові Тузла стверджувати, що та спостерігає за будівництвом росіянами дамби сама легенда шліфувалася і доопрацьовувалася у московських штабах протягом всіх наступних десяти років. Ставка на п'яту колону у Криму - проросійські партії, організації і рухи - та на їх спроможність організувати широкі протестні рухи кримчан провалилася. Вияснилося, що і Чорноморський флот не здатен самостійно нейтралізувати Військово-Морські сили України, ще й велика кількість їх офіцерів і мічманів пов'язана сімейними вузлами з Україною, тому й легенда тузлинської провокації опинилася у штабі ВМС України. Тай і кримська влада не проявила стремління до "історической Родіни". Тому через десять років в план підготовки анексії Криму 2014 року були внесені відповідні зміни і корективи, яким у значній мірі сприяла всеохоплююча свобода слова і дій в Україні у часи Президента Віктора Ющенка, а при Вікторі Януковичу – відкрита широка дорога. Найперше у Кремлі стали добиватися призначення на посади прем'єра, міністра оборони України, МВС і керівника СБУ та керівників Криму проросійських чиновників, які б працювали в інтересах Росії. У самому Криму ставка була перенесена з проплачених громадських об'єднань і організацій на створення російських напіввійськових козачих формувань, до яких без будь яких видимих проблем можна було б доставити поповнення з Дону і Кубані під видом місцевої козачої "самооборони". Особливий акцент був зроблений на підпорядкування російським інтересам у Криму церкви і внесення в громадську свідомість кримчан російського бачення історії Криму, будівництва церков, пам'ятників царям, імператорам та іншим "стовпам" російської історії. Добившись призначення бажаного для себе президента, прем'єр-міністра, керівництва міноборони, МВС, СБУ, Севастополя і Криму місцева влада разом з адаптованими у владу російськими спецслужбами в Криму взялися знищу-

вати національну свідомість і духовність мешканців півострова, без яких опір агресії стає неможливим. Для впровадження технології підготовки зради у свідомість денационалізованих севастопольців і кримчан відкрилася широка дорога.

А які висновки зробила з керченської кризи Україна? На вимогу Росії в Україні Тузлу заговорили продовженням "братських" відносин, наказали план КШН ЧФ забути, а ВМС ще сильніше дружити з ЧФ, та вихваляти значення гаранта – Чорноморського флоту – для безпеки України. Це стало чи не головним технологічним елементом мистецтва зради ідеї незалежності України. Найперше почали позбуватися патріотично налаштованих кримських чиновників. Кримську владу незабаром змінили майже повністю, Сергія Куніцина усунули з посади голови кримського уряду, полк Національної гвардії в Керчі розформували, затим розформували всю Національну гвардію, звільнили у запас патріотичних офіцерів Військово-Морських сил, СБУ і МВС. Дії Чорноморського флоту у Криму стали безконтрольними. Пропаганда "нерушимого братства і дружби" стала основою всієї ідеології як російського флоту, так і української влади у Криму. За протидію демілітаризації Криму усунули від посади і міністра оборони України Євгена Марчука. Проявляти в Криму проукраїнський патріотизм стало небезпечно. Після керченської кризи влада в Україні взамін зміцнення своїх позицій в Криму стала демонструвати самопоїдання, подальше ігнорування кримськотатарського народу, нарощувати принизливе, безглузде й жалюгідне загравання з російським флотом, проросійськими силами, сепаратистами і колаборантами, обвіщувати їх преміями і державними нагородами, що з позицій безпеки, морального і політичного погляду свідчило про надзвичайну слабкість української влади на півострові. Для її повалення потрібно було лише відпрацювати більш досконалу тактику дій. І вибрати відповідний час. Що Кремлем і було виконано.

Не стало з ким край боронити. Байдужість захисників країни до її долі, до долі народу, неприхована і вже традиційна зрада національних інтересів більшістю керівників державних і силових структур на півострові, підміна

державницьких інтересів звичайним споживацтвом і жадобою збагачення та не бажання українськими чиновниками зробити належні висновки з періоду розподілу Чорноморського флоту, з "мешковщини" та першої спроби гібридної "тузлинської" війни проти України, показна миролюбність у відповідь на агресивні і провокаційні дії в Криму дозволили російській стороні провести швидку і ефективну операцію по блокуванню українських військових частин на півострові, фактично за добу повалити українську владу, швидко анексувати півострів, відірвати його від материкової України і включити до складу регіонів Російської Федерації.

Вже після анексії Криму в газеті "День" ситуацію підсумував экс-міністр оборони України Євген Марчук: "Згадайте російську поведінку під час тузлинської кризи. Я тоді був міністром оборони – все було дуже близько до стрільби, і в одному інтерв'ю сказав, що тузлинська криза показала непередбачуваність російської політики по відношенню до України, і необхідно зробити дуже серйозні висновки. Не зробили". Тому й втратили Крим і отримали війну на сході України.

7

Мені здається, що технологію зради у Севастополі і в Криму відпрацьовували з часу проголошення незалежності України, з початку відродження національного флоту, з 1992 року. Зрада, як цукерок обгорткою, тут була товсто оповита ідеологією інтернаціоналізму і дружби народів. Вони вивертали свідомість: якщо ти любиш Україну, то обов'язково є ворогом Росії, якщо розмовляєш українською – ти націоналіст і фашист. У Севастополі виходило, що бути інтернаціоналістом означало любити сусідню Росію більше за свою країну і відцуратися рідної мови. Укорінення зради і колабораціонізму у свідомість мешканців міста та відречення від власного народу в Севастополі можна прирівняти до мистецтва політологічних технологій виховання зради. Це мистецтво шліфувалося тут роками і коріння його сидить у наративі нашої історії, в глибині ві-

ків, бо за зраду рубав голови і "густо лив кров" ще гетьман Богдан Хмельницький. Севастополь є історичним прикладом колабораціонізму і зради, бо саме тут, як і в Криму загалом, після німецько-фашистської окупації, були створені перші крупні колаборантські з'єднання на території України. Цю зраду перевели на кримських татар і прикрили шовіністичним галасом про героїзм оборони Севастополя. Однак, не зважаючи на їх масовість під час минулої війни, причини колабораціонізму і зради у Збройних Силах не вивчали.

Зраду у малодушних людей купують привілеями і "ла-сощами проклятими". Так було у часи Гетьманщини, у часи національної революції 1917-21 років національну зраду частини населення купили гаслами "земля селянам, фабрики робітникам без викупу і відразу". Не так страшні московські воші, як українські гниди, відзначав у ті часи Симон Петлюра, сприймаючи за "гнид" українських зрадників і колаборантів. У Севастополі в 2014 році кандидатам у зрадники обіцяли призові гроші, посади, високі зарплати і пенсії, військову службу виключно у Криму, включення військових частин, які спустили український прапор, до складу ЧФ РФ, робочі місця членам сімей і не-гайне забезпечення всіх квартирами. Обіцяли повний пакет соціальних благ, бо сказано же – Росія не Україна. Якщо обіцянок виявлялося замало, у хід пускалися шантаж сімей і залякування кримінальним переслідуванням. І це спрацювало. В українських командирів російські адмірالی і генерали вимагали скласти зброю і спустити українські прапори, а вони у відповідь накривали стіл і твердили агресору: ми думаємо, ми впевнені, що Україна з Росією, що наші братські слов'янські народи, між собою воювати не будуть.

У Військово-Морських силах останнє десятиліття намагалися прищепити морякам патріотизм і вірність присязі на основі героїзованих оборон Севастополя та брали приклад з героїв російського флоту, особливо адміралів Ушакова і Нахімова, котрі, за спогадами сучасників, виби-вали матросам зуби за сказане ними українське слово. Своїх національних героїв у ВМС не мали, не знали і знати

не воіли, українські адмірали навіть у академії і штабі ВМС зрадниками представляли не лише гетьмана Мазепу, а і командувачів флоту УНР та... членів орггрупи ВМС. Командний склад ВМС від командувача до командира корабля, ігноруючи спілку офіцерів України, гуртом вступили до "Морського зібрання Росії", яке було створене виключно для формування морської величі і могутності російського флоту у Севастополі. І коли російський Чорноморський флот, якому прихисток дала Україна, почне агресію проти неї, українські члени того "зібрання" першими зрадять український флот і Україну поголовно. Ясно, що цих членів "зібрання" тягнуло не до героїки заради України, вони не рвалися душею до рідної історії, а прагнули ідилії, спокійної служби і особисто-матеріального благополуччя, без заклику до боротьби, без ідеалів, без військової самопожертви, без горіння флотської душі у службі. І така позиція засновників "зібрання" цілком задовольняла, - у час "Ч" вони опору не вчинять. Так і трапилося.

==== Частина II ====

1

В Україні після президентських виборів 2010-го року змінилася влада і відчувалося, що новообраний президент Віктор Янукович поведе країну курсом, який нічого доброго нікому не обіцятиме. У Військово-Морських силах перетворення почалися із зміни кадрів. Першим у Севастополі відсторонили командувача ВМС адмірала Ігора Тенюха. Затим главу міської адміністрації Сергія Куніцина і його команду управлінців. Кого даліше?

Подзвонив ад'ютант новопризначеного командувача ВМС України:

– Зайди, командувач хоче з тобою поговорити.

Іду. Адмірал зустрів мене привітно, присів поруч. Запитав про справи, про се, про те і далі говорить:

- Знаєш, тобі треба терміново сходити до голови адміністрації Саратова і там домовитися з ним про подальшу твою роботу і роботу нашої телерадіокомпанії.

- А Саратов тут до чого, - питаю, - він що, вже командує ЗМІ Міноборони? Можливо вже і флотом?

- Ну що ти? Він голова міста, його знає президент, якого він тут представляє. Ми повинні поважати його думку. Ти маєш домовитися з ним про зміну напрямку вашої роботи відповідно до нових установок глави держави. Все буде нормально, ти будеш працювати, я вже говорив з ним, але тобі треба обов'язково домовитися з ним і ще з народним депутатом Колесніченком, він зараз у Севастополі.

- Я не буду спілкуватися з цими регіоналами, - відповів я, - вони зовсім не мають відношення до міністерства оборони. До того ж яскраві противники Військово-Морських сил, навіть піддають під сумнів існування тут української влади і флоту. Партія Регіонів не буде встановлювати нашу редакційну політику, бо вона визначена відповідним наказом міністра оборони і ліцензією. Я не піду ще й тому, що це означатиме приниження ВМС і підпорядкування флотських ЗМІ партії Регіонів. І дивіться, ваша справа, та щоб ваша дружба з Саратовим не завершилася так, як колись у адмірала Єжеля, бо моралі у них я не бачу, - закінчив я свою бесіду з адміралом.

Я не пішов. Тоді грубо "пішли" мене. Але спершу господа Саратов на сепаратистським сайті міста довго обговорював можливості депортації з Севастополя мене і кандидата філософських наук Ігоря Лосєва, доцента Києво-Могилянської академії, корінного севастопольця, який регулярно друкував у кримській пресі статті, що розвінчували російську пропаганду про "ісконно русській Крим" і "город русской славы Севастополь". Однак, як "отець рідний", змилювався над нами, не депортував нас з міста. Затим, за розпорядженням того ж Саратова, в

управлінні по роботі з особовим складом підготували командувачу листа до міністра оборони з пропозицією терміново усунути мене від посади. Лист радо підтримав щойно призначений директор профільного департаменту міноборони. Механізм спрацював, я лишився посади. Мене вигнали з роботи, та ще надіслали депешу в Київ, щоб подібним чином у Києво-Могилянській академії поступили там і з Ігорем Лосєвим. Нас з Ігорем Васильовичем перестали друкувати в Криму і Севастополі.

- Щоб я не чув, що Мамчак десь і кимось працює, - наказав капітан запасу він же й голова міськдержадміністрації Севастополя командувачу Військово-Морських сил України адміралу Максимову. - Має пенсію і хай сидить дома. А ви проконтролюйте.

Усунули з флоту не лише мене, грубо прибиралися українські патріоти, особливо вихідці з Західної України та інші принципові офіцери і відправлялися в запас:

- У мене особисто до вас претензій по вашій службі немає. Але служити разом - говорили іншим в управлінні кадрів, - ми більше не будемо. У вас є квартира і маєте повну вислугу років і право на пенсію, тому будете звільнені в запас. Не хочете писати рапорт на звільнення? Подумайте, зважте добре, справа особиста, але рішення по вас вже прийняте, не виключено, що у вашому випадку при звільненні в запас можете бути взагалі позбавлені пенсії.

Стало зрозумілим, що з тієї пори український флот покрив тотальний контроль партії Регіонів, вона, а не міністерство оборони, визначала їх майбутнє, їх партійна ідеологія стала базисом гуманітарної підготовки українського флоту. Українські моряки у Севастополі позбавлялися і так не значної громадської підтримки. Закрилися і ті останні невеличкі шлюзи, що об'єднували флот і українську громаду Севастополя.

У той же час слухняні виконавці розпоряджень і вимог регіональної влади належно заохочувалися: автори листа міністру оборони проти мене отримали підвищення по службі, а директор департаменту став згодом професором київського університету.

Український флот в Криму перебував у такій собі "спокійно-мрійливій" формі вічної дружби і морського братства з флотом російським без будь-якого заперечення його верховенства в українському Криму і постійному святкуванні російської слави своєї головної бази. Останній до анексії Криму командувач ВМС України адмірал Юрій Ільїн повністю підпав під вплив і залежність від партії Регіонів - голови СМДА та командувача ЧФ РФ. І тут постає питання: чому флот України у 2014 році капітулював перед, власне, флотом-гарантом безпеки держави у тому числі і безпеки ВМС України, чому так легко спустив свій прапор у Криму, і за що "вчорашні брати", об'єднані з ними відповідними угодами, тими ж самими вузлами флотського побратимства і традицій, грубо витурили його з Криму? Чому Військово-Морські сили України виявилися поскубаною росіянами чайкою при битій дорозі, вірніше, при березі Чорного моря. Тут, властиво, краще переінакшити питання: не чому, а за що?

Ще диміли шини на Майдані, а українських командирів севастопольського гарнізону, о!, диво, зібрав на нараду...командувач російського Чорноморського флоту у штабі свого флоту. І вони зібралися, бо ж гарант безпеки кличе у непевний в Україні час. У конференц-залі знаходилися і невідомі українським морякам генерали з ростовського штабу. З українськими військовими командирами розмова велася по-військовому, коротко і лаконічно. Командувач ЧФ віце-адмірал О. Вітко відкрив карти відразу: в Україні під прикриттям американців верх беруть бандерівці і фашисти, про що свідчить бедлам Майдану і київські безпорядки. Росія оголошує їм війну, ні-ні, не братському українському народу, а майданутим бандерофашистам, що дорвалися до влади. У Росії, як гаранта безпеки України, іншого виходу немає як взяти під оборону

російськомовні регіони України і забезпечити безпеку там нашим співвітчизникам. Це значить, що Крим увійде до складу Росії однозначно, ВМС України тут ліквідуються і включаються до складу Чорноморського флоту. Вам, українським командирам, радимо не чинити опору і спокійно переходити до ЧФ РФ разом з особовим складом кораблів і військових частин. Рішення в Кремлі вже прийняте остаточно. Вас чекають на Чорноморському флоті, де ви будете забезпечені за російським законодавством та ще преміальними. Все має відбутися мирно, без кровопролиття і швидко. Українські офіцери, збиті Майданом з розміреного укладу служби, мовчали, ніхто не заперечував російському адміралу, не грюкнув дверима, не заявив протест і готовність захищатися, не викликав "вогонь на себе". На нараді відверто проглядалося, що українські командири збиті пропагандою з толку, до організації опору не готові, командирське відчуття відповідальності за державу у них втрачене, що у них особисте переважає над державним, з байдужістю відносяться до післямайданної України і у своїй масі готові перейти під російські прапори, де їм буде комфортніше. Ось саме тому далі з ними вже ніхто не церемонився.

Після цієї наради тимчасово виконуючий обов'язки командувача українського флоту віце-адмірал Сергій Єлісєєв написав рапорт на звільнення в запас і подався в госпіталь на військово-лікарську комісію, як і обіцяв колись вищій кадровій комісії міноборони – у випадку конфлікту з Росією подасть у відставку. Після зустрічі офіцерів "братських флотів" у штабі ЧФ, командування ВМС довело позицію командирів військових частин гарнізону до офіцерів штабу ВМС: командири погодилися з переходом до ЧФ, нам слід їх підтримати. Вірус зради, розповсюджуючись метастазами як недоброякісна пухлина, вже відкрито почав поглинати свідомість офіцерів штабу, а з нею і відповідальність за долю Криму і всієї України.

Оповідь учасника про ультимативну нараду в штабі Чорноморського флоту застала глибоко замислитися, чому в нас так багато перекинчиків. Цим питанням глибоко турбувався ще Іван Франко. В пам'яті виринули аналогії. Пригадалося, що подібна ситуація насильного братолюб'я, а по суті, масової зради керівництва держави і флоту вже була в нашій флотській історії. Анатомія цієї зради не є нашою історичною традицією, якраз, здається мені, вона є плодом ігнорування історичним досвідом, нехтування законами кадрової політики, яка мала би базуватися на національному корені, що відзначав ще автор "Історії Русів". Наслідки нехтування цією кадровою аксіомою вже приводили Україну до трагічних подій в минулому. Тільки в міністерстві оборони, у штабі ВМС цю, здавалося просту істину, постійно ігнорували, не те щоби робити висновки і вибудовувати хоч якісь застороги.

Початок ХХ століття. У важкій боротьбі, у час незавершеної I Світової війни, українські військові моряки вибороли право молодій Українській Народній Республіці мати на Чорному морі національний Державний флот. І такий флот у 1918 році створили, вивели його в море. Та замість патріотично налаштованих офіцерів флот України і військово-морське відомство наповнили "флотськими професіоналами" без будь-яких зв'язків з Україною з усіх флотів колишньої Російської імперії, які прийшли в Україну не захищати молоду державу, а тимчасово заховалися тут, бо "у цьому закутку імперії оставався хоч-якийсь порядок і затишок". Звідси вони за кошти українців вбачали початок розбудови "нової Росії". У такій обстановці військово-морське відомство Української Держави вже не влаштовував патріотичний і принциповий командувач флоту контр-адмірал Михайло Остроградський, його замінили на поляка Клочковського. Подібне повторилося і після створення Військово-Морських сил незалежної України. У 1992-96 роках подібна участь спіткала патріотичних командувачів ВМС України віце-адміралів Бориса Кожина і Володимира Безкоровайного, останнього замінили на прихильника російсько-українського братерства і дружби флотами Михайла Єжеля. З 2010 року основу штабу ВМС

вже складали місцеві кримські кадри, чи вихідці з південно-східних областей та Росії, які не знали і не розуміли України, особливо її центрально-західних регіонів. Намагання місцевої української громади провадити ознайомчі екскурсії, у більшості дітей, у західні області, в Київ, Чигирин і Канів ситуації не міняли.

Восени 1918 році німецькі кайзерівські війська, як гаранти безпеки України від російської навали, терміново покинули територію України. Українська Держава осталася сам на сам з неминучою військовою агресією більшовиків і білогвардійців Денікіна. У цей час замість концентрації власних сил гетьманський уряд 24 листопада 1918 року передає свій державний флот... в оренду Антанті для її подальшої боротьби за демократичну Росію. Військових моряків зрадило і знехтувало їх дворічну боротьбу найперше військово-політичне керівництво Української Держави. Внаслідок такої політики командувач флоту контр-адмірал Клочковський в Одесі піднімає Андріївські прапори і разом з морським міністром адміралом А. Покровським, начальником генерального штабу морського міністерства контр-адміралом М. Максимовим і майже всім штабом флоту переходять до лав Збройних Сил півдня Росії генерала Денікіна, союзника Антанти. Отже, морське керівництво зрадило національно-визвольну боротьбу українців. Вірним українському народу остається лише контр-адмірал Михайло Остроградський. Внаслідок зради Україна втратила Крим і чорноморсько-азовське узбережжя, а за ними, після кривавої боротьби, і незалежність. Затим настала розправа з Україною: геноцид Голодоморами, депортації і репресії.

20 лютого 2014 року гарант безпеки України Російська Федерація розпочала військове вторгнення в Крим, яке швидко завершилося його анексією. У цій ситуації зраджують і переходять під Андріївський прапор тво командувача ВМС віце-адмірал С. Єлісеєв, новопризначений командувач ВМС контр-адмірал Д. Березовський, начальник штабу ВМС контр-адмірал Д. Шакуро, військовий прокурор С. Нянчур, керівники СБУ і МВС в Криму і Севастополі, більшість начальників управлінь і відділів

штабу ВМС, командирів з'єднань, кораблів і військових частин. Подалися до російського берега міністр оборони П. Лебедев і начальник Генштабу ЗС України адмірал Ю. Ільїн. Вірними присязі українському народу осталися контр-адмірали С. Гайдук, І. Тимчук, А. Тарасов і генерал-майор І. Воронченко.

Ситуація майже повторила 1918 рік. Внаслідок цієї ж зради Україна втратила флот в Криму, Кримський півострів, отримала продовження агресії на сході України і окупацію окремих районів Донбасу, яку вдалося зупинити лише кровавими жертвами українського народу. Отже, відсутність історичних знань у вищих військово-політичних керівників України, ігнорування ними історичного минулого, кадрової політики та небажання робити відповідні висновки повторюються історичним фарсом і трагедією для країни і народу.

В історії козацького флоту України історія не зафіксувала масових зрад. За окремі прояви зрадництва там виганяли з Січі, топили в Дніпрі, за зраду товариству в поході чи бою викидали за борт, рубали голови і садили на палі. Козацький флот беззастережно відстоював свободу, козацькі вольності і волю народу. За це право запорожці, козацька старшина і отамани-флотоводці платили власним життям, десятиліттями волочили кайдани по казематах і тюрмах, а коли сил було замало, подавалися у вимушену еміграцію. Та козацькі часи давно минулися, в незалежній Україні за зраду і сепаратизм нікого не карали. Навпаки, багатьох маститих ненависників незалежності України нагороджували високими орденами і посадами, навіть присвоювали звання "Герой України".

Із знищенням козацтва, з відходом у минуле її героїчної епохи, була відправлена на морське дно і українська військово-морська ідея. У Військово-Морських силах України замість національної запанувала російські морська ідея, там поклонялися у більшості флотській історії і традиціям радянського минулого і флоту Росії, цим мотиваторам зради і перекинення до стану ворога.

Їх, депутатів Севастопольської міської ради, викликали на бесіду поодиноці. Спершу зібрали на термінову сесію, а затим будинок міської ради заблокували: з середини озброєними російськими грушниками, а з вулиці - самообороною з козаками і мітингарями від "Русского блоку". Кабінет голови міськради під охороною озброєних морських піхотинців вже зайняли "московські гості": думські депутати, "представники з Москви", тобто високопоставлені ФСБешники, представники адміністрації президента Російської Федерації і генерали з штабу округу з Ростова-на Дону. Москвичі, які вже відчували себе впевненими господарями ситуації, розмову вели жорстко і конкретно, не допускали будь яких заперечень. І вчорашній севастопольський вальсяжний депутат став відчувати себе перед ними ніким і безпомічним. Кожному депутату спершу демонстрували папку-досьє на нього. І їм відразу ставало зрозумілим, що спецоперація по анексії Криму брала початок задовго до 2014 року і це відкриття магічно впливало на депутатів - справу мають не з київськими безпомічними демагогами. Тому абсолютна їх більшість відразу ставали покірними ягнятами.

Ось тут, голубе, - розпочинали розмову російські гості, - документи про те де, в кого, яким чином і скільки ти взяв, присвоїв, незаконно придбав коштів і майна не лише ти, а й вся твоя родина, та на кого ще фіктивно записав своє майно. Ось розрахунок розтрати коштів, якими центр фінансував організації соотечественників і які до них не дісталися. А ось документи, де і у кого вони осіли на рахунках в банках і таке інше. Навіть про любовниць твоїх є інформація і що ти їм купував та звідки брав на них кошти. Тому питання, або ти слухаєш нас і робиш все, що тобі кажемо, або ця папка разом з тобою іде до майданутих бандерофашистів. Там, звичайно, будуть раді зустрічі з вами, ще й як з сепаратистами. І про сім'ю подумайте, все може трапитися і з ними. Час то складний, правий сектор, бандерівці кругом можуть появитися враз. То як, погоджуйтесь?

А далі розмова велася в ключі того, що самі депутати два десятки років проголошували Крим і Севастополь російськими, більше того, Севастополь вважали містом російської слави і Чорноморського флоту. Вас в Кремлі почули, Росія прийшла і Севастополь з Кримом повертаються на "історичну Родіну", куда ви і стриміли. Рішення з цього приводу в Кремлі прийняте остаточно і Крим вже фактично відрізаний від України. Тепер все це слід оформити юридично як бажання самих мешканців, тому їм, депутатам треба провести сесію і на вимогу мітингарів проголосити незалежність Криму з Севастополем від України. Ну, а затим, не гаючись, проголосувати прохання до президента і парламенту РФ прийняти Крим і Севастополь до складу Російської Федерації. У цьому випадку ця папка зникає, а депутата чекає щедра винагорода.

Так і зробили. Лише папка та нікуди не ділася. Після виконання вимог нових господарів абсолютна більшість севастопольських депутатів щезла з політичного обрію Севастополя, а деякі з них опинилися ще й у буцегарні.

6

Штаб ВМС України, всі військові частини на кримському півострові вже були відрізані від зв'язку. Всі військові кабельні мережі зв'язку були грубо порубані сокирами – на Чорноморському флоті система і мережа зв'язку "братського" флоту не була таємницею. Вузли зв'язку теж були заблоковані і штаб ВМС з ними зв'язку вже не мав, до того ж всі радіочастоти глушилися. Остався мобільний зв'язок, але що з нього за військова користь, коли він повністю прослуховується? Канали теле- і радіомовлення відразу взяли в руки прийшли з Росії "зелені чоловічки" і що з їх телевізійних переможних реляцій можна було узнати про хід подій в Севастополі, в Криму і Україні?

Друзі, сюди, швидше, командувач виступає по телеку, – один з офіцерів, що не відходив від телевізора, покликав своїх товаришів по службі.

На екрані в присутності цілої групи російських і кримських журналістів появився контр-адмірал Денис Бере-

зовський в компанії з самопроголошеним "прем'єром" Криму Сергієм Аксьоновим. Березовський був одягнутий у чорну робочу куртку, а Аксьонов у якийсь поношений светрик, видно було, що спішилися обидва і часу їм виділили обмаль. Хвилювання обидвох видавало контроль "кураторів" над ними, виказувало, що вони провадять подію, не ними придуману. Велика картина на стіні позаду них обох свідчила, що телевізійна зйомка проходить у штабі Чорноморського флоту.

Готові? – хвилюючись, запитав журналістів Аксьонов.

Готові.

Тоді почнемо. Сьогодні історичний день, відповідно до повноважень, наданих мені Верховною Радою республіки Крим, я видав наказ.

І почав його читати. В тому "наказі" самопроголошеного "верховного головнокомандувача" наказувалося військовим морякам ВМС України не виконувати накази "нелегітимної" київської влади, у тому числі і "незаконно

Денис Березовський (зліва) складає «присягу мешканцям Криму і міста-героя Севастополя»

призначеного" міністра оборони України, не застосовувати зброю і не чинити опору кримським сепаратистам без його особливих розпоряджень. Далі "самопроголошений главковерх" сказав, що цей історичний день стане днем народження

"військово-морських сил автономної республіки Крим", командувачем яких призначається "господін Березовскій". Подякувавши новоявленому "господіну" за правильне розуміння ситуації, Аксьонов передав йому слово.

- Я, Березовський Денис Валентинович присягаю на вірність мешканцям Криму і міста-героя Севастополя... Клянусь суворо виконувати накази "верховного голо-

внокомандувача республіки Крим"... - швидко і приглушеним голосом неслося з екрана телевізора. Ховаючи очі від камер, Березовський читав текст завчасно заготовленої для нього так званої присяги, а насправді зради.

Оце так, оце командувач заспіва-а-а-в! Це відверта зрада, ганьба на всю Європу! Це ж треба, ще бою не було, а першим зрадив і запродався цивільним піджакам сам командувач флотом, - обурилося відразу кілька офіцерів.

Сука, це з ким ми разом служили? Це в нього вже яка присяга по рахунку? СНД, українська, а тепер вже третя, кримська, за один період служби?

Ось вам і командувач, ось вам і адмірал, і кращий випускник академії ВМС України. Видно куратори з ЧФ вели його давно, не дарма ж минулого року чорноморці нагородили його своєю медалюкою "230 років Чорноморському флоту". Напевно, вже тоді його мали на оці і готовили до сьогоднішньої зради.

Тепер зрозуміли, чому він кораблі повернув в бази? Вже тоді готувався створити з них кримський флот!

А чого ж парадну форму по такому випадку не одів?

Гляньте який він переляканий, аж тремтить, серака, в штабі ЧФ залякали як пацана якогось. Та й Аксьонов не кращий, видно московські куратори управляють ними як циган кіньми.

Та служив я з ним в бригаді, - зауважив колишній товариш Березовського по ескадрі. - І завжди казав, що Береза, хоч і непоганий моряк, але командиром, і то не більше баржі, може бути лише для мирного часу. Флот він ніколи не любив, випадкова у нас людина. Як вип'є сто грам, так і починає патякати, що він би давно звільнився в запас, що ВМС йому нідочого, але командувач Тенюх постійно наполягав, що він має стати адміралом і командувачем, тому й служить. Ось і став адміралом і командувачем. Та хто мене слухав? Тенюх он золотий знак "Командир корабля" вручив йому, єдиному на флоті. Тож виправдав тепер його довіру.

Він же їхав до штабу ЧФ на переговори по врегулюванні ситуації, ось і врегулював як свій власний "status quo" і, видається, всього Криму.

Здається, ситуація розвивається за планом 1918 року, подав голос мовчавший "замполіт". – Тоді, щоб не віддати Україні, з ЧФ теж створювали "кримський флот". Фінал його відомий, то ж щоб Березовський не повторив долю контр-адмірала Бурляя, командувача тодішнього кримського флоту.

Хочемо ми того чині, але всі ми стали співучасником цих ганебних подій, готуймося до серйозніших і вже незабаром. Це лише початок, це не просто сепари бузять під нашими воротами. Подумати лишень - командувач ВМС очолив зраду, бо не зрадь він, ситуація розвивалася би дещо інакше. Не знаю, як я дивитимусь в очі своїм рідним, односельцям, та всім людям в Україні після цього. Флот, який ми зводили всією Україною ми, вважайте, прогуділи, - сумно, дивлячись у вікно сказав сивий вже капітан 2 рангу. - Сумно, братове, сумно і трагічно. Побачите: наш флот зараз, після зради Березовського, СБУ і МВС, почне колотися на тих, хто за зраду, і тих, хто за Україну. Єдність порушена, пошкоджено киль нашого корабля... і ми йдемо не до рідного берега, а на дно ганьби і лихої слави. Гарант безпеки України показав, хто в українському Криму господар...

7

Контр-адмірал Денис Березовський хоч тілом виглядав здоровим і дужим, виявився дрібним душею і слабохарактерним. Як і більшість адміралів ВМС з початком російського вторгнення в Севастополь подався в госпіталь, на лікарняний, у нього раптово "загострився" геморой. З госпітально його виписав в.о. міністра оборони України Ігор Тенюх, який його знав не один рік, поважав чи не найбільше за всіх командирів і давно пророчив Березовського в командувачі українського флоту. Березовський дав слово взяти ситуацію в руки і був призначений командувачем ВМС України. Та сили волі, вірності даному слову, як і військовій присязі, у цього адмірала хватило всього на добу, до зустрічі з командувачем Чорноморського флоту віце-адміралом О. Вітко. Замість спільного

узгодження позицій стосовно локалізації ситуації і запобігання поширенню кризи, Березовському висунули умови здачі Військово-Морських сил України, на згоду з якими йому виділили кілька годин. Йому у достатньо грубій формі розказали, що севастопольські і кримські депутати вже там, у Росії, що Крим вийшов з складу України, оголошує незалежність, тому ВМС України в Криму вже належать "народу Криму" як "військово-морські сили республіки Крим". Ось їх і запропонували очолити Березовському. Цьому "флотові", сказали, мають підпорядкуватися всі українські військові частини в Криму і підпорядкувати їх доручається йому, Березовському, за відповідну винагороду, звичайно. У такому разі з ним, його сім'єю буде все в порядку і досє, яке у штабі ЧФ РФ є на Березовського, не буде оприлюднене, його ліквідують. І Д. Березовський погодився не виходячи з кабінету.

Особу Березовського, як і інших ключових фігур ВМС України, на відміну від кадрового центру штабу ВМС і структур СБУ, відповідні спецоргани ЧФ РФ тривалий час вивчали ретельно і усестороннє. Тому й разом з командуванням ВМС вбачали в ньому перспективного адмірала. Там знали, що Березовський своєю службою як і прапором ВМС не дорожить, сила волі слабка, коли доходить до особистого - полохливий, швидко підпадає під вплив старшого і сильнішого, при цьому любить грубі гроші і достаток. Не раз, і не два ще будучи командиром корабля чи бригади надводних кораблів, у відповідних компаніях пускався у просторікування, що служба і ВМС України взагалі йому нідочого, що гроші у його мами в Харкові є великі, і він би міг давно звільнитися в запас і добре жити, та командувач ВМС його тримає кандидатом у адмірала і він не хоче його підводити. Доповідали про такі якості Березовського і командувачу, але той не брав те до уваги, покладався на досвід спільної з ним служби, вірив йому та просував по службі без глибокого аналізу його дій і поступків, вбачав в Березовському лише професійного і перспективного моряка та "нормального мужика".

Березовський був справді професійним і підготовленим командиром корабля, не раз він виконував у морі

складні завдання, але був він командиром, як говориться, на мирний час. Не було в нього того командирського "духу, що тіло рве до бою" і веде за собою підлеглих, не було і любові до України. Він завжди прагнув до комфортного життя і зовнішньої уваги, патріотичних рухів цурався. Особистий його вклад в розвиток ВМС України був мізерний. При появі загрози і конфлікту з російським флотом він зламався відразу, страх скував його офіцерську гідність і він миттєво зрадив присязі і дав згоду підпорядкуватися волі сильнішим за нього у даний час російським генералам і адміралам. Там, у кабінеті командувача ЧФ, він навіть не пробував хоч якось опиратися, не кажучи вже про діалог адміралів на рівних. З штабу ЧФ командувач Військово-Морських сил України контр-адмірал Денис Березовський вийшов вже зрадником і... командувачем надуманих "військово-морських сил республіки Крим" і взявся уговорювати на зраду моряків свого рідного флоту. Зрада Березовського блискавкою облетіла світом, бо в Європі такого ще не чули, щоб без бою здався і добровільно перейшов до лав противника та зрадив своїй країні і народу сам командувач флотом, і затим особисто примушував до зради особовий склад очолюваного ним флоту.

Випадок з Березовським та його "командою" розкриває, що психологи спецслужб ГШ РФ технологію зради, досягнення свого головного завдання в операції по анексії Криму, сформуvalи на базових слабостях ключових особистостей. Бо вона спрацьовує навіть у час, коли її усвідомлюють. У даному випадку вплив на підсвідомість проникає через базові потреби людини, тому він не перестає впливати навіть після викриття його справжніх цілей. Судячи по-всьому, ця концепція була прийнята до відпрацювання після провалу грубої акції навколо острова Тузла в 2003 році. Ця перша спроба анексії Криму тому й провалилася, що опиралася на грубу силу. Цього разу була запропонована робоча технологія підготовки зради, послідовні дії якої при їх виконанні обов'язково приводять до бажаного результату. В якості зброї для знищення Військово-Морських сил України вона виявилася най-

ефективнішою, бо уможливила їх захоплення без збройного конфлікту, можна сказати, мирним способом.

У ВМС України військову психологію взагалі-то вивчали, але вважали як би зайвою дисципліною у службі. Та "гарант безпеки України" паралельно з психологічною грою протягом десятиліття у Севастополі і навколо ВМС України створював опорні психологічні прецеденти – історичні, міфологічні, просто видумані, проте вони видавалися актуальними і спільними для українців і росіян, - і до їх "узаконення" втягувалися українські моряки. Таким чином з плином часу військові моряки та й севастопольська громада почали сприймати надумані чи викривлені історичні і міфологічні прецеденти за реальні і вони входять в закон їх служби і життя та підмінюють собою реальні історичні базиси власної історії і традицій. Людина поступово самоденаціоналізується і, як показав кримський приклад, кінцевою метою впливу на неї є втрата відчуття Вітчизни. Не примітно для себе людина починає відмовлятися від попередніх звичок, переконань, переставати дотримуватися того, що для неї раніше було вагомим. Показовим прикладом впливу технології зради на багатьох ключових командирів ВМС України є приклад перемовин представників ЧФ з двома командирами кораблів ВМС України.

За спуск прапора з корабля ми пропонуємо вам гарні гроші, яких ви більше ніде не зможете отримати. Не гривнями і не рублями. Ви зможете за них відкрити бізнес для сім'ї, купити іномарку і жити відповідно. Умови служби, якщо побажаєте її продовжити у ВМФ РФ, будуть в Криму за російським законодавством з відповідним російським грошовим утриманням. Питання з Кримом вирішене, він об'єднується з Росією. Що вам той ВМС взамін тягот і безквартир'я ще запропонує за межами Криму і чи треба вам і сім'ї того особисто? І де буде проходити ваша служба?

Після нетривалого роздумування поступила відповідь українського офіцера:

Погоджуюся, добре. Але треба відповідний вигляд нашого захоплення зробити. Ви нас будете мовби штурмувати, а ми будемо демонструвати беззбройний захист. Але зброю не треба застосовувати, лише шумові гранати, і людей не калічити. На цім і погодилися.

Описана зустріч не була звичайною "промивкою мізків". Вона була однією з десятків, які системно і послідовно провадилися чи не з кожним командиром, фахівці цієї технології мали вільний доступ до українських військових частин і кораблів. Українські офіцери, психологія для яких була байдужою дисципліною, і не помітили, як стали жертвами її впливу. Але особливо ефективною вона стала після зради командувача ВМС України контр-адмірала Дениса Березовського.

Грішний і я. Грішний. У будучність Березовського командиром фрегату "Гетьман Сагайдачний" я на борту цього ж корабля напередодні святкування дня ВМС України вмовив тодішнього заступника голови Верховної Ради України нині вже покійного Олександра Зінченка придбати для ВМС дві квартири: одну з яких для безквартирного тоді командира фрегата. Зінченко квартири придбав, кращу виділили Березовському. Це гріх мій перед Україною і Зінченком.

8

Флот України у Чорному морі у 1992 році відродили патріоти України. Вони, щойно вирвавшись з духовних пут інтернаціонального братства, полишивши корабельну крицю флоту, котрий водночас став флотом російським, і, ступивши на рідну національну ниву, не дали себе одурити. Попри політичні шторми, російський супротив, шантаж і неодноразові намагання застосувати силу зброї та недолугу військову політику Києва, вони таки відродили національний флот, вивели в море і океан перші українські бойові кораблі та продемонстрували світу Україну як морську державу. Разом з ВМС вони втримали Севастополь і Крим за собою, за Україною. І наша молода держава стала спроможною себе захистити з моря, а її

моряки були до цього готові. Перший командувач ВМС Борис Кожин, перебуваючи ще в ізоляції, один-однісінький, без підлеглих, кораблів і навіть без робочого кабінету на першій же прес-конференції заявив себе "кулаком Президента України в Чорному морі". І високо тримав свій кулак, готовий нанести удар у відповідь. Його організаційна група була наповнена єдиним духом з командувачем. Російським адміралам так і не вдалося скинути українських моряків в море, втопити там ідею українського флоту і його перші кораблі, тому й вимушені були погодитися поділити досі неподільний, яким видавався Чорноморський флот, як ядро атома. Після розподілу ЧФ український флот розпочали поволі розкладати зсередини, засилаючи в його ряди багато проросійськи налаштованих офіцерів, чужу агентуру і не тільки кримчан з роду. У структурах ВМС появилися корінні москвичі, пітерці, сибіряки, які раптом запалали любов'ю до незалежної України. Цьому у значній мірі сприяла і наявність багатьох вакансій у новосформованих флотських структурах та радянська ідеологія флотського побратимства.

Поволі перші офіцери ВМС почали витіснятися найперше з штабу ВМС. Патріотів у флотських мундирах не злюбили не лише у штабі Чорноморського флоту, ба більше, і у міністерстві оборони України – якби не ви, не було б у нас проблеми з флотом і Росією, не раз чули ми у міністерських кабінетах і з уст високих комісій, що інколи прибували до Севастополя. І вже під міністерським тиском командувач ВМС з літа 1992 року почав пророчити, що ми мовляв, патріоти, наше завдання створити передумови і розбудувати структури українського флоту. А коли ми це зробимо, то уступимо місце професіоналам флотської справи, які прийдуть нам на заміну з флотів Росії. І почали до ВМС приходити професіонали з усіх флотів колишнього ВМФ СРСР, та й з інших видів збройних сил. Першими прийшли "професіонали" з середземноморської ескадри, яким після її скорочення не нашлося місця на ЧФ, а Севастополь покидати не хотілося. І вже незабаром з їх уст в адрес перших офіцерів орггрупи ВМС пролунало образливе "крестоносци". З тієї пори все, що робилося в

орггрупі, з тим у штабі ВМС не являлося бодай якоюсь таємницею для Чорноморського флоту.

Першим, тиснимий чиновниками міноборони за патріотизм, який на міністерську думку провокував росіян і не сприяв переговорному процесу з проблеми розподілу Чорноморського флоту, вимушений був здати свою посаду командувач ВМС України Борис Кожин. Йому, що проломив шовіністичне оточення і проголосив національний флот, забезпечив утвердження у Севастополі української влади, вивів у море перші бойові українські кораблі знайшли принизливу посаду радника начальника академії Збройних Сил України. Через три роки черга настала за наступним командувачем ВМС, віце-адміралом Володимиром Безкоровайним, який сформував Військово-Морські сили у вид Збройних сил, вивів український флот у море і океан, явив світу Україну морською державою, примусив згаснути "мешковщину" в Криму і викинув осередок "русского міра" з Одеси. Його, замість ордена на груди, теж грубо звільнили з посади. Одночасно були звільнені від посад всі члени військової ради ВМС. Подібних масових гонінь не бувало навіть у радянські часи, хіба лише в часи Сталіна - Єжова. Такі звільнення з посад офіцерів-патріотів викликали злорадство на ЧФ: дивіться, не перестарайтеся як Безкоровайний, і одночасно принижували гідність офіцерів – ми Україні не потрібні. Сіялася зневіра, цілий ряд офіцерів-патріотів звільнилося в запас.

У кадровій роботі ніхто зерен від куколю відділяти не хотів. Було таке враження, що всі ці роки флотського будівництва ми тільки те й робили, що ступали по граблях, які самі собі наставляли, отримували ними по власному лобі, але з гідною подиву впертістю рухалися далі, нічого не міняючи в руйнуючій оборону держави системі. Не запобігали зосередженню в своїх рядах майбутніх зрадників, перевертнів і провокаторів, а все більше їх заохочували. Промовистий факт. У післяпомаранчеві роки вищій атестаційній комісії міноборони був представлений адмірал на посаду першого заступника командувача - начальника штабу ВМС України, виходець з Росії, там же проживала і вся його родина. Йому задали питання:

Ви етнічний росіянин, родинні корені у вас в Росії. Як ви будете діяти у випадку військового конфлікту з Росією? І почули відповідь:

Я тоді подам у відставку.

І нічого, його призначили на посаду, бо, як вважав командувач ВМС Ігор Тенюх, буде знати його дії і наміри наперед! З початку російської агресії в Криму вже тво командувача ВМС віце-адмірал С. Єлісеєв так і зробив як обіцяв високій кадровій комісії - зразу ж написав рапорт на звільнення в запас, обезглавив флот, а затим перейшов до російського флоту.

До Військово-морського інституту, затим до академії ВМС України, із значною перевагою набирали курсантів з числа севастопольців і кримчан, трохи з приморських регіонів України. Знайти серед них вихідців з центральної чи Західної України було вкрай важко. При цьому цим вихвалялися, і опиралися на вказівку російського фельдмаршала Потьомкіна "... а матросов на Черноморській флот набірають с крестьян полуденной Малоросії как ізвечних мореходов і победітелей над неприятелем". Але Потьомкін, на відміну від українських флотоводців, знав, що робив. Він вимагав набирати з України на флот матросів, а не офіцерів, офіцери в нього були виключно з Росії. Він навіть над козацькими полковниками ставив начальниками російських капітанів і майорів, пояснюючи це тим, що "государево производство" є вищим за народне обрання козацьких старшин. У 2014 році колишні курсанти академії ВМС вже були командирами кораблів, офіцерами штабу ВМС і майже більшість з них без особливої тіні смутку поміняла державний прапор. На вимогу росіян бойові берегові частини ВМС передбачливо зарані вивели з Севастополя, а морську піхоту з десантними кораблями розвели на чотириста кілометрів, чим позбавили її маневру і спільних дій. Кораблі, отримані ВМС внаслідок розподілу Чорноморського флоту і які за невеликі кошти можна було ввести до бойового складу, один за одним пішли на металобрухт. Першими пішли фрегати, за ними корвети і допоміжні судна, частину з яких продали комерційним структурам. Флот України дрібнів і втрачав авторитет в

Криму. Нові кораблі не будувалися, а проголошене будівництво серії нових корветів викликало лише зневагу над ВМС і Україною. Все це виглядало на цілеспрямовану, приховану під братство народів і флотів, диверсійну роботу по розвалу національного флоту України.

Віртуальний простір в Севастополі і в Криму був загрожений з перших днів незалежності. Виховувати в тих умовах патріотично налаштованих військових і мешканців міста було не просто.

Ти чого там у Севастополі провокуєш російський флот, задав мені питання генерал, головний виховник Збройний Сил України. – Росіяни постійно жаліються на вас за ваші програми. Ви там перестаньте, інакше прийемо до вас міри.

Що означає провокуємо? Ми лишень спростовуємо їхні провокаційні телепрограми, заяви і публікації у пресі-проти ВМС, нашої історії, стосовно виключно їхньої слави "города русской слави", що України не було ніколи, як і не могло бути її флоту в Чорному морі.

А якщо росіяни підуть на вас там у Криму?

Будемо воювати, підемо в гори, держава нас утримує навіщо?

Генерал зблід. Затим двері його кабінету стали для мене зачиненими, а незабаром усунули від посади і мене.

Завдяки історичній пам'яті людина стає особистістю, народ - нацією, країна – державою, писав видатний історик і державний діяч України Михайло Грушевський. Але мешканців Криму, середовище військових довели до стану, коли "дух, що тіло рве до бою" у них лише тлів, не героїла любов до національних героїв, які поклали своє життя на оltар свободи України, не користувалися перевагою, а підміняли його бойовим духом тих, хто ніколи не бачив нашу землю вільною. Спроба встановити у військовій частині феодосійських морських піхотинців бюст першого командувача дивізії морської піхоти флоту УНР Михайла Білинського чи погруддя командувача того ж флоту контр-адмірала Михайла Остроградського у військово-морському ліцеї наштовхнулися на дружній опір міноборони і командування ВМС. До цього додамо, що

історія флоту України військовим морякам взагалі не ви-
кладалася, то ж флот України поступово перетворювали в
такий собі автономний додаток до флоту російського, без
власних традицій і історичного минулого. Натомість ши-
роко пропагувалася і відзначалися історичні дати часів ко-
лонізації України у різні історичні часи.

Всі роки незалежності в Україні ігнорувався принцип,
що бідний, голодний і слабо забезпечений військовий не є
надійним захисником держави. У Криму ситуація психоло-
гічно підсилювалася наявністю поряд російського флоту,
моряки якого мали в два-три рази вище грошове утриман-
ня, для яких будувалися будинки і надавалося відповідне
соціальне забезпечення сімей військових, про яких
державна піклувалася. Українські моряки, постійно звину-
вачувані державним керівництвом за те, що вони у Криму
лише є, всього цього мали дуже мало, тому, як вірус в
комп'ютер, нишком, найперше через сім'ї, проникало в
свідомість багатьох відчуття, що одним патріотизмом дов-
го не проживеш і на хліб його, як говориться, не намажеш.
І це відчуття, як виявиться згодом, поволі заміняло від-
повідальність за долю країни. Каратись і мучитись за
Україну, як колись великий Кобзар чи контр-адмірал Ми-
хайло Остроградський, були готові далеко не всі. До того
ж, до офіцерського корпусу ВМС кримські татари, для
яких Крим був рідною землею і Батьківщиною, фактично
не допускалися. То ж звідки міг взятися той масовий "дух,
що тіло рве до бою"? Бойовий дух поступово підмінювався
духом байдужості, який як спрут проникав у свідомість і
життя денаціоналізованих і збіднілих духовно і фізично
військовослужбовців і в кінцевому часі перетворився на
відверту зраду. Тому й легко росіяни захопили бойове ядро
бездуховного флоту і спровадили його рештки з Криму.

9

Майдан ще димів шинами, ще зарилася пролита на
Інституцькій кров Героїв Небесної сотні, але події в Криму
вимушено повернули країну лицем від Майдану на пів-
день, до Кримського півострова. Там терористи вночі

захопили урядові будівлі і скинули з них українські прапори. На Кримський півострів під виглядом "самооборони" відразу почали сунути колони російської бронетехніки з вояками без знаків розрізнення. Україна перебувала у стані тимчасового безвладдя, без політичного керівництва і уряду, які втекли і від Майдану, і від своїх обов'язків. Але розпачу не було, безвладдя швидко минулося, Військово-Морським силам призначили командувача, і всю надію українці тримали на український флот, якому допомагали, який годували і підтримували всім народом. Надіялися, тримали надію, що лише він, плоть від плоті народу, зупинить цю навалу, що прибирала вигляду новітньої орди.

Події розвивалися стрімко, агресор часу на роздуми не давав, в останній день лютого місяця вже захопив Перекопський перешийок і відгородив Крим від материкової України. На вечірньому засіданні 28 лютого Верховна Рада України призначила виконувачем обов'язки Міністром оборони України в уряді Арсенія Яценюка адмірала Ігора Тенюха, колишнього командувача Військово-Морських сил України. Прибувши до міністерства він вияснив, що командування ВМС немає, всі знаходяться у госпіталі на лікарняному. Зв'язався з твою командувача віце-адміралом Сергієм Єлісеєвим.

А я ще чотири дні тому подав рапорт на звільнення в запас. Зараз знаходжуся на військово-лікарській комісії. Я звільняюся в запас і командувати не можу.

У військовому шпиталі знаходилися і начальник штабу ВМС контр-адмірал Шакуро, заступник командувача з бойової підготовки Березовський та інші старші офіцери і командири. Тенюх здзвонився з Березовським, з яким його пов'язували роки минулої спільної служби в ескадрі різнорідних сил, якого, здавалося, знав добре особисто, якому довіряв і якого здавна пророчив у командувачі ВМС України. Березовський погодився вийти з шпиталя, очолити ВМС України і завірив, що твердо стане на захист державних інтересів. Після розмови з Тенюхом, Березовський вийшов з лікарняного, прибув у штаб ВМС і прийняв на себе командування. Першого бере-

зня під його керівництвом була ліквідована перша спроба лобової атаки сепаратистів на штаб ВМС, флот України було приведено в повну бойову готовність. Наступного дня Березовського запросили на переговори до командувача Чорноморським флотом віце-адмірала О. Вітка. Краще б він туди не їхав, можливо, ситуація б розвивалася інакше. Але він поїхав. Повернувся звітти вже зрадником Української держави. Однак офіційно про ці "переговори" було повідомлено, що у штабі ЧФ вирішували питання мирного вирішення назрілого у Севастополі конфлікту.

Підмурок для зради був підготовлений мистецьки і у штабі ЧФ готувався він не один день. Севастополем вперто ширилися дві версії тих подій. Перша, що при появі Березовського у кабінеті командувача ЧФ присутні там російські генерали, ФСБ, депутати російської Думи та місцеві колаборанти показали йому папку, в якій були зібрані матеріали російської розвідки про те, як він "грів руки" на коштах, які виділялися на підготовку військових полігонів, особливо на проведення недавніх україно-американських "Сі Бриз-2013". Якщо ці документи попадуть в Київ, пояснили, то "майданута хунта", що прийшла там до влади, забезпечить тобі надійну камеру і надовго. До того ще ваші морські піхотинці під час Майдану направлялися під Київ і без тебе там теж не обійшлося. Затим, за другою версією, йому сказали, що все знають про його сім'ю і якщо він не хоче нею ризикувати, щоб з нею ненароком щось не трапилося, то краще погодитися командувати "військово-морськими силами республіки Крим", які вже незабаром будуть створені на базі ВМС України. В тому, що так буде, можеш не сумніватися, виходу у ВМС вже немає. Нічого не міняється, ти є командувачем і ним остаєшся. Тільки отримуєш ще відповідну додаткову винагороду, служиш у ВМС Росії, за російськими законами і матимеш все, що мають російські адмірала. Часу на роздуми багато не дали, але Березовський зламався відразу, погодився з пропозицією і пообіцяв відмінити бойову готовність ВМС України та залишити кораблі в базах. Повернувшись до штабу ВМС, він відминив повну бойову готовність, наказав кораблям повернутися на місця своїх

стоянок, бойову техніку завести в ангари, здати на склади боєзапас і не чинити опору так званих "самообороні". Цього в штабі ЧФ лише чекали, і почали негайно загороджувати вихід українським кораблям з бухти в море.

Мені посеред ночі, - згадував згодом екс-міністр оборони України Ігор Тенюх, - дзвонить Березовський. Голос у нього якийсь чужий, так він ніколи не розмовляв, напевно знаходився чи під дією наркотиків, чи ще чогось. Я ж не знав, що поряд з ним тоді знаходилися російські адмірали, преса, місцеві колаборанти.

Доложить ситуацію у Севастополі і в Криму.

Я вам нічого доповідати не буду. І не буду виконувати ваші злочинні накази. Ви незаконний міністр оборони.

Не зрозумів. Ви де знаходитесь зараз?

Я у штабі ВМС. Але буду розмовляти лише з Президентом України. Якщо не забезпечите мені зв'язок з Президентом, я через 15 хвилин відкрию ворота штабу "самообороні". Зрозуміли? Через 15 хвилин відкрию ворота штабу ВМС. Зв'яжіть мене з Президентом.

Тенюх зрозумів, що там, у штабі ВМС України, коїться щось неочікуване, незрозуміле і серйозне. Не хотілося вірити про зраду того, кого знав, з ким не раз ходив морськими походами, у кого вірив і кому довіряв роками. Але це сталося і рішення треба було приймати невідкладно.

Ви хворий. Вам повернутися до військового шпиталю, а зранку будемо розбиратися. Наразі я вас тимчасово відсторонюю від командування Військово-Морськими силами.

Доповів про подію і прийняте рішення в.о. Верховного Головнокомандувача ЗС України О. Турчинову. Переговоривши з першим заступником начальника штабу ВМС контр-адміралом Сергієм Гайдуком і отримавши його згоду твердо стояти проти агресії, Ігор Тенюх призначив його тимчасовим командувачем Військово-Морських сил України. Того ж дня в.о. Президента своїм указом звільнив Березовського з посади командувача ВМС України.

2 березня 2014 року країною з півдня на північ блискавкою пролетіла новина: зрада! В Криму здійснилася

велика зрада! Такого ще не було в історії наших Збройних Сил, та й у всій Європі такого не було, щоби щойно призначений командувач флоту зрадив військовій присязі і без бою, без будь якого опору перейшов на сторону окупанта на другий день після призначення. Зрадив командувач флотом, напередодні зрадили начальники управлінь СБУ і МВС України Криму і Севастополя, не кажучи вже про деморалізовану місцеву владу. Державний фундамент України в Криму, її безпеку було підірвано остаточно. Та розпачу і зневіри від втрати контролю над півостровом у ці дні не було, зрада психологічно вплинула на моральний стан флоту, але не настільки, щоб його паралізувати і підкорити волі національного зрадника. ВМС України ще у своїй масі оставалися єдиним державним інститутом в Криму. І його окупанти заповзялися зруйнувати остаточно: третього березня оголосили днем створення "збройних сил Криму".

В історії Криму у 1918 році була спроба кримського уряду М. Сулькевича незалежного від Української Держави сформувати на базі сил ЧФ "кримський флот". У червні 1918 року представник Гетьмана Скоропадського в Криму контр-адмірал М. Остроградський створив Кримську флотилію із кораблів ескадри ЧФ, екіпажі яких відмовилися затоплювати свої кораблі в Новоросійську і повернулися до Севастополя. Командувачем флотилії і одночасно "міністром оборони республіки Крим" в уряді М. Сулькевича був призначений контр-адмірал Бурлей Сергій Іванович. Німецьке командування у тому ж місяці цю флотилію інтернувало і включило до складу свого флоту Чорного моря. Після захоплення Севастополя більшовиками у листопаді 1920 року кримський "міністр оборони" Бурлей С.І. був закатований ЧК у севастопольській тюрмі. (М. Мамчак. Чорноморський флот. Курсом до України. Севастополь. Просвіта, 2013).

Однак зрадників історія нічого не вчить. Близько 4.30 ранку 3 березня на територію штабу Командування Військово-Морських сил Збройних Сил України у

Севастополі за підтримки озброєних російських військовослужбовців прорвалася група з близько 50 радикально налаштованих осіб так званої "самооборони" та озброєних російських десантників, очолюваних самим контр-адміралом Березовським. Захопивши штаб, він намагався силою примусити офіцерський склад штабу визнати його "своїм" командувачем. Та офіцери і матроси штабу ВМС під керівництвом Сергія Гайдуча силою видворили за ворота "командувача вмс Криму" разом з його "флотом". Створення кримської армії і флоту третього березня не відбулося і через кілька днів про них взагалі перестали згадувати, проте з цього дня російський спецназ і місцеві сепаратисти розпочали цілодобову блокаду штабу українського флоту. Розпочалася атака на найбільш уразливе місце, на найбільш слабку ланку бойової готовності ВМС України – на моральну їх стійкість і зруйнований "братством двох флотів" національний патріотизм. І під цим тиском у багатьох почуття Батьківщини почало набирати обриси Кримського півострова, і через три тижні таки опанувало його остаточно. Немає сумніву, що особи цікавих для російської розвідки українських адміралів і командирів, тривалий час вели і усестороннє вивчали їх дії в різних умовах служби, складові їх характеру, моральну і психологічну стійкість, родинні стосунки і духовну загартованість, так сказати, складали їх психологічний портрет. І у відповідний момент для досягнення головної цілі – зради військовій присязі і переходу на сторону противника - зуміли знайти для них потрібні важелі впливу. Шантаж, тероризування родини, підкуп - ось складові частини методики впливу. До того ж російські аналітики давно уяснили, що кадрова політика у ВМС України провадиться на основі не відданості державі і національного патріотизму, такі прибиралися, а відданості відповідному начальнику і командиру. Саме цим і характеризувалося швидке проходження службовими сходами тих ж Березовського, Шакури, Єлісеєва та інших командирів ключових для флоту військових об'єднань і підрозділів.

Даремно у військовому відомстві України протягом всіх років незалежності не вивчали і не надавали значення технологічним процесам підготовки і методології гібридної війни в історії Збройних Сил, кінцевою ціллю якої завжди було досягнення масової зради національних інтересів. Тобто зради і роззброєння найперше війська, фундаменту і основи держави. То є ціла наука, практику роздвоєння особистостей різні колонізатори протягом віків відпрацювали до тонкощів мистецтва, і вона має відображення в українській історичній і художній літературі. Якби вивчали, якби вчилися так як треба, то б знали, що ігнорування ворожих "гібридних" намагань, особливо у флотському вимірі, завжди завершувалося втратою бойового ядра флоту, а з ним і Криму.

10

Четверо осіб з хорошою військовою виправкою затримали командира українського корабля щойно він зійшов на берег і наполегливо запропонували розмову у сусідньому кафе. Відмовлятися було марно. Видно було, що зустріч завбачливо готували, кабінка кафе була вільною, а стіл накритий. Його запросили за стіл, розмова була фактично односторонньою.

На Чорноморському флоті вас знають як професійно підготовленого командира корабля, вас цінують. Українські кораблі з Криму не вийдуть, вже вирішено, що вони будуть включені до складу ЧФ. Ваш корабель теж, ми його можемо і сьогодні захопити, але не хочемо конфлікту. Краще це питання вирішити по взаємній згоді. Подумайте, ми вам платимо гарні гроші, в доларах, думаю, вас задовольнять, а ви не організуєте опору і спускаєте український прапор. Вас зараховують до штату ЧФ, на перших порах останетеся командиром свого ж корабля, але вже за російським посадовим окладом. Затим кадрові питання будете вирішувати з урахуванням вашого досвіду і бажання. Згода? Але спершу вип'ємо.

Випили по першій і по другій. Зав'язалася розмова. Домовилися, що запропоновані гроші йому завтра перерахують на його рахунок в «Банк Росії». А він проведе збори з екіпажем і всіх, хто проти Росії, зарані відправить на берег, мішати йому ніхто не буде. Затим, під вечір, до корабля підійдуть катери з так званою "самообороною" кинуть на палубу кілька світло-шумових гранат, постріляють в повітря, так сказати, продемонструють штурм, а командир корабля відступить з моряками у офіцерський відсік і на тому штурм закінчиться. Корабельний арсенал має бути закритий, а ключі від нього має зберігати особисто командир і передасть їх після здачі корабля. Український прапор буде спущений як звезуть моряків на берег. Затим корабель має бути переданий по акту. Ось і весь сценарій, сказали на прощання. Думаю, свого слова дотримайтеся. Майте на увазі, що ми даремно і без наслідків мову не ведемо.

Наступного дня кошти на рахунок українського офіцера в російському банку надійшли. Під вечір російський спецназ разом з козаками "самооборони" після недовгої демонстрації штурму захопив український корабель.

Безгрошів'я, відсутність власного житла, зубожіння і убогість життя, коли навколо розцвітала розкіш бізнесменів навіть середньої руки, виховали у багатьох українських офіцерів споживацтво і палке бажання розкішного і веселого життя, яке бачили навколо. І чим більше такий офіцер ріс за посадами, тим більше це бажання стало переважати і таки перебороло, перевершило почуття офіцерської честі, моралі, гідності і відповідальності перед народом за свою країну. І зради в цьому вони вже не бачили.

11

Актовий зал будинку офіцерів Чорноморського флоту був заповнений вщерть офіцерами Військово-Морських сил України, Повітряних сил Севастопольського гарнізону, які виявили бажання служити на флоті російському. Настав офіційний час ганьби і безчестя. Так, пропаганда зробила своє, перебіжчиків і ренегатів виявилось занадто

багато. Не всі із присутніх були доконаними зрадниками, дехто з присутніх прибув з цікавості прояснити процес інтернування захоплених кораблів і військових частин до російського флоту та виявити їх подальшу долю як і майбутнє роззброєних українців. Але значну більшість до цієї зали привело бажання послужити новим господарями. В президії за столами сиділи керівники окупації півострова і захоплення українських військових частин: заступник міністра оборони Російської Федерації генерал армії Дмитро Булгаков, Головнокомандувач ВМФ Росії адмірал Віктор Чірков і командувач флоту Чорноморського віце-адмірал Олександр Вітко, також були присутніми керівники різних відомств Міністерства оборони Російської Федерації, які мали забезпечити "вливання" української крові до судинної системи російського флоту. Російські генерали випромінювали любов, тепло і доброту до ще вчорашніх ворогів, яких тривалий час блокували, морили голодом, перервавши їм всі види забезпечення та яким пропонували лише здатися і скласти зброю. Тепер вони знову називають їх братами по зброї, бо сказано ж, що українці з росіянами є єдиним народом. І мають бути під єдиним двоглавим орлом, який однією головою слідкує за РФ, а другою - за Україною. Московські воєначальники і не приховували свого задоволення, що їм так легко вдалося пришвартувати до російського берега український флот, тепер бажали поповнити слов'ян-ським елементом російський флот. І цим завершити, поставити остаточну крапку над тривалим театром про "дружбу двох флотів". Бо Севастополь за їх світоглядом має право існувати лише як база одного флоту – російського.

План заходу для присутніх визначив генерал армії Булгаков, далі надав слово командувачу Чорноморським флотом віце-адміралу Олександру Вітко.

- Заходячи до зали, - розпочав свою промову російський адмірал, - я побачив деяку невпевненість військовослужбовців української сторони. Хочу сказати, що основа нашої політики і подальшої взаємодії будується на найдобріших взаєминах, з урахуванням спокійного, планомірного введення військових частин України до складу Російської

Федерації. Роботи нас чекає дуже багато. І полягає вона в захисті рубежів Росії. Далі зачитав наказ командувача Південним військовим округом збройних сил Росії № 115 від 21 березня 2014 р., який свідчить, що з цього числа Військово-Морські сили України, що дислокуються на території федерального округу Росії Крим, зокрема на території міста Севастополя, який має статус федерального значення, перестали існувати як цілісне об'єднання. При цьому з'єднання та військові частини, кораблі, що дислокуються в Криму, інтегруються до складу Чорноморського флоту РФ. Заходи інтеграції будуть проведені в два етапи: на першому етапі, до 30 березня, - прийом до складу Чорноморського флоту органами військового управління з'єднань військових частин і організацій. А також проведення в частинах інвентаризації в цілях визначення надалі призначення прийнятого майна. На другому етапі, з 31 березня по 1 липня, - завершення заходів інвентаризації та приведення організаційно-штатної структури флоту у відповідність з обсягом і характером виконуваних завдань. На першому етапі інтегровані військові частини України будуть включені в структуру флоту по призначенню.

- При цьому, - продовжив адмірал, - ми не міняємо їх найменування, склад і чисельність. Як приклад, корабельний склад ВМСУ включений у відповідні корабельні з'єднання Чорноморського флоту з урахуванням його призначення. Тимчасові обов'язки по командуванню інтегрованими з'єднаннями і частинами покладені на посадових осіб військовослужбовців даних частин моїм наказом. Для тих військовослужбовців, хто бажає продовжити службу в частинах Російської Федерації, встановленим порядком буде оформлено громадянство Російської Федерації, підписаний контракт про проходження військової служби. Військовослужбовці, які не бажають продовжити службу в Російській Федерації, повинні бути виключені зі списків частини і спрямовані у створені тимчасові пункти для їх відправки та членів їх сімей на територію України. Звертаю увагу на те, що особливість нашої роботи на даному етапі полягає в тому, що ми не

повинні образити нікого. Ні тих, хто залишається служити Росії, ні тих, хто убуває за територію Криму. На закінчення російський адмірал зазначив, що надалі організаційна структура Чорноморського флоту буде оптимізована як за рахунок створення нових структур, так і за рахунок інтегрованого складу флоту України. До 1 липня в складі флоту планується створити Кримську військово-морську базу, посилити частини берегових сил, морську авіацію, частини матеріально-технічного забезпечення, а також збільшити кількість медичних установ. Таким чином, флот буде вирішувати питання щодо подальшого призначення військовослужбовців.

Начальник відділу кадрів Чорноморського флоту капітан 1 рангу Андрій Мясоедов оголосив підписаний Президентом РФ Указ № 164 від 20 березня 2014 року, згідно з яким визнаються дійсними оригінали документів про проходження служби у Збройних силах України, військові звання. Тобто проходження служби військовослужбовцями в Україні прирівнюється до проходження служби у Збройних Силах Російської Федерації з відповідними пільгами. Офіцер звернув особливу увагу командирів частин на питання збереження документів військовослужбовців, особливо тих, хто залишається проходити службу у військах РФ. Затим виступили начальник організаційно-мобілізаційного управління Чорноморського флоту капітан 1 рангу Олександр Анікін; заступник командувача ЧФ з фінансово-економічної роботи, начальник фінансового управління флоту Сергій Нікітін; помічник командувача Чорноморським флотом з правової роботи, начальник юридичної служби флоту полковник юстиції Іван Зровка; заступник командувача з матеріально-технічного забезпечення капітан 1 рангу Андрій Шишкін; заступник командувача ЧФ по роботі з особовим складом контр-адмірал Юрій Ореховський. Останній зазначив, що на виховні структури покладені завдання з морально-психологічного забезпечення військовослужбовців, підтримання дисципліни і правопорядку. Також звернув увагу, що всі інтегровані частини будуть забезпечуватися російською періодичною пресою, найперше газетами "Красная звезда" і

"Флаг Родины". Дякую, сказав він присутнім, за витримку і холоднокровність, завдяки чому не було допущено кровопролиття, і побажав успішного виконання нових завдань, благополуччя родинам.

Далі наступив час запитань від присутніх українських офіцерів. Відповіді на них надавав генерал армії Булгаков особисто.

- Що робити тим військовослужбовцям, чиї документи, особисті справи, посвідчення офіцерів і військові квитки були спалені командуванням українських частин?
- У Міністерстві оборони прийнято рішення: кожен бажаючий служити Росії буде прийматися на службу. Тих, у кого особова справа була знищена, будемо відновлювати покровоково документально: починаючи з дипломів, інших наявних на руках документів, довідок, паперів.
- Що робити тим, хто не бажає більше служити ніяким збройним силам?
- Кожному командирі частини надано право звільняти військовослужбовців за умовами невиконання контракту. Всіх інших військовослужбовців, кого командир не має права звільнити, просимо комплектувати документи, щоб направити в розпорядження вищого командування, якому підпорядковувалося їх начальство. З півострова Крим вас повинні направити в розпорядження генерального штабу ЗС України, а там вирішуватимуть подальше призначення і порядок проходження служби або звільнення.

На закінчення зустрічі Булгаков сказав:

Не хвилюйтеся, відносини України і Росії незабаром налагодяться і стануть прикладом добросусідства, а

Чорноморський флот, як ми говорили багато разів раніше, стане на охороні наших спільних кордонів та багатовікової слов'янської

25.03.2014. Українські офіцери після зборів в будинку офіцерів записуються до лав російського флоту. Фото з газети "Флаг Родины"

дружби і братства. Ми з вами вже визначилися, і ви зробили свій вибір. Перше, що я прошу: щоб всі командири частин, які є сьогодні, якнайшвидше представили і здали свої штати. Нам треба якнайшвидше видати директиву Генерального штабу і створити нові штати Чорноморського флоту для подальшої роботи. Виходячи з цього я вимагаю від командування Південного військового округу та Чорноморського флоту до 26 березня спланувати і провести збір для інтегрування українських військовослужбовців з усіх напрямків діяльності, починаючи з вивчення діловодства, з обліку особового складу, озброєння, військової техніки, інших матеріальних засобів, з бойової готовності, по службі військ, з організації життєдіяльності військ та інші. На зборі прошу і вимагаю довести і поширити всі керівні російські документи, що визначають життєдіяльність військових частин збройних сил Росії.

Газета російського флоту "Флаг Родины" не пожаліла газетних гранок для звіту про збори з перебіжчиками від без бою розгромлених ВМС України. Вона, газетка ця, більше двадцяти років старалася, щоб так сталося, зараз випромінювала миролюбство і "найдобріші відносини" в майбутньому. Вона була постійним рупором "оборони від хохлов". Тепер же жодного натяку на розтоптани, переїхані танками угоди з Україною про вічну дружбу, про співпрацю і взаємодопомогу флотів, які газета і Чорноморський флот топтали два десятиліття. Присутні у будинку офіцерів українці втрату свого флоту і Кримського півострова обійшли мовчанкою. У них панувала байдужість до минулого, розгубленість і невідомість майбутнього. І надія на майбутні щедроти від своїх завойовників.

Я з відразою вимкнув телевізор. Мить підлості і зради. Вже не було сил споглядати на екран, як один з моїх колишніх флотських побратимів часу найважчих років відродження і один з перших керівників Військово-Морських сил України з трибуни в академії ВМС перед

своїми колишніми курсантами і російськими офіцерами і адміралами запевняє, що двадцять два роки чекав на повернення Чорноморського вищого військово-морського училища і Росії... Пригадалося як ця особа з російським прізвиськом, як він говорив - представник шахтарського краю, Донеччини, до слова, а то й так, постійно твердив, що він українець, а не росіянин, що його справжнє прізвище закінчується на -ів, а не -ов, що в його роду з діда-прадіда запорожський козацький корінь. І це виглядало нещиро. Сьогодні його нещирість виродилася в зраду.

Академія Військово-Морських сил ЗС України імені Павла Нахімова на очах перетворювалася на Чорноморське вище військово-морське училище імені Павла Нахімова російського флоту. Спускалися українські і піднімалися чужі прапори. Прозвучала мелодія гімну, якого на плацу не було чути вже чверть століття. Спільних героїв і флотоводців не вийшло, історія зробила круг на двадцять два роки і повернулася на вихідну точку. Телевізійний екран демонстрував, як національна свідомість багатьох офіцерів і курсантів вже колишньої академії та присутніх там ветеранів флоту і севастопольців вивертає навиворіт їх абстрактну реальність і під прискіпливим поглядом російських адміралів комбінує її в національну і державну зраду. А звідки вона, національна свідомість, візьметься, коли дзеркало тієї самої свідомості давно у них відсутнє? Вони служили у Військово-Морських Силах, а жили в ідеології "русского міра", цуралися і не бажали збагнути суті національної української ідеї. Членство в "Санкт-Петербурзьком Морском собраніі", прив'язаність більшості з них до російських і радянських морських традицій стирали з їх власної свідомості зачатки українського патріотизму і національної інтуїції. Вони жили і служили без кінцевої життєвої мети досягти кінцевої української морської ідентичності. Народ довіряв їм, ділився з ними останнім, але вони до народу були байдужими. Вони хотіли легко жити тому були нездатними до боротьби. Тому в час анексії, в час появи загрозливих обставин в образі нахабних "зелених чоловічків" на залізних "Тиграх" їхні життєві інстинкти прибрали форму спершу вичікуван-

ня, а затим колабораціонізму. Їхня внутрішня сила інстинкту життя не проявила відчуття любові і відповідальності за судьбу свого народу, своєї країни, вона вже підтримувала лише життя особисте і власне благополуччя.

Переможці не стримували свого задоволення від так легко отриманої перемоги в гібридній війні за Крим і флот. Вони вдало використали інертність української гуманітарної і інформаційної машини, вірніше їх неспроможність, слабкість і слабодухість. Флотська газета Чорноморського флоту РФ "Флаг Родины" у статті "Наши задачи" задоволено окреслила подальші кроки по поглинанню севастопольського флотського українства. А з ним і Кримського півострова, його повного відриву від України. О, ці знають чого хочуть. У них, на відміну від ВМС, все є: великодержавний патріотизм, яким вже давно прикритий відвертий шовінізм, і національна інтуїція, і життєві кредо повернути до життя гегемонію в кордонах колишньої імперії, і повернути саму імперію.

13

Березень цього року видався холодним. Сонце, хоч і вихопилося із-за хмар, ще не гріло. Після недавніх дощів віяло сирістю. Протягом кількох днів сипав дрібний дощ і мряка підсилювала у душі тугу. Тугу за минулим, яке змінити вже не можна. На севастопольських вулицях вже відцвітали підсніжники і покрився цвітом мигдаль, ці провісники весни, та цвіт їх вже не радував очі так, як це було раніше. Весна 2014 року повернула історичний поступ на століття назад і знову ламала судьби людей.

Група українських офіцерів мовчки вийшла з будинку офіцерів. Хто вони зараз такі і що можуть? Лише погони офіцерські на плечах, наразі ще привичні українські, а так... Фактично взяті в полон, ба більше, виходить, що їх інтернували, лише не взяли під караул, не загнали до спецтабору, як це було колись з вояками армії УНР. Їх кораблі і військові частини вже не їхні, там командують чужі командири з іншої держави. І прапори над ними ма-

йорять не українські. Їх зібрали вже не українські адмірали, а прибулі з Росії, які командували окупацією Криму. І все вже вирішили за них. Не вірилося, що ось так завершиться флотська дружба, флотське побратимство, яким молилися стільки років. Йшли, кожний мовчки думав про своє, перебираючи в пам'яті почуте від російських генералів і адміралів. Більшість з них здружилася ще будучи курсантами Військово-морського інституту, служба їх далеко не розвела, всі служили у Севастопольському гарнізоні, часто сім'ями разом відзначати свята і ювілеї.

Зайдемо в кафе, - запропонував капітан-лейтенант Петро, - на душі щось дурно, мов кішки там шкребуть. Візьmemo по сто та й погутаємо, що нам далі робити.

Вибрали тихе кафе у дворі, відвідувачів там не було. Та й на вулицях мешканці старалися без нагальної потреби в місто не виходити. Місто жило очікуванням що ж то воно і як буде далі, надія на повернення України розчинилася як ранковий туман. В кафе було затишно, а їм не хотілося бачити когось чужого. Сіли під наметом у дворі, звели до купи два столики. Молода офіціантка обслужила замовлення швидко і мовчки. Лише глипала на них з під довгих вій і міряла цікаво-допитливим поглядом.

Ото проведемо останню нашу козацьку раду. Гарно стелять, та як воно буде далі?, - розливаючи "Козацьку раду" по чарках, кивнувши головою в сторону штабу ЧФ, промовив Петро. - Після того, що вони сотворили з ВМС щось не віриться їхнім казкам про щасливе наше майбутнє під їхнім прапором.

Нашого флоту вже нема і, видно, більше тут не буде. Та й наш ВМС, скажемо так, такими тільки називався. Я ось який рік поспіль на корветі ремонту чекаю, на море дивлюся лише з берега. Прив'язаний до стінки як пес до будки, - криво усміхаючись, сказав Олексій, старпом корабля. - "Тернопіль", "Славутич" та "Гетьман" ото і всі кораблі наші, що в море виходять. Виходили.., - закінчив з натяком.

Ага, "руськіє не здаються, не здаються"... Здаються ще й як здаються і продаються. Лишень ветеран, контр-адмірал запасу Шалит, покинув борт "Тернополя" як хоробрий

його русській командир швиденько склав докупи ласти. А міг героєм стати, запросто взяти російських адміралів в ліці і випустили б з бухт всіх без будь якого спротиву. Але ж рускіє не здаються, проте гарно продаються. Гад! Падлюка! Найновіший корабель віддав, гнида, - не вибираючи слів зло виматюкався Петро.

Юрій Шалит, - продовжив розмову Володимир, офіцер штабу бригади, - не спроста появився у Севастополі, - намагався вплинути на ситуацію. Був би він командувачем, було би все інакше. Але ж прибрали його з флоту давно, його служба є історією нашого флоту, таких не зламати. Він би "зеленим чоловічком" флот не віддав. Це він своєю бригадою взимку 1992 року фактично проломив борт "кораблю СНД", потопив в Чорному морі саму його ідею та проголосив курс на відродження ВМС. А ще похід СКР-112... Його посправді можна назвати батьком українського флоту, був першим начштабу ВМС України. Але і його з історії ВМС викинули, навіть його портрета не було на стіні начальника штабу ВМС, замінили відставним віце-адміралом ЧФ Клітним, який начальником штабу ВМС ніколи не був. Ось так нас вчили історії нашого флоту... і ось такий фінал.

Випили. Налили по другій.

У нас відняли минуле, але чи буде майбутнє? – не вгавав Петро.

Самі його віддали. Без бою, - заперечив Володимир, - Бо яка то була оборона, коли на височенний борт "Славутича" запросто вдерлися з якогось катера напівп'яні козаки з кувалдами? Ми зраджуємо присязі, панове офіцери. Є у нас ще офіцерська честь чи вже нема?

Якби була офіцерська честь, а не честь жлоба у військовому мундирі хоч у когось з командирів, то він би обов'язково наказав підняти сигнал "Гину, але не здаюся!" – продовжив Петро. – І не здав би корабель якійсь шайці зелених самодурів. А так вони всі найперше за власну шкуру, а не за корабель, його екіпаж чи Україну тряслися. Для них Бойовий прапор нічого не значив вже давно, головна їх цінність – брехня і жлобство, зрада. Та

ладно, - гірко завершив, - не за столом сказано, давайте вип'ємо щоб тверезими не скидатися на п'яних.

Дожилися до такої ганьби. Незабаром будемо знову таваріщами, бо що залишається робити? Флоту нема, а ми є, - зло обізвався Олексій.

Ми могли вийти в море, вже йшли, чого повернулися? Та й у перші дні блокади, після зради Березовського, можна було вийти. Блокада була більше психологічна чим фактична.

Там на рейді сторожили буксири і російські кораблі.

Ну то й що? – обізвався мовчавший досі Ігор, теж старпом. - А зброя у нас навіщо, а статути, закон! про що говорять? Така ганьба, спустити перед тими бахурами з розкосими очима свій прапор! А командир боезапас завести у погреб, завести у погреб... , а сам з москалями сю-сю-сю заводить. Але тепер про це марно говорити...

Березовський, сука звичайна, знаю його, служили разом на фрегаті. Він гнилим був завжди, про себе лише думав, але йшов по службі як по маслу, хоч і корабель ламався і не завжди у нього все в ладах було, - зло кинув Володимир. - Як тепер народу в очі дивитися?

Ха, Березовський кажеш, - хіхікнув Ігор. - Он Ільїна двічі з посад знімали: комбата і комбрига морської піхоти, не має допуску навіть до управління ялом, а він не лише в адмірали вибився, а став командувачем флоту і ось начальником Генштабу. Отак служити треба, а ви народ, честь, присяга...

А що народ? З України нас підтримували? Так. А в Криму... та тут українці одна вата, перевертні. Своїх прадідів великих правнуки погані, Шевченко як у воду дивився, святу правду написав. Скільки нас приходило під ворота підтримувати? Максимум п'ятдесят осіб з "Просвіти" та кілька ветеранів ВМС. Решта по своїх норах... Ще інколи було з десятків-два молоді. Оце все, що було проти сотень сепаратистів і козаків.

А твоя сім'я, твої рідні виходили з протестом? У тебе ж вся родина севастопольці, батько й тесть були морськими офіцерами, - почала вже брати своє окуви-

та, виникала суперечка. - Бачив, приходили і із-за супермаркету розглядали блокування штабу адмірала Єлісеєв, Максимов і Шакура, по цивільному, звичайно. Шакали, в госпіталі офіційно лікувалися. Господи, і хто нами командував, як ці перевертні могли опинитися в адміралах, від них же завжди на верству зрадою смерділо... Оце була кадрова політика, атестації, комісії...

Ладно, заспокойся Петро, зібралися не для скандалу і сварки. Того вже не змінити, - Володимир взявся пригасити вогник у очах свого друга. - Ми повинні своїх рідних і всіх цивільних захищати, всю країну, для чого і погони наділи, а не ветерани, жінки з дітьми мають нас захищати. Не перевертай світ навиворіт, Петре. Краще наливай.

Петро тупо дивився поперед себе і хитав головою як би під такт якоїсь пісні. Здавалося й нічого поперед себе й не бачить. Взяв пляшку, стиснув так, що аж жили на руці виступили. Розлив всім по половині. Чокнулися чарками, випили. Замовкли.

Щось ми, друзі, як на поминках сидимо. А де наш штаб ВМС подівся, щось його не чути зовсім, - закусуючи оковиту задався питанням Дмитро, теж капітан-лейтенант. - Що, після здачі штабу всі розбіглися? Чи вже подалися до ЧФ за новими посадами?

Та на поминках ми і є, - відгукнувся Володимир. - За флотом і нашою Україною в Криму. Дай Боже, щоб воно лише цим закінчилося. А штаб..., що він тепер вартий? Його взяли так же як і наші кораблі. Штаб раніше мав думати, тепер замість нього думають у іншому штабі. Треба визнати, що значно краще там думають, думають наперед, а наші завше оглядалися назад і в сторону штабу ЧФ. Квіти, напевно, знову до Катерини понесли...

Якби не той Майдан, то все б осталося як було. А то Європа, інтеграція... - протягнув Олексій. - Та потрібні ми там? Краще би дружили флотами з росіянами.

Зразу видно, що ти член "Морського собрания". То йди Катерині квіти поклади, там вже наші штабні клали, - зіронізував Володимир.

Та треба ж якось жити, пристосовуватися до ситуації.

Тобі легше говорити, у тебе всі рідні в Україні, а мої всі тут. Як їх кинути?

А тут теж Україна, лише окупована із-за нашої бездарності, - сказав як відрізав Володимир.

А у нас що, була команда взяти зброю? Лише тримайтеся і тримайтеся, не допускайте провокацій. Треба для цього політичного рішення якого нема, сам Тенюх так говорив. Ось і результат з того маємо.

Ну так, Україна відбудувала Крим, тепер можна і забирати. Як там у Тараса?: "Нам тільки сакля в очі коле, чого вона стоїть у вас..." - гірко промовив мовчавший досі Олег, старший лейтенант.

Росія теж в Севастополь вкладала, будувала місто, - став гарячкувати Олексій.

Олексію, будувала для свого флоту і п'ятої колони. Заспокойся, - заперечив Олег. - Он на місці української школи одні свої сторчать вже майже 20 років, а кошти наша держадміністрація на школу і дитсадок для морської піхоти ЧФ знайшла. Для нас нема, для них було.

Ми тепер всі тут п'ята колона, напевно, так будуть вважати в Україні довго. Бо віддали Крим, - закусивши, промовив старший серед офіцерів капітан 2 рангу. - І за це мають з нас усіх там спитати. Але заспокойтесь. Кораблі наші ситуацію в місті не визначали. Наших бойових частин у місті немає? Немає. Був колись батальйон морпіхів, так його засунули аж у Феодосію. Що можемо протиставити російській бригаді морпіхів і десанту ГРУ Росії? Академію, Навчальний загін з складами? Самі бачили, чого росіянам ще понасували, там дивізія вже давно, а не бригада. То ж давайте не переходити на політику, а подумаймо, що робити далі. Ось за це і вип'ємо.

Випили, задумалися. Кожен про своє, яке стало для всіх спільним питанням: що робити і як діяти далі.

Кажуть, - порушив мовчання Олег, - бригада у Перевальному чи не перша склала ласті. А могла б тих само-

званців, що Верховну раду у Сімферополі захопили посеред ночі, закопати під фундамент.

У тім то справа, що могла б, та не зробила. У мене екіпаж на кораблі в основному місцеві кадри, - продовжив Петро. - Ми вже спілкувалися в екіпажі, і не раз, так у них Родіна вже звернулася до масштабів Криму і Севастополя. Місцеві вже лаштуються служити на російському флоті. У тій бригаді ситуація не кращою була. Ось тобі і територіальна служба за контрактом.

Пастор, кажуть, сказав вибиратися в Одесу, - не вгавав Олег.

Ну, майданутий пастор нехай у своїй церкві проповідує, - криво усміхнувся Олексій.

Турчинов законний голова Верховної Ради України, Олексію, - заперечив Олег, - тому давай без пропаганди. Я не голосував за розгін Майдану, за той лист Януковичу. Там мільйони народу були, яка хунта? Що, Януковича жалко стало, мало вони флот пограбували?

У мене дитині півтори місяці, - знову завівся Олексій. - Другій ще й трьох років нема. Ну куди я з ними і жінкою подамся? З моїм грошовим утриманням я в тій Одесі і квартиру не зможу винайняти, не те що сім'ю прогодувати. Я в Одесі був, знаю їхні ціни. А тут, якщо перейти на російський флот, добре жити можна буде. Росія за своїх військових переймається, не те, що в Україні. Я кинути сім'ю не можу. І перевезти її теж не можу бо не маю куди.

Кажуть, в Донузлаві ще тральщики тримаються, а у Феодосії морпіхи не здаються, - змінив тему Ігор. Не хотілося заглядати у завтрашній день, який, крім розчарування, а чи й ганьби, вже принести їм нічого не міг.

Мертва справа, вони приречені як наші кораблі у Севастополі. Озеро Донузлав оточили з берегів, вихід в море закрили різним металобрухтом вже давно, вийти не зможуть. На днях мав дзвінок звідти, - взявся пояснювати Олексій. - А морпіхи, вони ж розуміють, що й якщо вийдуть з Феодосії то далі їх не пропустять, все вже перекрито і не лише блокпостами. Та й осталося там не більше половини батальйону... Тож день-два і їх

всіх загребуть. Жаль буде, якщо понесуть втрати через свою патріотичну дурість. Росіяни їх не випустять і дожмуть, гірше самі собі роблять. Ну, їм видніше.

Треба в'яснити, хто зараз з нашого командування в гарнізоні остався, малював щось вилкою в тарілці Олег. – Гайдука вже вивезли з Криму на материк, хто командувачем остався?

А ти, - кивнув йому Олексій, - спитай начальника госпітально, якщо він ще там є. Він тепер командує флотом, главком ненароком, ха-ха-ха. Та все командування кинуло нас всіх нахрін, болячка на них всіх раптом якась напала, епідемія страху чи пошесть зради називається, і всі дружно злягли в госпіталь, як ховрахи на зиму. Адмірала, блін, орденоносці! Що вони вже можуть нам сказати, навіть якщо звідти їх росіяни вже і виписали? Та вони перші до ЧФ подалися, поперед нас всіх. Нас кинули, нас найпершими зрадили командувач і старші командири, так що ми тепер вільні у своєму виборі.

З цього приводу у народі здавна кажуть, що зраду приймають, а зрадників вішають, - сказав з пересердя Олег.

Петро встав, налив всім по половині чарки.

Не повішають, - сказав. - Он Березу командувачем якогось кримського флоту призначили. За дурників нас мали. Думали, що офіцери притьма побіжуть за зрадником. Не побігли. Але й не знають, що далі робити, бо українського флоту як такого вже немає і як нам жити – ніхто нам, крім нас самих, вже не порадить. То ж вип'ємо за наше майбутнє.

Випили, дружно чокнулися чарками.

Березовського вже зняли з посади комкримфлоту і заступником командувача Чорноморського флоту зробили, сьогодні оголосили наказ, чули ж? - добавив до сказаного Павло. - Про "кримський флот" вже забудьте, піпєць вже йому прийшов, ха-ха-ха...

Ну, чули, як і чули, що всі наші військові частини включають до флоту Чорноморського. Значить служба продовжиться, лише під іншим прапором – промовив мовчавший капітан 3 рангу.

Я через присягу не переступлю, як потому в очі дітям дивитися, батькам? - Олег аж побагровів. - Де коли таке бувало, щоб командувач і флот здався противнику просто собі так, без бою? Ми ж офіцери, стаємо ганьбою для нашого народу.

Чого ж, було вже подібне і не так вже й давно. У 1918-у все командування флоту УНР подалося до Денікіна, а флот передали в оренду Антанті. А аншлюс Австрії у 1938-у, а захоплення Чехословаччини гітлерівцями – те саме там відбувалося, майже ідентично. Тільки у нас не робили висновків з історії, - заперечив Павло.

А ти вже переступив?, прапор на твоєму кораблі спустили? Спустили. Не було такого кажеш? То вже є. Нема вже у Криму українського флоту. Був і нема, зрозумій нарешті, - капітан 3 рангу кидав слова просто у лице Олегу. - Пізно вже проявляти патріотизм.

По собі інших не суди, - огризнувся Олег. – Ще не скуштувавши російського солодкого лотоса вже у лотофага перетворюєшся. Зрадофілію сієш...

Капітан 3 рангу, намагаючись виглядати хвацько і впевнено, зневажливо подивився на Олега і, трохи помовчавши, продовжив далі вже спокійно, з усмішкою:

Теж мені Одиссей винирнув з дна Стрілецької бухти. Послухай, мій батько, як і тесть, обидва служили на Тихоокеанському флоті, а завершили службу у Севастополі, вже давно радять переходити на російський флот. Там є перспектива офіцеру. І дружина заявила, що Севастополь не покине. Ну і що, виїду на материк, це розвід в сім'ї, діти сироти, що далі? Отже, кожен вибирає свій шлях самостійно. Спуск прапора на кораблі і проведений референдум і є кінцем дії нашої присяги Україні. При тому, українці і росіяни як були братніми, так і остануться, ми слов'яни і між собою воювати не будемо. А всі ці майдани минуться і все наладиться як було. Чого нам ділити з Росією, он білоруси живуть дружно і нема в них проблем, не те що в Україні – лише чуєш про кризу, проблеми і корупцію. І революції одна за одною...

Одіссей, не Одіссей, але ще не загубив офіцерську честь і гідність українця, - відповів Олег. І з наголосом, карбуючи кожне слово, з відчуттям своєї зверхності і правоти у виниклій суперечці твердо наголосив: - Наші предки, козаки, не дарма вважали, що "не гоже козаку москалем ставати".

В кафе заглянули два російських старших офіцери. Були в настрої, видно, що вже десь причастилися. Побачили українську компанію, підійшли до столу.

Привіт, братани! Замиваєте об'єднання з Чорноморським флотом? Правильно робите. Ми тепер всі єдині, не буде більше розділення. Давно пора було об'єднатися. Ми ж севастопольці всі, так чи ні?

О, сирени появились. Зараз солодкими піснями будуть манити нас до єдиного і героїчного російського флоту.

Ну, прямо біжимо, - буркнув у відповідь Олег.

Бігти не треба. Все буде відповідно до встановленого порядку. Давайте сядемо разом, - капітан другого рангу зробив вид, що не помітив сарказму і іронії українського офіцера, поставив на стіл пляшку "Немирова".

Ми всі руськіє, українці і росіяни – один народ. І Росія для нас одна, єдина. Наші деди за неї кров проливали. Разом і не раз. Весь цей бардак в Україні незабаром завершиться і Янукович, мир повернуться, не дарма ж він сидить зараз в Ростові, там штаб нашого округу. Ось невдовзі побачите, і всі будемо разом служити і дружно жити в оновленому Союзі, разом з білорусами, - взявся віщувати його товариш.

Ви вже наші, і російському флоту потрібні. Ви ж підготовлені офіцери, багато з вас пройшли навчання в НАТО, США. А це для нас вкрай необхідне. Так що перспективи у вас відмінні. Це я вам як офіцер штабу флоту говорю, - капітан другого рангу взявся наповнювати чарки.

То ж за славний і єдиний Чорноморський флот і наше флотське братство, - підняв чарку його товариш. - Крим і Севастополь були російськими і так цьому бути.

Всі піднялися, чокнулися чарками. Олег з Петром встали, не торкнулися чарки:

Я пити не буду, - заявив Петро. - Вже напився вдосталь. Російський флот зрадив український, а ви - Україну. Єд-найтеся і братайтеся в зрадофільстві, вольному воля, якщо вона ще є, а я служитиму Україні. Але пам'ятайте, що зрадивши раз, зрадять і вдруге. Знайте, зрадофіли, ми повернемося, обов'язково повернемося, але вам, як і російським морякам, за зраду, за удар в спину руки більше не подамо.

І, не прощаючись, Петро з Олегом вийшли на вулицю. За ними піднявся і вийшов Володимир.

Куди вони дінуться. Риба шукає де глибше, а людина – де краще. Якщо не дурні, завтра прибіжуть в кадри ЧФ. Жінки заставляють, - ехидно, проводжаючи українських офіцерів прищуреними, мовби водночас ставшими скляни-ми очима, процідив у спину російській офіцер.

Ми один народ, і не можемо більше розділятися. Он у мене теж батьки з Полтавщини, але я не подався на українську флотішку, бо знав, що те марна справа. Флот був російським, таким і останеться, таким йому в моря і океани ходити. Це не каботажний флот, друзі, це флот великої Росії. І грошове утримання офіцера відповідно до його рангу. Ну, будьмо, як там в Україні кажуть.

Ніхто російському офіцеру вже не перечив. Випили, закусили. Горілка брала своє, зав'язалася розмова про умови майбутньої служби. Підвипивші українці вже на знак згоди кивали головами.

А чого? – російські офіцери не жаліли фарб про службу на російським флоті. – Служити будете в Криму. Нові кораблі на підході, а це, значить, вже незабаром будуть далекі морські походи. Гроші будуть достатні для нормального життя, квартирами, хто не має, вас забезпечать. У нас будують, не те що у ВМС України шефи вам там щось дарували. Лише служи вірно. Красота флотська. Не гірше чим у НАТО. У нас справжня фло-тська служба.

Прошло небагато часу. Олег з сім'єю покинув Крим і продовжив військову службу у ВМС в Одесі. Поселився тимчасово у гуртожитку, затим винайняв квартиру. Згодом воював в АТО. Вийшов до Одеси і Володимир,

приймав участь в обороні Маріуполя. За проявлену мужність нагороджений бойовим орденом. Петро теж вийшов з Криму. Сам. Відзначився в АТО. Через місяць дружина подала на розвід. Павло вийшов до Одеси, щоб зберегти сім'ю, подав рапорт на звільнення в запас. Після звільнення, повернувся в Севастополь, отримав російський паспорт і... подався на російську службу. Решта офіцерів з їх колишньої дружної компанії відразу перейшла до Чорноморського флоту. Їх прийняли, затим пройшовши перепідготовку, до кінця 2014 року вони служили у Севастополі. У кінці року колишні українські військові частини скоротили і більшість з офіцерів опинилися хто на Балтиці, хто на Каспії, а хто і на Тихому океані. А кого взагалі відправили в запас. В цьому разі думки їхніх дружин та батьків вже ніхто не питав.

14

Капітан першого рангу, начальник відділу штабу Військово-Морських сил України покинув свій кабінет у штабі ВМС. Не так, щоби добровільно, російські автоматники під жорстким наглядом його вивели з штабу майже силоміць. В кабінеті вже господарювали російські десантники і офіцери штабу ЧФ. Дозволили забрати лише особисті речі. На плацу валялися розбиті, порвані і затоптані ногами чужинців портрети командувачів Військово-Морських сил, з більшістю яких і під командуванням яких він служив. Погляд впав на ялинки біля алеї. Їх посадили чотири, але прижилися лише дві. Підійшов, погладив колочки. Ростуть вони тут вже давненько, особисто садили президент Кучма, був тут один раз, міський голова Києва Омельченко, міський голова Севастополя Жунько та командувач Єжель після завершення розподілу Чорноморського флоту. Ці дві, пам'ятні йому ялинки оставалися тут вже самотніми, як на чужині, чужими в чужому вже штабі. Вони стояли, ще мокрі

19.03. 2014. Російські десантники видворяють українських офіцерів з штабу ВМС України

після нічного дощу і мовби простягали свої гілки до приходящим мимо них українських офіцерів і намагалися завадити їх виходу звідси – не покидайте нас... Їм нікуди дітися, вони, ці ялини, остануться пам'яттю про існування тут колись, в цих будівлях штабу українського флоту. Сумно... Саме тоді, коли їх посадили, він починав свою службу у штабі ВМС. Та те вже в минулому. Чи повернеться коли небуть український флот сюди? Навряд чи це буде можливе за його життя... Ось і ствердилися слова першого командувача ВМС, сказані ним у перший день формування орггрупи, що штаб ВМС тут буде знаходитися тимчасово. Тимчасове закінчилося...

Посеред території штабу з свого постаменту сумно споглядав на все, що творилося тут протягом останнього місяця, Кобзар і хмурим поглядом з-під бронзових брів проводжав українських офіцерів, яких так легко захопили "чужі люде" і тепер вони вимушено покидають і штаб, і його. Його, самотнього, черговий раз оставляють під нагляд чужих прийшлих людей, обрікають на чергове заслання "на рідній не своїй землі". Не виконали його заповіту: "борітеся, поборете"... Не побороли, та й, якщо по правді, не боролися як військовим морякам належить, а так – демонстрували опір... ніжками від стільців і крісел... Не вберегли ми флот у Криму, твою чорноморію, Тарасе, не вберегли... прости, якщо можеш...

Вийшов на вулицю. Озирнувся на штаб, місце своєї вже колишньої служби, яке навколо оточували російські спецназівці. Гірко усміхнувся. Згадалися недавні збори у клубі вже колишнього штабу ВМС. Їх організували і проводили два головних кадровики ЧФ і ВМС України. Зал був заповнений офіцерами штабу ВМС і гарнізону. У абсолютної більшості присутніх офіцерів пригнічення з приводу захоплення їх військових частин і установ взагалі не проглядалося, у різних закутках зали чулися жарти і навіть веселий сміх. Збори вели фактично російські адмірали і офіцери служб штабу ЧФ, український контр-адмірал сидів мовчки, темний весь мов хмара при заході сонця. Він тепер був ніхто, адмірал без флоту, без моряків, та й особові справи і всі облікові документи у нього вже

забрали і вивезли до штабу ЧФ. Та й що він міг уже сказати - здавайтеся швидше на милість окупанта, зрадьте своєму народу і країні? Залишилося лише мовчати... Розпочалися збори з розповіді російського контр-адмірала про щасливе майбутнє тих, хто зрадить ВМС і перебіжить до ЧФ РФ. Чи не за кожним словом російський адмірал усміхався до зали, вів себе мало не артистично, випромінюючи при цьому лукаве братерство, радість, доброзичливість, веселість і святу щирість. Російський контр-адмірал, який ще вчора командував захопленням українських військових частин, тепер мов батько до дітей, випромінював лукаву приязнь до переможених і відразу намагався заволодіти їхніми думками.

Здрасте! Ми все уже росіяне, с чем я вас і поздравляю!

Ха-ха-ха, - зал у відповідь.

Благодарю вас за то, что всьо мірно завершилось без потерь і крові. Вашей судьбой знімаються у міністра оборони, в гк вmf в Москве, не просто так. Теперь ви будете служіть у штабах, учреждениях російского флота, на кораблях, наприклад, на флагмане флота "Москве". Это вам не якіе-то там запорожци.

Что? Как ламать присягу, которую вы давали Украине? Не надо ей ламать, нам это не нужно. Вам не прідьотся присягать Россії. Будете служіть под своей старой, украинской, присягой. Россії не нужна ваша присяга, ей нужна ваша служба. Будете служіть по контракту, который заключіте с министерством оборони РФ. Служіть будете за російским законодательством.

Какіє пропозиції можуть бити военним медікам? Ми плануємо розширяти свої медучреждения, поэтому военним врачам с ВМС волноваться не надо. Все будут служіть установленные законом сроки.

Пропозиції російських начальників і пропонуемі ними умови служби присутнім подобалися. Їм не давило на свідомість, не молотило душу відчуття того, що їм розсипає ожерелля обіцянок їх переможець, окупант, зрадник того самого, що знову проголошує - флотського побратимства, який, як свиня корито, перекинув і переступив через роками плакаєме флотське побратимство, через дружбу,

через спільно пролиту нашими предками кров у минулих війнах, всі міждержавні договори по флоту. Зал схвально зашумів. Пролита під час анексії українська кров, грубо захоплені в заручники їх командири, і навіть сам командувач, вже не озивалися в них необхідністю належної відплати. Бездуховність, російська мова в побуті і на службі виплекала у більшості з них колабораціонізм і зраду. Вони, відірвавшись свого українського отчого дому, давно відцуралися своїх батьківських оберегів. І вже не було у них жалю за Україною, якій присягали, за втратою територій, цілісність яких мали забезпечити, за своїми сплюндрованими військовими частинами, закладами і установами. Всі вже добровільно віддавали себе, своє майбутнє і майбутнє краю у руки переможця, у руки сильнішого і своїм зрадливим сміхом як би випрошували для себе лакомого кусочка. Та серед тих масових одобрень знайшовся один офіцер, старший оперативний черговий командного центру ВМС, капітан другого рангу з дуже українським прізвищем Кірітіді, для якого вірність військовій присязі і офіцерська честь не були пустими словами. Офіцер встав і твердим голосом звернувся до російського адмірала.

Я севастополець, і батьки мої корінні севастопольці, батько служив на Чорноморському флоті. Я багато читав книг про флотські традиції і знаю історію флоту. І починав я службу в Чорноморському вищому військово-морському училищі імені Нахімова.

І как ви оказались здесь, хі-хі, то есьть у ВМС, - уїдливо спитав контр-адмірал.

Ха-ха-ха, - слова російського адмірала покрилися сміхом аудиторії.

Опинився там де бажав. І не жалкую. У мене питання до вас: як?, на основі якого закону чи міжнародного права російським командуванням арештований наш командувач ВМС, і на основі чого закований у кайдани? Ви говорите про братство, але навіть під Сталінградом у роки минулої війни так не поступили з полоненим гітлерівським командувачем фельдмаршалом Паулюсом. На нього кайдани не одівали і в полон його

брав радянський генерал. А наш штаб брала купа терористів без розпізнавальних знаків, місцевих сепаратистів і прийшлих з Кубані казаків, всі у присутності вашого командувача знущалися з українського адмірала, з портретів попередніх командувачів і командувач ЧФ їх підтримував. Поясніть нам як це розуміти!

Ну... я...ето.. тут не причом, ето не я рішення прінімал, другіє люди... давайте без політікі...

А яка тут політіка? Де знаходиться наш командувач?

Я думаю... ммм... что, наверное, завтра .. ммм...его вивезуть на матерік, за предели Крима...

Ви сказали, що анексія була мирною і без втрат. Ви брешете, бо це є брехня. Як старший оперативний черговий я володію всією інформацією. Усі знають, що у Сімферополі вашим спецназом був вбитий український прапорщик Кокурін, а ряд офіцерів важко поранено.

Я не буду отвечать на політіческіє вопросы.

Це не політіка. Політіка у вас, а не у нас. Ради тої політіки вбили нашого прапорщика і захопили наш штаб.

Ну, Сімферополь..., там бил бой... Там тоже погіб і офіцер самооборони... Бил же референдум, рішення горсовет прінял... его надо вполнять...

Це брехня! Для чого ви брешете, адмірал?... Про який бій мова? Стріляли лише ваші грушники! І ми всі це добре знаємо! До того ж не може і не має прав горсовет приймати "рішення" для їх виконання Військово-Морськими силами України. Це абсурд! А прапорщика просто ваш спецназ розстріляв і ви це добре знаєте. І що це ще за нововведення такі у вас появилися – "офіцер самооборони"?

Я не буду отвечать на політіческіє вопросы!

А я не буду більше слухати вашу брехню і знаходитися більше тут разом з вами, - офіцер встав і під важким хмурим поглядом українського контр-адмірала стрімко вийшов з актового залу. Зал мовчав.

Приклад цього капітана другого рангу залишився самотнім. Там, у залі клубу, залишилися вже не воїни-захисники Української держави, а сучасні "болотівці" і "бродники" ХХІ століття, дегенеруюча флотська еліта, противники "братовбивства", прадідів великих правнуки погані, не офіцерська еліта країни, а "гречкосії" - за Шевченком, які, заманені російськими "лакомствами лукавими" творили руїну національного флоту України, а самі вже перетворилися у "грязь Москви". Так, не вперше руїна творилася на українських землях, твориться нині, і не завжди, і не тільки ворогами. Тому, подумав капітан 1 рангу, так краще остатися в Криму, тому й не підтримав на тих зборах в клубі свого товариша по службі, хоча у душі з ним погоджувався. Ситуація не певна з ВМС України, та й з самою Україною, тому краще промовчати і подивитися як там буде далі. Ясно, що тут, в Криму, Росія флот буде розвивати і зміцнювати, а не руйнувати, тут буде стабільніше, спокійніше. Бо хто зна, що і як там буде в Очакові чи Одесі? А з службою якось налагодиться. Однак... ще подумати треба, з сім'єю порадитися. Та ще маю час на вибір. Я хоч український офіцер, але ж руський, севастополець. Правда, мати українка, родовід її ведеться з Черкащини. Колись молоденькою дівчиною приїхала розбудовувати Севастополь, вийшла заміж за моряка і стала севастополькою. Мати і зараз за Україною плаче, кляне москалів. Але з часом звикнеться...

Біля будинку звично кинув погляд на пам'ятну табличку на стіні. На ній було викарбовано, що сей будинок збудований на кошти міста Києва як подарунок киян українським військовим морякам. Йому уже увійшло в звичку проходячи мимо завжди залишати погляд на цій металевій дошці. І спливав в пам'яті той щасливий день, коли він тут отримав ордер з рук київського міського голови Олександра Омельченка. Яка то була радість сім'ї за багато літ отримати власну квартиру! Тоді грав оркестр, вручали квіти, виголошувалися надії і побажання успіхів у службі Україні. У відповідь вони не лише дякували, а й запевняли про надійну оборону України з Чорного моря, про її розвиток як морської держави. М-да... Слова,

запевнення виявилися пустопорожніми, не захистили Україну в Криму. Напевно, майнула думка, знесуть цю табличку. Уже знесли пам'ятний знак "10 років ВМС України", від пам'ятника гетьману Сагайдачному остався лише постамент. Зачищається все, що має хоч якесь відношення до України, хоч якісь українські історичні сліди, бо тут мають остатися лише свідчення виключно російської морської слави. Он як по звірячому зірвали, розбили і втопили було пам'ятну дошку на Графській пристані в 2008 році, чи зірвали з драмтеатру дошку, присвячену видатній севастопольській співачці народній артистці України Оксані Петрусенко. І цю зірвуть, напевно, зірвуть, довго не протримається. Але їх, мешканців будинку, вже ніхто питати не буде. Та хай як там вже буде...

Двері квартири відкрила дочка, школярка, його любимиця. Її спантеличений погляд видавав внутрішню тривою сім'ї.

А до нас приходила оця, як її там називають, самооборона з козаками.

Налякали? Погрожували?

Ну ... вели вони себе так, мирно трохи. Лише страшного виду були козаки, неголені такі, чорні... Казали, щоб... щоби ми заставили тебе, тату, переходити до Росії, ти там їм потрібний...

Та все нормально, виглянув з кімнати тесть, капітан першого рангу у відставці. – Приходили поговорити з сім'єю, щоб ти до ЧФ переходив. З ними був офіцер з штабу флоту, та ти його знаєш, в сусідньому будинку живе, два наших з Союзу советських офіцерів, а козаки так, для бутафорії самооборони.

Бутафорія самооборони... Гарно сказано, лише робиться погано. Ну, все буде добре, моє сонечко, - поцілував донечку.

Привітався з родиною, вийшли з тестем на балкон, запалили по цигарці. Розмова якось не складалася, хоч тесть і обстоював, що все, що зараз робиться в Криму, робиться на краще. Він, як активіст Союзу советських офіцерів, український прапор не сприймав, а з ним і Військово-Морські сили України. В мітингах проти ВМС

участі, правда, не брав - як не як, а зять займав чималу посаду у штабі українського флоту. Однак Україну вважав історичною помилкою, яку треба виправити.

Перспектива Криму лише у складі Росії. Тому й флот у руському місті має бути російським і єдиним, а Україна ніколи флоту не мала. Та й минулі роки показали, що він їй не потрібний і вона сама не знає для чого він і, що з ним робити, - робив висновки тєсть.

Дружина поралася на кухні, готовила вечерю.

Мийте руки і будемо вечеряти, - покликкала.

Я нікуди звідси не поїду – поклала тарілку на стіл так, що мало не вихлюпнула на стіл суп. – Так і знай. У мене робота, я лікар, лікарня поряд і мене тут цінують. То ж вибирай: я, сім'я або твоя Україна.

Ну, ще не час...

Вже настав той час. Ми квартиру скільки років чекали, жили на чужих закутках, товклися на чемоданах з гарнізону в гарнізон, а тепер це все лише обжите оставити чужому дяді і знову у жебрацтво? Діти он вчаться, їм де даліше жити? Ти про сім'ю спершу думай, а потому про свою службу.

Ти ось що, - промовив тєсть, - послухай жінку. Тебе з твоїм досвідом залюбки в російський штаб заберуть, ще й подякують. Ти знаєш англійську, пройшов навчання в натівських інституціях, маєш досвід співпраці з їхніми флотами, ти їх знаєш зсередини. Такого досвіду у штабі ЧФ не мають. А Україна таки незабаром повернеться до Росії, майдан минеться як лихий сон, будемо разом, ось побачиш, ще героєм будеш, що не пішов з націоналістами.

А з присягою тоді як?

А ніяк. Присяги Росії складати не треба, підпишеш контракт і служи собі до пенсії.

Значить, радите пристосовуватися?

Якщо поїдеш в Одесу, то тоді ми тобі більше не сім'я. Живи далі з своїм Гайдуком і Тенюхом, - вставила свої аргументи дружина. І заплакала.

Таточку, не покидай нас. Ми тебе любимо, - з рясними сльозами обвила шию рученятами донечка, його люби-

ма донечка. Як їх оставити самими, як йому бути без них? Заспокоїв дочку поцілунками у заплакані очі:

Не покину, заспокойся. Я ж люблю тебе, маму, всіх вас люблю.

Випили з тестем по чарці. Дружина весь час сиділа насуплена, з очима, залитими сльозами.

- Чому я така нещаслива? Он мої подруги, їхні чоловіки теж у штабі служать, не переживають, вже і місця подальшої служби знають. А тут лише чуєш Україна, Україна..., а що вона нам, крім митарств, дала? Присяга... А я, діти наші, завжди на останку.... нам присягати не треба, – і знову у сльози.

Йому й самому не хотілося покидати Севастополь і налагоджений спосіб життя. Має гарну квартиру, кілька років тому придбав хорошу дачу на Фіоленті, і гараж є, імпортне авто, живи і радуйся життю. Та й служба у штабі була розміреною, майже як на цивільній роботі. Вихідні, свята, все дома, з сім'єю. Здавалося, що так буде завжди, але ось ця анексія ламає привичний вже уклад...

- Ладно, - заспокоїв дружину. - Ще ніхто нікуди не їде і нікого не залишає на самотині. Тому не треба сліз і істерики. Все владнаємо.

Весь вечір дивилися телевізор. Українських каналів вже не було, їх замінили російськими ще два тижні назад. Російські канали всі свої новини будували на демонстрації київської хунти, яка незаконно захопила владу, та як бандерофашисти палять шини на Майдані... Місцеві канали транслюють кліпи "Русские ідут" співачки Циганової та клянуть двадцятилітнє київське іго ... На екрані змінюють одні одних ще вчора українські державні чиновники, а сьогодні вже стали російськими. Моторошно все те дивитися. Як хутко, подумалося, вони переродилися, прямо дивина, як швидко змінився їх світогляд. Але вся ця пропаганда, зрозуміло, розраховується на обивателя.

Ось, дивися, - кивають на екран дружина з тестем. – Ці вже своє місце зайняли, а теж українську присягу складали. Не ловлять дурня як ти, а добре ніс по вітру тримають, хоч і не моряки. Ці "патріоти" свого не упустять, зубами вирвуть при любій владі.

Росія в Крим прийшла не на один день і ніхто її звідси вже не випроводить. Путін знає, що робить, ніхто за Україну воювати з ним не буде. Бо Крим був історично російським, ось і повернувся назад. У світі Україну як державу не знають, знають Росію, царську, радянську. Та й зараз у Європі Україну не особливо відрізняють від Росії, як і українців від росіян, ти це сам знаєш, - проповідував тєсть.

Росія про своїх військових добре дбає, - знову завела дружина. Ми всією родиною скільки років на авто і гараж гроші збирали? Ти капітан 1 рангу, я лікар вищої кваліфікації. А он російські контрактники купують іномарку за рік-два служби. Відчуваєш різницю?

За такими розмовами промайнув вечір. Полягли спати. Сон не йшов. Дружина обвила його гарячим тілом, притиснулася до нього твердими грудьми, цілуючи його жагучими губами шепотіла:

Милий, любий мій. Скажи, ти мене любиш? Я ж кохаю тебе, у нас хороша сім'я. Ми будемо разом і далі жити, разом, у Севастополі і ти звідси нікуди не поїдеш. Я тебе нікуди не відпущу.

Він слабо опирався напору дружини, настрої його та перебування в заблокованому штабі не стриміли до інтимних відношень. Та дружина таки добилася свого...

Розшаріла дружина заснула. Відвернувшись на бік, тихенько посапувала. Іноді у сні схлипувала – то все від нервів, перепало тут всім. А йому ніч здавалася довгою, важкою, сон не йшов як при безсонниці. Здавалося, що не дочекається того світанку, який мовби запізнювався і не зважав на весняне збільшення світлового дня. Та й сам він не особливо стримів до ранкового пробудження дня. Бо завтра його можуть назвати зрадником, офіцером без честі і совісті. Та хай називають як хочуть, він вже вирішив остаточно оставитися у рідному Севастополі. Хай там що, а він таки останеться. З такою думкою вже під самий ранок заснув. Сон був не довгим, проснувся з важкою головою. Приснився похід морем на крейсері. Мовби добряче штормило. Але під яким прапором йшов той крейсер так і не уяснив, хоч і намагався вияснити. Тьфу ти, та звідки у

ВМС крейсери? Один є, та вже майже тридцять років ржавіє у Миколаївському суднобудівному заводі. Напевно, давно приржавів до пристані, обріс ракушками та водоростями так, що вже й не відідрати. У нього один курс залишився – на металобрухт. Ну все, подумалося, пора з цим закінчувати і визначатися з своїм майбутнім. Яка там вже Україна, яка сама валиться. У мене там з рідних нікого вже не осталося. Що подумують в штабі ВМС, честь офіцера скажуть, зрада? Так і самого колишнього штабу вже нема...

А... і штаб, і Україна якось раптом відсунулися від його свідомості кудись далеко, все стало байдужим, як моряки мовлять: поборту все. Та не все, бо російське грошове утримання таки звабило. Як там говорив один їх офіцер штабу: п'ять хвилин позору і вічний кайф? Раз не треба приймати нову присягу, то він не зрадник, присяги не ламав. То ж визначаємося: будемо служити у Росії, на російському флоті.

Дружина вже поралася на кухні, вона в нього рання пташка. Зайшов, поцілував її у щічку і сказав:

Ну... все. Можеш більше не хвилюватися. Будемо служити у Севастополі, і в Росії. Як ти і прагнула.

15

Задзвонив міський телефон. Ним вже рідко користувалися, вся родина і друзі послуговувалися в основному мобільними. Тому й подумалося: хто б то дзвонить? Чоловік заблокований вже котрий день у військовій частині, тривожно стало, вже і деякі сусіди косо поглядають: твій ще не здався?, доки будуть народ провокувати?, невже не бажаєте російської платні? – мовби це українські військові провокації розпочали. Підняла трубку і почула грубий і наглий голос:

Ето квартіра і назвав прізвище і ім'я її чоловіка.

Ну так, а хто питає?

Счас прідьом, узнаеш, - відповів грубий східний голос і кинув трубку. Взялася за серце, відчула тривогу. Подиви-

лася на дітей – синок чотири рочки і дочка, старшенька, третьюкласниця. Діватися нікуди, хоч у місті тривожно, але не вона одна у такій ситуації.

Так, діти, йдіть у свою кімнату і не виходьте звідти. Хутко!

Прошло більше чим пів години часу, вже почала заспокоюватися, можливо, чийсь злий жарт. Зараз можна всякого очікувати, вулицями з зброєю в руках хто лишень не вештається, місто заповнили чужі люди, бронетехніка. Українцям стало тривожно, просто страшно на вулицю виходити. Раптом різко і пронизливо прозвучав дзвінок у дверях. Затим по них загримали і загрозило:

Откривайте, самооборона Севастополя!

Заглянула у вікно, будинок і їх під'їзд оточили озброєні "зелені чоловічки" з кубанськими козаками. А двері вже ламають, прийшлося відкрити. За дверима стояли кілька кубанських козаків, два автоматники в балаклавах і цивільний здоровань. Його обличчя було знайоме, інколи бачила його виступи по телевізору, спершу від Кличка чи то від "Народного фронту", затим від регіоналів. Він-то її і грубо заштовхав з прихожої в кімнату.

Хто ви такі, чого вам від нас треба? – мало не закричала.

На крик вибігли діти, обступили маму.

Ну вот что, - розпочав неголений козак. – Ми пришли сказать, что бі ти передала своєму мужу, что бі закривал свою лавочку і спустил флаг України. Нет більше здесь України і не будет больше. Поняла? – його рука хватила жінку за груди. Не вспіла відповісти як донька повисла на руці козака.

Не чіпайте мою маму!

Він схватив її за волоси і кинув як якийсь предмет на ліжку:

Не лезь, коза, когда старшій разговаривает. Там твое место, сікуха, і не висовивайса.

Мій тато служить Україні, не чіпайте мою маму! - малий синок без страху кинувся захищати свою маму з сестричкою і своїми маленькими кулачками почав гаселити незваного гостя.

Ну і востітала дітей, готовіє бандерята! - козак схватив п'ятірнею малого за голову і пхнув його від себе так, що той влетів аж під ліжку. І замовк, лише перелякано кліпав звідти очима і, намагаючись щось сказати, став запинатися.

Бандити, вийдіть з хати і не лякайте моїх дітей, я зараз викличу міліцію, покличу сусідів! – жінка офіцера задихалася від безпорадності.

Другий козак з автоматниками по-господарськи проїшовся квартирою, обдивився кімнати, відкрив шафи, зайшов на балкон і лоджію.

Ну знай, міліція счас єто ми, - взявши жінку за підбородок сказав той, що у цивільному. - Єслі твой так званий патріот не спустіт флаг і не здаст свою воїнську частъ за два дня, то всьо єто, что у тебя єсть, твоім уже не будет. Вилетеш отсюда со своїмі бандерятамі на свою бандеровщину, как пробка с бутылкі. Ми долго ждатель не будем. А квартиру твою оддадім бойцам ілі казакам самооборони. Поняла? Так і передай своєму мужу. А ми єщю наведаємся. Но єто будет последній наш візіт.

Затим козаки на вхідних дверях з сторони вхідної площадки намалювали крейдою жирний хрест:

Єто знак тебе на виселеніє єслі не согласітєсь служіть Рассеї, - вишкірив прокурені зуби казак. Ми не шутім.

Наступного дня жінка, зібравши дітей, терміново автомобілем добрих знайомих покинула Крим і виїхала на материк до своєї мами. Маленького сина прийшлося тривалий час лікувати, довго заїкався.

Її супруг, зібравши остатки своєї військової частини, подався слідом на материк. Йому вдалося вивести особові справи та основні документи, решту, щоб не дісталосся "братам по флоту" проковтнув вогонь. Цю флотську родину не поглинув вірус споживацтва, вони не сприймали військову службу як фірму по задоволенню їх благ. Вони не змогли зберегти за Україною Севастополь і Крим, але зберегли Бойовий прапор своєї військової частини, а це – можливість продовження боротьби, не моральної на виснаження нервів, як в Криму, а справжньої війни за свою

втрачену землю. Технологія зради його не оплела, не затуманила голову улесливими обіцянками. Він її, цю анатомію облуди, уяснив ще навчаючись у "нахімці". Позбавлений можливостей розгорнути свою військову частину в Криму, відірваний від підкріплень і резерву, він програв цей свій перший "неконтактний бій", але ще не програв війну, він їхав на материк продовжувати виконувати бойове завдання, реальне бойове завдання - повернути втрачений півострів і довіру своїх односельців, свого народу. Він усвідомив і вже міг добре розпізнати хто є свої, друзі і співвітчизники, а хто - прихованим колаборантом, сепаратистом і терористом, хоч і живе поряд.

16

Командир військової частини зібрав своїх підлеглих біля контрольно-пропускнуго пункту, у штабі і казармах вже господарювали "зелені чоловічки" кавказької і бурятської національностей. Вони і виштовхали українських військових на вулицю. Командир щойно вів перемовини з їх начальником, і його інформації стосовно майбутнього, що далі робити, де і куди йти тепер чекають підлегли. Чекають, хоча багато хто з них у власному рішенні командира не сумнівається. Його батько служив на високій посаді у штабі Чорноморського флоту, а його син, ось, у Військово-Морських силах командував окремою військовою частиною. І таким становищем у Військово-Морських силах командування постійно гордилося: ось батько служить на ЧФ, а син – у ВМС України, два рідних брати – один служить на ЧФ Росії, другий – у ВМС України, дружина на ЧФ, а її супруг – у ВМС України. Ці приклади завжди виставлялися символами братства двох народів і дружби флотами. А мені ось, дивлячись на постійні антиукраїнські мітинги і оскали "руського міра" в Севастополі, не давала спокою думка: у критичну годину хто з них і кого зрадить? Батько Росію, чи син Україну? Чоловік чи його дружина? Котрий з братів зрадить військовій присязі? І ось саме зараз, на двадцять другому році існування

Військово-Морських сил України, проявлялася ціна того становища, його значення, істинність і щирість, нарешті відділялися, як мовиться в Біблії, зерна від куколю.

Командир, не зважаючи на захоплення і окупацію чужинцями його військової частини, був у настрої і не відчував якоїсь тривоги чи невпевненості. Вони з батьком вже все обговорили, він раніше від українського командувача знав про майбутню анексію Криму, був готовий до неї бо ж завжди вважав Крим історично російською територією, яку "п'яний" Хрущов подарував Україні, тому й здав свою частину без опору, передав росіянам арсенал і документи. Тепер продовжить службу у штабі ЧФ, як і батько. Своє завдання він виконав. Осталось ось останній раз виступити перед особовим складом, яких він більше вже і своїми підлеглими не вважав. Був певний, що більшість піде за ним, перейде до російського флоту.

Завтра референдум, знаєте, раджу вам всім сходити і проголосувати за наш Крим. Стосовно подальшої служби... Служба у ВМС України закінчилася, українського флоту у Криму більше не буде. Всім, хто бажає продовжувати військову службу у рядах ЧФ РФ, або звільнитися в запас треба завтра подати мені відповідні рапорти. Решта не до мене, я остаюся в Криму і продовжу службу в збройних силах Росії. До повного підпорядкування нашої частини Чорноморському флоту командувати нею буду я. Все, до побачення.

17

Він збирав дорожні речі і готувався до виходу з Криму до Одеси разом з іншими офіцерами Військово-Морських сил. Капітан 2 рангу, старший офіцер штабу ВМС України збирався продовжити службу у ВМС України, а чекав гостей з штабу ЧФ. Домовилися про зустріч з знайомим офіцером ЧФ, з яким не раз співпрацювали на спільних заходах раніше, гостили один в одного, ходили разом на шашлики, він і запропонував зустрітися у квартирі, щоб без зайвих очей. Дружина на роботі, діти в школі, можна і погомоніти без свідків. Обговорити одне "серйозне питання" наполегливо домагався його знайомий.

Наполягав, що обов'язково треба зустрітися. Розумів, що питання буде стосуватися його подальшої служби, але він вже заявив, що зраджувати присязі не збирається. Дружина, правда, не схвалює його рішення їхати до Одеси і міняти Севастополь, своє рідне місто, на Одесу, наразі, не збирається. Але якось складеться...

Дзвінок у двері не став неочікуваним. До квартири зайшли двоє, крім його знайомого капітана 2 рангу з ЧФ, його товариш був у цивільному. Напевно, подумав, з ФСБ. Капітан 2 рангу представив його – полковник ГРУ ГШ ЗС Росії, з Москви.

Сіли на кухні, гості відмовилися від кави і коньяку. Розмову розпочав грушник. Говорив впевнено, мовби у своєму кабінеті, карбував кожне слово. Відчувалося, що біографію українського офіцера та його родини він вивчив досконало і вона їм найбільше підходила. Бо чого вони тоді зупинилися на ньому?

Ви севастополець у третьому поколінні, однак їдете в Одесу, продовжуватимете службу у штабі ВМС. Нас це влаштує. Можемо через наші канали впливу сприяти вашому просуванню по службі. Знаємо, що ваша дружина має у Севастополі гарну роботу, залишається тут. Ваші батьки теж працюють, мають бізнес, діти навчаються. І їхати їм нікуди. Ми пропонуємо вам співпрацю з нами. Нас будуть цікавити плани і дії ВМС на сході і півдні України, плани їх розвитку, бо ж, - усміхнувся, - від і так хилих ВМС майже нічого не осталося. Напевно, щось будуть там таки будувати. Але найбільше нас цікавитиме участь ВМС на Донбасі.

Хотів щось заперечити, але російський полковник попросив його не перебивати.

Я догадуюся, що ви хочете сказати. Але знайте, якщо ви не погодитеся на співпрацю, появляться проблеми у вашій сім'ї, у родини. Бачите, час не певний зараз. Можу вас запевнити, що працювати будете не за так, ми не МО України, ми вміємо цінувати послуги. Заодно, якщо ми домовимося, гарантуємо вам, що проблем з роботою, з кар'єрою у вашій сім'ї не буде. Ви спокійно перетинатимете кордон з Україною, як і ваші рідні, коли захочуть

побачити Одесу. Часу на роздуми у вас немає. Вирішуємо зараз, погоджуєтесь чи ні.

Та я ще, може..., - невпевнено намагався якось відтягнути час

Ні. Вирішуємо зараз. Врешті це справа добровільна, можете відмовитися. То як, ми ж росіяни, остаємось ними, чи вороги?

Ну, які вороги... Я теж російській. Ми завжди сповідували дружбу і слов'янське братерство.

Ото-то. Нам нічого ділитися кордонами. Зрозумій, ми, слов'яни, все одно будемо разом, як би там не скакали на Майдані. І заслуги тих, хто бореться за наше об'єднання, Росія не забуде. Так що повертайтеся в круги свої. І флот на Чорнім морі теж стане єдиним, самі бачите, що з ВМС України у Севастополі нічого не вийшло.

Так, - у свідомості промайнуло, - український флот, вірніше його остатки, попри слова з маршу "за Чорне море станемо грудьми", не став москалям поперек дороги, завадою на їх шляху на півострів, опирався лише грудьми, без збройного опору, тому його остатки без великого шуму, майже тихо виходять з Криму. Ото і був флот України і нема вже його в Криму...

Умовляти його довго не прийшлося. Погодився на пропозиції. А чого не заробити, коли випадає нагода? Він же голосував проти Майдану, націоналістів і їхню українську мову не сприймав і не сприймає. Чорноморський флот для нього завжди був чимось вищим від флоту України, а Севастополь містом російської слави. Розуміння, що іде до Одеси зраджувати країну, флот і своїх побратимів по службі відійшло десь на задній план і згодом взагалі зникло з свідомості.

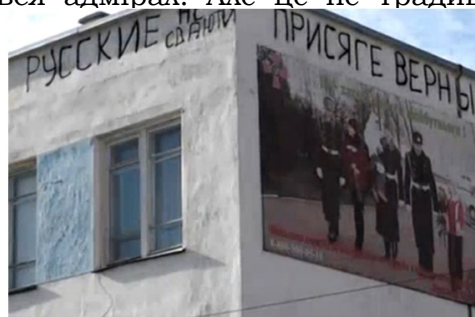
Співпрацювати будете, сказав на прощання московський полковник, - з своїм давнім товаришем. Ось з ним і обговорите все, що треба для організації вашої співпраці. Бажаю успіхів, потиснув руку на прощання.

Русские не сдаются!, - гордо і з викликом відповів командир українського корвета російському адміралу, командувачу флотом, на його пропозицію оминати конфронтацію і, щоб не допустити збройного конфлікту, здати корабель Чорноморському флоту і спустити з флагштоку Військово-морський прапор України.

О, похвально!, - відповів російський адмірал. – Ціную! Вам здаватися і не потрібно, ми своїх в полон і не збираємося брати. Будемо разом служити на спільному флоті.

Російський адмірал без страху ходив палубою заблокованого ним же українського корабля і знав, що затримати його чи вчинити щось на кшталт СКР-112 і попри блокаду прориватися у море у цього, зухвалого на перший погляд, командира українського корвета сили волі не хватить, відчував, що душею він, росіянин, севастополець, з російським флотом. Його етнічні корені пов'язані з Росією, його світогляд формувався на російських ідеологемах і історичних традиціях російського флоту. "Русские не сдаются" повторював про себе і усміхнувся адмірал. Але це не традиція українського флоту, це

Березень 2014. Гасла на штабі ВМС України

велике гасло "Русские не сдаются! Присяге верны!" та "Черноморцы присягают один раз". Глянувши на те гасло, російський командувач лиш усміхнувся: опиратися будуть не довго! раз вони "русские черноморцы", тож чорноморцям опиратися довго не будуть, самі себе дезорганізують і розвалять власну організацію. Де там є

українці, якій і хто "присяге верни"? Вони самі себе представляють чорноморцями, значить хочуть бути разом з нами, хоч молодий командувач ВМС демонструє принциповість та успіху він не досягне. Його гасла на штабі ВМС не розуміють навіть севастопольські українці, тому й підтримка з їх сторони доволі скромна.

Російський командувач Чорноморським флотом вільно відвідував ним же заблоковані українські кораблі і військові частини і легко зустрічався з їх командирами. Як тільки він появлявся перед їх КПП, вони, як у недавні часи, відразу вибігали назустріч. Він знав, що "затятих націоналістів", які могли б його затримати та взяти під варту за порушення всіх міждержавних та угод Росії з Україною, серед українських командирів у Севастополі немає. Тому відчував себе безпечно і повним господарем ситуації у місті та в Криму. На контрольно-пропускну пункті академії Військово-Морських сил, яку котрий день поспіль блокувала сотня літніх відставників і бабусь з козаками (озброєні до зубів російські грушники скромно ховалися за їх спинами) спорудили стіл як у кафе – чай, кофе, печиво для гостей. Російський адмірал прибув не сам, мав з собою старих друзів з українських адміралів, ще вчорашніх командувачів ВМС України. На КПП їх зустрів начальник академії з заступником, запросив до столу на чашечку кофе. Не відмовили, з задоволенням смакували галицьке кофе і повели розмову, що академію треба повернути ЧФ РФ, позаяк замість неї спланували відновити історичне вище військово-морське училище імені Павла Нахімова, яке "несправедливо" колись передали Україні.

У мене наказ захистити академію від Правого сектору і бандерофашистів, тому включаю академію до свого флоту як військово-морське училище і беру під захист. Ви можете остатися і продовжити тут службу.

Нас захищати не треба, не бачимо противника, - відповів начальник академії. – Та і наказу у нас щось вам передавати немає.

У вас нікому зараз приймати рішення, тому рішення прийнято нами. Питання вирішене остаточно, Крим, а значить і ваша академія, включаються до Росії.

Я думаю, слов'яни воювати між собою не будуть, - почув російський адмірал невпевнену відповідь українського капітана 1 рангу. – Українські прапори спускати і передавати академію не буду.

Ти чого сперечаєшся? Академія була і буде російською, що тут не ясно. України більше в Криму не буде. Піднімай російський прапор, питання вже вирішене, - вмішався в розмову адмірал, ще недавній командувач ВМС України.

У вас термін до завтрашнього ранку, - сьорбаючи гарячу каву, промовив адмірал. - Ми прийдемо і заберемо те, що нам належить історично. Вчините опір, пролетиться кров, будете відповідати особисто за відповідними статтями кримінального закону.

Я вважаю, що слов'яни не будуть між собою воювати...

Саме так, - перервав начальника академії російський адмірал. - Тому вам належить урочисто, перед строем, спустити свій прапор, а ми так же підніmemo свій. Хто з українських військовослужбовців забажає продовжити службу на ЧФ – проблем не буде. Решта вийдуть з Севастополя і з Криму. Все. Завтра о дев'ятій годині ранку ритуал спуску – підйому прапорів. І я не люблю, коли мої розпорядження ігноруються і не виконуються.

Оточена з усіх боків академія була приреченою. Самостійно боронитися від спецназу і морської піхоти вона не могла, сили були надто не рівні. Невеликий загін спецназу СБУ, який за планом оборони мав би разом з курсантами обороняти академію, давно її покинув...

Керівник академії прибути на той постидний ритуал відмовився. Ритуал організували його заступники, які за ніч вже успіли й переодягнутися в російську форму одягу. Колаборанти, яких в академії виявилось чимало, українські прапори в академії спустили і стали віддавати почесні прапору російському. Лише десяток курсантів з різних факультетів вийшли і під час підйому російського триколовра почали співати Гімн України. І ще ліцеїсти трималися свого рідного жовто-блакитного, який гордо майорів над дійством академічного колабораціонізму.

Учні продемонстрували і піднесли урок патріотизму, урок честі і гідності своїм учителям!

19

Через тиждень, коли з борту українського корвета зі-йшов український адмірал - ветеран українського флоту - командир полегшено зітхнув від того, що здихався "старого патріота" і розпочав перемовини з "братським флотом". Розмови мали такий же сценарій, як і з більшістю інших командирів українських кораблів:

Спуск вашого військово-морського прапора з щогли корабля за вашим же "Положенням", тобто корабельним статутом, не являється злочином чи зрадою, - розтоковували російські офіцери українському командиру українське "Положення про корабельну службу". - Почитай уважно ваше ж "Положення про корабельну службу". Що там написано? Що спускати прапор заборонено у відкритому морі і у чужих портах. А ти ж дома стоїш і спуск прапора тут не заборонений, навіть по тривозі. Щодня ж при заході сонця його спускаєш і зрадником себе не вважаєш. Ну, - сміються, - самі ваші теоретики заклали в "Положення" нинішню ситуацію. Значить передбачали її. Та й офіційно його спускати перед нами не треба. І здаватися не треба. Ти стоїш біля пристані і спустиш прапор з флагштоку з заходом сонця, як по Статуту належить, а вранці вже піднімати не будеш. Ми прийдемо ввечером і передаш корабель спокійно. Ну з твоїми матросами-западенцями ми розберемося, конфлікту великого не буде. Ти лише задрай арсенал і ключі забери до себе. Перейдеш до нас, будеш перспективним командиром на російському флоті, і не лише корвета.

Так і зробили. Російські десантники зайшли на корвет після спуску прапора, тобто після заходу сонця. Командир наказав остаткам свого екіпажу відступити в середину корабля, зброю не застосовувати. Військово-морський прапор України вже був спущений, і так найновіший корабель українського флоту як і його сусіди по стоянці стали легкою здобиччю російських окупантів.

"Русськіє не здаються?" Здаються, ще й як здаються, але за особливим підлим ритуалом. Сам росіянин-командир найновішого українського бойового корвета бою не провадив, руки вверх не піднімав, його в кайдани не брали, противнику не здавався бо він його не бачив перед собою. Російські офіцери, які вимагали у нього спустити з корабля українські прапори були для нього не ворогами його особистими і його країни, а... колегами з братнього флоту. Він просто передав їм корабель як особисту власність, як власне майно і подався продовжувати службу на російський Чорноморський флот. Він просто перейшов до своїх кровних, до свого роду. Він зрадив присязі українському народу, бо ніколи для нього він рідним не був. Він гостив у Тернополі, пив там горілку, але душею з тим краєм, з тим містом, назву якого носить його корабель, не перейнявся. Як і не сприймав мову, і традиції, і українську культуру. Україна для нього Батьківщиною не стала, вона була для нього лише комфортним місцем служби з зручними умовами для проживання. Слова давно, в курсантські роки, даної присязи його свідомість до звитяги не кликали. Тому й заявив російському адміралу, що рускіє, а не українці, не здаються. Українці, їх подальша доля вже в той час його цікавили менше всього. Оці етнорозділювальні ознаки стали підґрунтям для його зради. В кризовій ситуації, в якій опинився його корабель і флот в цілому, захисною психологічною оболонкою для нього стали не вірність присязі, а етнічні ознаки, мова і історичні традиції, носіями яких були моряки російського Чорноморського флоту. І там було його рідне російське етнічне середовище, в якому він виховувався з дитинства. Це середовище панувало й на українському флоті. Воно і перебороло честь і гідність українського офіцера.

Здача Криму російським військам нагадали всім, що найперше всі вороги України старалися відрізати її від моря і мови. Однак, в Україні ігнорували національний досвід, перемоги національного війська соромливо замовчували, а героїзму вчилися на поразках. Мова перестала бути об'єднавчим фактором у суужний час. Тому й

виникла ситуація, коли знову прийшлося "героїчно вийти з Криму". Як і в часи, коли ще "діди воювали".

20

Ти що, правда, Степанович, таки наважився, чув, що людей збираєш виїжджати з Криму в Одесу? Ти ж кримчанин, покидаєш рідний край? Зваж, що це не лише надовго, певно – це вже назавжди.

Я не кримчанин. Я – українець, - наїжачився Олексій, офіцер вже колишньої бригади українського флоту в Криму. – Як офіцер і під тиском не залежних від мене обставин відступаю на материк, тимчасово покидаю Крим. А ти що, не з нами? Ти ж орденоносець, орден Богдана маєш, в НАТО на практику ходив, там кортик золотий іменний не мені, а тобі вручали, до того ж і у США учився... А ми..., ми ще повернемося, повір!

Вони обидва народилися в Криму. Олексій Михайлович у Севастополі, а Олексій Степанович неподалік Севастополя. Обидва з військових сімей. Вони разом закінчили Севастопольський військово-морський інститут, обоє Олексії і свою не таку вже й довгу службу провели в Севастополі. Здружилися ще в інституті, та й служба їх не розвела далеко. Олексій Михайлович службу правив у берегових частинах і штабах, а Олексій Степанович – на кораблях. Все було поряд: і служба, і квартири, благо, шефи плече підставили, закупили. Здружилися і сім'ями. Але одна справа час мирний, зовсім інша – час воєнний. Ось тут і пішов злом духовний, моральний; швидкоплинний час перевіряє всіх на мужність, честь, на гідність і відвагу. Незалежно від самої людини просвітлює її краще рентгену і зразу стає видимим - негідник ти в душі, офіцер честі чи колаборант, ренегат і зрадник. У Кремлі часу на роздуми і духовні терзання заблокованим українським військовим не дали. Ось у цей час і проявилася їх готовність захищати рідну землю від непроханих гостей.

Та що ордени? На них не проживеш, сім'ю не забезпечиш і не прогонуєш... А кортик... висить на стіні у квартирі. То вже пам'ять про минуле. Моя служба Україні закінчи-

лася. Прийшла Росія, а Росія не Україна тобі, це справжня держава! Вона вже як взяла, то не відпустить. Твоє право іти з Криму, гляди не пожалій згодом, друже. Де будеш жити з своєю Катрусею? Он на Донбасі загорається, що воювати поїдеш? З ким, з росіянами? З ними ми ще відновимо братство. Жаль, якщо так...

Брати кажеш? Брати в гості на танках і з "Градами" не ходять. І не блокують та не штурмують будинок брата. Я, Михаліч, ніколи в житті російським офіцерам більше руки не подам. Вони нанесли нам, українцям, у важку хвилину для країни удар в спину. Вони офіцери без честі і гідності. Вони нас зрадили, і, як виявилось, давно виносили зраду, яку прикривали позірною дружбою, братством, єдиною вірою... Ну, а раз "брати сердешні наші" запалили Україну, будемо гасити, на те і військові ми, щоб країну боронити у час біди.

Перестань політикувати. Честь, ... гідність. Ти не замполіт мораль читати. Не для того зустрілися. Може і мені більше руки не подаси, у зрадники запишеш? Кажу тобі, що люди вибирають де краще жити. Он скільки заробітчан покинуло країну, виїхали сім'ями хто куди у нерівний час. Вони не зрадили своєї країни? Лише я не маю права зробити свій вибір про краще життя тільки від того, що на моїх плечах погони офіцера? Я що, назавжди маю бути прикований до служби, до заліза і жити в злиднях, і вмирати хто-зна за кого, бо колись присягу складав? Я маю йти боронити статки олігархів? Та ніколи! Ми всі громадяни, чому одним можна все, а іншим нічого і чого це я за цю мізерну зарплатню маю ризикувати своїм життям і сім'єю? Чому? Скажи, раз такий моральний.

Значить, ти вибір вірності присязі робиш через життєві і матеріальні обставини? Скажи чесно, що через грошове забезпечення, яке тобі обіцяють на ЧФ.

А хоч би й так, - відповів з викликом. - Що ти мені про честь і гідність торочиш, коли там, в Одесі чи Очакові нема де голову притулити? У кожної людини своя правда. І на неї як з якого боку поглянеш, таку й поба-

чиш. І куди я подамся з шестимісячним малям, куди діти хвору мати?

Фальш, хоч звучить переконливою. Цими поняттями люблять лише виправдовуватися. Правда завжди є одна, немає двох чи більше правд, як не може бути різних правд. Кожний робить свій власний вибір, ти для свого вибору шукаєш виправдання. Не жінки з дітьми, не ветерани-пенсіонери, не цивільні люди є оборонцями держави, а ми, військові. Тому саме ми зараз першими робимо моральний вибір між вірністю і зрадою, між ганьбою і честю, між, в кінцевому варіанті, між життям і смертю своєї країни. Народ не вмере, він просто буде в черговому рабстві. Ось де правда.

Допустимо що так. Хоча в Росії яке рабство... Ну і яке виправдання твого вибору, Степанич?

Я, думаю, вже пояснив. Я теж з своєю сім'єю хочу бути щасливим. Але військовий обов'язок, офіцерська честь є вищими за особисте щастя. Ти ж свій вибір, свою честь, заганяєш в кліз і спускаєш пари. Ось такі і здали Крим.

І ти теж...

Те вже у великій мірі від мене не залежало. Кораблями в ремонті не воюють. Та й чинити опір доставленій до Севастополя російській армаді було нічим, сам знаєш. Та я свій вибір зробив. Життя дається раз і його слід прожити з честю, я вибрав офіцерську честь. Я не здаюся окупанту, я відступаю, але чесно можу дивитися у вічі своїм дітям, своєму народу бо боротьбу продовжую і ніколи, чуєш, ніколи не прощу "вчорашнім братам" їх удар в спину, їх зраду. Ти Михалич, зробив помилку, що подався у військові. Запам'ятай, що твоє щасливе і розвеселе життя в Росії минеться, минеться з тобою разом, а ганьба ренегата, зрадника, якщо подаєшся до окупанта, залишиться навіки.

Помовчали. Обидва розуміли, що їх дружбі приходить кінець, що ситуація розводить їх по різні береги моря. І обом ще не вірилося, що за ці кілька останніх тижнів, які скаженим галопом пронеслися по їх свідомості, змінилася держава, змінилися вони самі і їх світосприймання.

Ну знаєш, Степанич, не я один так думаю. Майже весь Севастополь байдуже спостерігав, як заходили "зелені чоловічки", як мінялися прапори. Значить, їм байдужа доля української держави, української влади, яку вони не сприймають. А кримська влада так двома руками підтримала Росію, наша міськрада теж проголосувала за Росію, значить ця акція готувалася зарані, і влада про це знала. Так навіщо я цю владу зараз маю захищати?

Не байдуже, і не всі. І не владу, Льоша, не владу треба захищати, а країну, бо її брати-слов'яни вже почали рвати на кавалки. Більшість народу на нас з тобою надію мають, а ми замість оборони Криму розвели теревені. Не військовий флот, а дискусійний клуб якийсь...

Його товариш хотів заперечити ті слова, мовляв ми тут ні при чому, Майдан, Європа і Правий сектор в тому винні, он же у Києві законну владу повалили, сам президент вимушений був втікати, це і відвернуло від України Крим...

Це все знову пошуки причин виправдання свого відступництва від святого нашого обов'язку захищати країну. Пропагандистські штампи.

Я б так категорично не говорив, севастопольці постійно стриміли до Росії і не приховували цього.

Не севастопольці, а севастопольська пропаганда, за що Росія платила гарні гроші.

Відчуваю, що Росія для тебе стала ворогом вже справжнім.

Так що ж, друже, виходить, якщо я не вийду з Криму разом з вами ти мені більше і руки не подаси?

Одінеш російську форму – ніколи. Ми ще повернемося, знай, що так буде, правда мусить перемогти, але тобі і всім у російській формі нашої руки не буде. Так і запам'ятай.

Розійшлися мовчки, не потиснувши один одному руки. Лише чайки-мартини кружляли над берегом моря, метушилися і своїм квилінням мовби ридали над трагедією у севастопольських бухтах, яка вивернула навиворіт нутро, розділила, роз'єднала вчорашніх друзів, роздвоїла ду-

ші моряків, проявила всьому суспільству і світу протистояння людської честі і ренегатства, гідності і зради.

21

Ні, нікуди я з Криму не поїду. Тут моя сім'я живе, тут моя Батьківщина. Та й мати мені сказала, що мені в Україні робити нічого. Що мене зв'язує, наприклад, з Львовом чи Черніговом? Я там жодного разу і не був. І не збираюся туди їхати. Тому я залишаюся в Криму, на кримському флоті, а ви їдете в Україну, якщо є бажання злидарювати далі, - говорив своїм товаришам по службі старший матрос служби за контрактом.

Говорив впевнено і в його словах відчувалося, що він не стільки втрачає від захоплення його військової частини, його місця служби, як здобуває, як більше знаходить матеріальних здобутків. Батьківщина для нього вже згорнулася до Кримського півострова. Він особисто збив з фасаду штабу Державний Герб України і замалював емблему ВМС України. Про мораль вже не йшлося. Біля нього групою стояли матроси і старшини, ні, не сперечалися між собою, але розмова їх інколи, як говориться на флоті, виходила на повні обороти. Відчувалося, що вони щойно вийшли з військових частин, служби там як такої вже не було, блокаду їх "зелені чоловічки" з місцевою "самообороною" зняли, то ж вони після зустрічі з представниками російського флоту мали прийняти рішення про свою подальшу службу, про своє майбутнє. Українські командири вже не сприймалися ними за своїх начальників і авторитет, кожний виявляв свою думку, яку вважав єдино вірною.

Таке враження, що в тебе Батьківщини взагалі немає чи буде там, де живе твоя мама. Ну, а як з присягою бути? Це ж буде зрада України. Який там кримський флот, все це брехня, фейк для запоморочення нам всім мізків. Все тут буде російське, а не кримське, побачиш – заперечив йому інший матрос.

А присяга що, квартиру мені десь там дасть?

Ну ти, брате, вже міркуєш не як військовий моряк, а як баришник, - заперечив йому його товариш, командир відділення, старшина першої статті.

Ну, ти, Степане, у нас завжди моральним був. І що ти заслужив за свої три контракти, може, квартиру маєш від ВМС України, - засміявся йому у відповідь матрос.

А що, появився окремих кримський народ? Нова нація вигулькнула з моря? Це щось нове для мене, - заперечив старшина, що, димлячи цигаркою, до цього мовчки слухав своїх товаришів по службі. - Ось кримські татари, це інша справа, Крим є їх історичною Батьківщиною. А вони всі стоять за Україну.

А що татари?, скільки їх тут живе, щоб зазіхати на весь Крим? Ми всі кримчани, і це наша Батьківщина. І ми звідси нікуди не підемо, будемо служити на півострові і кримчанам.

Росіяни обіцяють всі українські частини зберегти, служитимемо в Криму і отримувати будемо російське грошове утримання. А воно в них далеко не українське. Ми слов'яни, народи-брати, то й будемо служити разом, - подав свій голос ще один матрос.

До братів в хату на броніках не ходять, - зло заперечив мовчазний досі старшина другої статті. - Росія Кримом не задовольниться, запалить Україну...

Во, во, во, - перебив його старший матрос. Я воювати з Росією наміру не маю, я рускій і воювати з своїми не збираюся. Це ще одна причина переходити нам до Чорноморського флоту. В Криму війни нема і не буде.

Зате вони з тобою вже воюють, вдерлися до нас без спросу. І не питають, рускій ти, чи українець. Це перчить всьому тому, що нам втолковували раніше. Де те флотське братство, куда поділася дружба флотами, на яких підставах російський флот разом з спецназом нас тут стільки днів блокував? Це зрада кожного з нас і всього українського народу.

Ну, знову високі матерії. Честь, гідність... Он замполіт наш вже сам агітує за російський флот, хоч і родом з центральної України, не кримчанин. І командир мого підрозділу теж...

Зрада, зрада... Севастополь і Крим завжди були російськими. Чи не щодня проросійські мітинги і метушня. Що тут було українського крім прапора? - почав заводитися старший за віком матрос.

Я в зрадники записуватися не буду, – перервав його старшина. Стид і ганьба зрадофілам, всім хто зрадить у тяжкий для України час. Я виходитиму на материк. І для мене словосполучення "слов'янське братерство", "флотське братство" більше не існує. Я з цими колишніми братами і тими, хто зрадить і перекинеться до їх лав, здороватися більше не буду. А ви, зрадофіли, думайте, я вибір свій зробив. Маю честь!, - круто повернувся і полишив вже колишніх своїх товаришів по зброї.

Розходилися мовчки, не прощаючись.

22

Складається враження, що всі роки розбудови національного флоту ми тільки те й робили, що творили помилки, але вперто рухалися далі, нічого не замічаючи навколо та не бажаючи заглянути в майбутнє. В Україні робили вигляд, що не бачать панування на Кримському півострові суцільної радянщини з її святами, символами і героями, не замічали повзучого малоросійства, котре щороку все глибше проникало у свідомість людей, що місцева влада старалася закладати все більшу дистанцію між українцями і кримськими татарами, між Кримом і материковою Україною. Без протидії йшла ідеологічна агресія, метою якої, як виявилось, було руйнування в свідомості людей національної гідності і, як підсумок, волі до спротиву агресії. Український флот вже знаходився островом серед цього малоросійського моря. Але й на флоті не позбавлялися зрадників і просто зайвих людей в своїх рядах, не звертали уваги на відверті провокації, які насправді були вчинками, за якими вивчалася майбутня реакція української сторони на силове захоплення і Криму, і самого українського флоту. Ось, до прикладу, заява громадської організації "Українська громада Севастополя" від 29

вересня 2009 року: "Як стало відомо із джерел штабу Чорноморського флоту, штабом Чорноморського флоту Російської Федерації завершена чергова планова рекогносцировка території кримського півострова для планування і підготовки її захоплення повітряно-морським десантом і морською піхотою ЧФ РФ з залученням частини сил Новоросійської повітряно-десантної дивізії з урахуванням досвіду останньої війни на Кавказі. Рекогносцировка була спланована і проводилася штабом ЧФ РФ на випадок силового вирішення російською стороною проблеми Криму і Севастополя, сценарій якого і відпрацьовується яструбами ЧФ у адміральських погонах. Відповідними фахівцями штабу ЧФ РФ були визначені і нанесені на оперативні карти шляхові сполучення Севастополь – Ялта – Феодосія, Севастополь – Сімферополь – Феодосія – Керч а так же обліковані всі придорожні будинки та споруди з бетонними підвалами, які, на думку російських військових експертів, можуть бути використані українською стороною в якості опорних пунктів, визначені безпечні і небезпечні для них ділянки майбутньої території їх операцій. Розвідувальні і наступально-провокаційні заходи, здійснені на території України, свідчать, що заяви різноманітних посадових осіб в Росії стосовно "примусу" України до дружби, як і поява листівок біля штабу ЧФ із зверненням від імені "Координационного совета Русской радикальной оппозиции" до російських військовослужбовців відмовитися від участі в підривних діях проти України мають під собою реальні підстави. Крім того, стало очевидним, що зменшуючи загальну чисельність свого флоту в Криму, Російська Федерація збільшує бойову потужність його берегового і авіаційного компоненту, концентруючи їх у Севастополі, чому ВМС України оперативно протиставити зараз нічого не можуть. Враховуючи, що дані підривні заходи завершені вже після внесення президентом РФ Дмитром Медведевим поправок до закону "Про оборону", результати таких прихованих від українського суспільства військових дій можуть мати серйозні наслідки для подальшої ескалації україно-російських відносин, сіють

недовіру між флотами України і Російської Федерації та провокують нестабільність на кримському півострові.

Українська громада Севастополя нагадує, що п'ять років тому, у вересні 2003 року, на так званому збір-поході ЧФ РФ був розіграний сценарій військових навчань, який з тим ліг в основу міждержавного конфлікту навколо острова Тузла в Керченській протоці. Висловлюючи рішучий протест проти виразно провокаційних і антиукраїнських дій російського флоту на території країни, що дала йому притулок, Українська громада Севастополя звертається по керівництва України дати принципову оцінку агресивним і неправомірним діям російських адміралів на українській землі, які не лише суперечать умовам перебування ЧФ РФ на території України, договору між нашими країнами про відмову від розвідки одна проти одної, а прямо дискредитують договір про дружбу і співробітництво між нашими країнами і вимагає вивести з території України полк морської піхоти ЧФ РФ, вжити негайних заходів з унеможливлення подальших подібних дій на півострові. Враховуючи гіркий досвід суверенної Грузії, Українська громада Севастополя, поки ще не пізно, вимагає від керівництва України відновити розформовану бригаду морської піхоти ВМС ЗС України, збільшити корабельний і авіаційний компонент ВМС України, завершити ремонт і будівництво підводного човна "Запоріжжя", ракетного крейсера "Україна", ввести їх до бойового складу національного флоту і сформувати у Севастополі надійну оборонну інфраструктуру, яка би унеможлиблювала зазіхання будь-якого агресора".

Реакція української сторони для українців Севастополя була очікувана, в повній мірі малоросійська. Сама Заява була проігнорована як у Севастополі, так і у Києві. Натомість Українській громаді в Севастополі було відмовлено в реєстрації, її витіснили з громадського життя, а керівника звільнили з роботи. Його звинуватили в конфронтації і намаганні підірвати "братні російсько-українські стосунки", розпочали карне переслідування. Без уваги залишилися питання до розвідки та контррозвідки, бо ж вони не могли не знати того, що знали і що застеріга-

ли громадські активісти, але те їм здалося черговою спробою націоналістів організувати конфронтацію і неспокій у Севастополі. Дії Чорноморського флоту в Криму, як і раніше, оставалися не контрольованими. Військово-Морські сили так і не створили своїх "опорних пунктів" в громадському середовищі Криму, а сам флот стали швидко реформувати і привели до стану фактичної втрати бойової готовності. Загальна безпечність і безвідповідальність стали передумовами для анексії і масової зради в Криму.

Якби ми вчилися так як треба...

23

Камні с неба! Ми в Рассеї! - гримить на площі Нахімова у Севастополі. Ще не завершився організований окупантами референдум, ще офіційно не оголошені його підсумки, а тут вже знають його остаточний результат – ми в Росії! Людей порівняно з недавніми мітингами не так вже й багато, але не лише їх, а мешканців всього 400-тисячного міста, "з поверненням в лоно матері-Росії" вже вітає голова міської комісії по організації референдуму. У більшості з присутніх палають радістю щасливі і одночасно презирливі до України і всього українського очі.

Вон ківєвскую хунту! Канец двадцатілетньому хохлятському рабству! Канец ківєвському ігу! Севастополь не сдайотся! Ми в Росії! – горляють п'яні голоси, чоловічі і жіночі. Так звана самооборона з прийшлих з Кубані козаків та місцевих сепаратистів веде себе розгнуздано, звучать погрози "хохлам", яким тут місця вже не передбачається. На майдан виносять кілька ящиків конфет "Рошен", висипали на бруківку і всі взялися несамовито їх топтати ногами: "Вон з Севастополя!", "Севастополь - неприступний для хохлов!", "Жріте хохляцкіє конфети самі", - і топчуть ногами, розтягують по бруківці, мовби українські конфетки стали причиною їх презирства до України. З трибуни юрбу підігривають закликами про похід проти майданутої хунти

до Києва, що настала пора "стрихнути с хохлов українську шкуру"...

Подогреваемая кроважадными статьями выходящих тогда (1917 г. – М.М.) в Севастополе "интернациональных газет" "Таврическая правда" и "Путь борьбы" и кроважадными телеграммами Троцкого и других комиссаров разнузданная, звериная банда матросов, "красы и гордости революции", от которых отшатнулось все светлое и чистое, собрала свой митинг и дала Ганнибалову клятву уничтожить всю интеллигенцию, офицерство и буржуазию. (В. Лидзарь. «Варфоломеевская ночь в Севастополе 23 февраля 1918 года». Морской сборник (Бизерта).1922.№ 4.)

Для мене, севастопольця, подібні мітинги і зневагу до України бачити і чути тут не вперше. Але зараз серцем і душею відчув: ось тут, на цій площі сьогодні вже не нелюбов, а відкрита ненависть до України і всього українського виплеснулася у них справжня. Не причепурена, як раніше, словоблуддям, технологія зради, нарешті, явила всім свою конечну ціль, скинула маску "слов'янського і православного братства", єдності народів і багато чого ідеологічно накрученого для запаморочення українців. Силою віднявши в Україні Кримський півострів і далі

18.03.2014. Камні с неба, ми в Россії!

просувають вже уярмлену ними "дружбу і братство народів" під нацистськими гаслами: де ми, там Росія!

Коли в 2003 році я стояв на Тузлі, то теж чув, що українські націоналісти провокують Росію, що ми "один народ і нас не розділити", що ми єдиної віри і бачив, як вперто насипали дамбу поперек Керченської протоки і гуртувалися на Кубані війська – була то робота по присилуванні нас до "єдінства і єдиного государства". Чув як ті ж бабусі і ветерани проголошували, що у нас "одна історія", що Голодомор "бил вездє", що "победілі вместе", але ось гинули від голоду чомусь українці, та чую, що "у победи рускій язик", що Росія змогла б виграти війну і без українців. Про єдиний народ багато говорив і виходець з Кіровоградщини командувач російськими окупаційними частинами, введеними в Крим, заступник командувача Південним Воєнним округом РФ генерал-лейтенант Ігор Турченко. Його, українця, українського колаборанта, спеціально прислали "упокорювати" Крим, шматувати тіло Батьківщини своїх батьків. Та з сьогоднішнього дня єдність слов'янська і єдина віра кудись поділися, їх мовби змила штормова хвиля. Їх замінила "історическая справедливость" лише одного, старшого над усіма народу.

Анексія Криму, загарбання чужого, ось вона вся суть їхнього братства народів по-російськи, русского міра, який нав'язувалося тут два десятиліття поспіль. По-суті, нелюбов до України, її історії і героїв тут формувалася весь час, постійно і різними методами. І чим більше Україна вкладала в розвиток міста, тим більше її зневажали – бо Севастополь місто слави лише "русських моряков", їм належить лише брати. Тут місця "хохлам" та іншим іногородцям вже не передбачається і українська влада, як у центрі, так і в Криму, з цим погоджувалася роками. Кровожадна та слава, бо щоб заповнити нею свідомість більшості мешканців Севастополя, потребувалися дві "Варфоломійівські кроваві ночі" в 1917 і 1918 роках, репресії, геноцид на флоті, руйнування всього українського і татарського в місті, історичного минулого та депортації більшовицької доби.

Где ми, там Россія-я-я-я!, - раз за разом вигукує група парадному виряджених ветеранів Чорноморського флоту. – Крим бил російським і вернувся в Россію! Севастополь неспріступний для хохлов, - радісно заспівали учасники хору "Русь".

Технологи зради як одне з своїх головних завдань постаралися найперше внести відразу до національно-визвольного руху в Україні, до справжніх героїв-українців. І не щадили тут нікого. Як тільки Герой Радянського Союзу віце-адмірал Володимир Пилипенко порозумівся з українськими повстанцями-ветеранами УПА і закликав до порозуміння з ними всіх ветеранів війни, на нього в Севастополі посипалася злива образ і брехні у місцевій пресі. Хоча Володимир Степанович звання Героя отримав старшим лейтенантом за звільнення від німецько-фашистських окупантів Севастополя, міська влада відсторонилася від Героя, відмовила йому у визнанні почесним жителем Севастополя, усунула від посади голови ради ветеранів війни, його перестали запрошувати на ветеранські і міські заходи. Не підтримав героя-ветерана і командувач ВМС України.

Ти чого до них їхав? - відрубав літньому віце-адміралу, герою і ветерану війни на прохання підтримати у проти-

стоянні з комуністами і антиукраїнською зграєю шовіністів командувач ВМС адмірал Михайло Єжель

У незалежній Україні ветерана-патріота зрадили більше, чим у війну, підтримала його лише севастопольська "Просвіта" і Спілка офіцерів України.

Підживлювана російською спецпропагандою технологія зради у Севастополі прогресувала. І чим глибше її метастази несприйняття всього українського - культури, традицій, історії - проникали в свідомість мешканців, тим більше здіймався крик про місто-герой і його героїчних захисників. Герої - це росіяни, українці - зрадники, фашисти і майданута хунта, на заваді яким в Україні стоїть виключно місто-герой Севастополь. Жодне місто-герой України і Росії так не кичилося цим званням, як Севастополь. І причини цього явища відомі. І вони, як говориться, на поверхні: легендарною славою і героїзмом прикривається масовий колабораціонізм минулого. Севастополь безславно здали ворогу у 1942 році, кораблі перебазували до портів Кавказу, командування флоту і міське начальство ганебно втекли з оточеного міста і кинули напризволяще на поталу ворогу стотисячну голодну і обеззброєну армію. Істеричними криками і заявами про "героїзм захисників" прикривався факт, що з радянських військовополонених під Севастополем в 1942 році німці сформували 11-у польову армію, що з 15 тисяч севастопольців, які проживали під час окупації у місті, п'ять тисяч співпрацювали з нацистами. У Севастополі було розпочато, а у Сімферополі завершено формування штабу, управління і двох батальйонів 1-ї Гренадерської дивізії СС "Росія" і розпочато формування 2-ї дивізії. З мешканців і військовополонених у Севастополі було сформовано 381-у Севастопольську учбово-польову дивізію Вермахту. Берегову оборону від Севастополя до Феодосії в 1942-1944 роках забезпечувала команда "Крінгсмаріне Чорного моря", в якій офіцерами були німці, а солдатами - виключно росіяни, набрані з місцевих жителів і військовополонених.

Окремо, напевно, слід сказати про кримські поліцейські батальйони так званих "ХіВи" ("Добровільні помічники", нацистів, розуміється). У Севастополі в 1942

році такий батальйон був сформований з 450 місцевих мешканців та полонених і охороняв морський порт, а у Криму такі ж "помічники" блокували партизанів в гірських лісних масивах. Крім того, у Севастополі існували ще допоміжний поліцейський батальйон (300 росіян, 35 кримських татар і 5 українців) та батальйони поліції бургомістрату і залізничний відповідно 750 і 445 чоловік. А ще були будівельні батальйони Вермахту, які собою замінили німецьких і румунських військовослужбовців в будівництві військових об'єктів. *(Вадим Махно. Справочник. Полный перечень объединений и соединений 3-го Рейха из граждан СССР и эмигрантов, а также жителей Прибалтики, Западной Белоруссии и Украины. Севастополь, 2009).*

Масовий місцевий колабораціонізм севастопольців в роки II Світової війни був облудливо підмінений зливою наклепів про кримськотатарський колабораціонізм і пропагандою проти українського визвольного руху, на правду про яких було накладене офіційне табу. В умовах підмінених духовних і історичних цінностей протягом всієї своєї історії Севастополь став містом, в якому зрада і колабораціонізм дістали поживний ґрунт для свого закорінення у свідомість практично денаціоналізованих мешканців міста. І на цій основі виховувалося нелюбов до своєї держави у цілого покоління навіть в роки незалежної України. І "свято падіння українського іґа" це підтвердило.

Відсутність державної політики здорового прагматизму, викривлена духовність і історичне минуле, не бажання бачити і провадити профілактику та ліквідувати метастази зради, постійна поступливість наступу кремлівських пропагандистів привели до втрати національних духовних крижалів і традицій, до духовного обеззброєння армії і флоту, до формування стійкого антиукраїнського соціуму в Севастополі і в Криму, його політизації, до анексії територій, до масового запроданства як соціальної проблеми, до пролиття української крові. В роки незалежності Українська держава майже нічого не зробила для повернення кримських українців до національних і духовних основ, натомість всі ці роки Росія наполегливо

привертала їх до "лона матері-Росії", пестувала зраду. У ці роки українці і кримські татари Севастополя і Криму були поставлені в становище проживання на "нашій не своїй землі", а після анексії стали одірваною галузкою українського роду, бо окупанти не лише позбавили мешканців півострова українського громадянства і рідної держави, вони найперше заборонили українську мову, її вигнали звідусіль і загнали у підпілля. Мова в період анексії являлась вирішальним чинником національної ідентичності. Тому автори плану анексії протягом всіх років незалежності України наполегливо величали кримчан окремим від українців "народом", тим самим підбивали їх на шлях державної зради і ретроградні вчинки. Для формування цього "народу" наполегливо втілювалися настанови Михайла Фрунзе, оголошені ним на одному з партз'їздів: здолати українців в Україні можна лише після позбавлення їх рідної мови. Бо мова є запобіжником колабораціонізму і зради. Тож війна точилася не лише на фронті, але і у свідомості, і душі кожного українця Криму, кожного військовослужбовця.

Для досягнення анексії Кримського півострова і його повернення до колишньої імперії Кремлем були використані всі детермінанти психології міжетнічних конфліктів, що мали місце в СНД і Європі. При цьому інформаційно і пропагандистськи виховувався синдром страху, бо страх йде попереду зради. Ідеологеми про бандерівців, фашистів, западенців, Правий сектор, бази НАТО в Севастополі у совокупності - "фашистська загроза", мали зародити і таки зародили у місцевих мешканців, надто у пенсіонерів, синдром страху за своє майбутнє і перетворили окупантів у "рятівників від навислої фашистської загрози".

Окупанти врахували етнографічні аспекти етнічних особливостей мешканців Криму і великої частини особового складу Збройних Сил України, їх історичне тяжіння до колись покинутої батьками Росії і при допомозі колаборантів при владі їм таки вдалося відмежувати їх від національних і духовних традицій українського народу. Російські агенти в Криму широко, а в останні роки перед анексією, відкрито використовували в політиці вихідців з

1.05. 2014. Севастополь. Зрадники-колишні українські чиновники і депутати міської ради на параді, приуроченому поваленню української влади

Росії як "м'яку силу", і ця "п'ята колона" десятиліттями готувала в Криму найбезпечніші маршрути для свого спецназу і танків. На це в Україні споглядали байдуже, як на не важливе, другорядне, як на саме собою пройдешне. А воно виявилось вирішальним у питанні збереження територіальної цілісності і соборності нашої держави.

Замість епілогу

Ще три тисячі років тому назад древньогрецький поет Гомер назвав лотофагами людей, які скуштувавши солодкого лотоса, забули і відмовилися від своєї батьківщини, отже, зрадили її. Зрада є злякисною пухлиною на здоровому тілі любого народу у всі часи. Якщо з нею не боротися, вона має властивість розповсюджуватися небезпечною інфекцією. З зрадниками, з перекинщиками до золотоординців – "татарове люде" - рішуче боровся ще Данило Галицький, серед козацтва зрада була найтяжчим злочиним. В незалежній Україні із зрадою не лише не боролися, її пестили посадами і нагородами, байдуже сприймали її як демократичне "право" кожного на поступки і дії. Зрада присяги держслужбовцями, зрада депутатами своїх виборців, партійна зрада взагалі такими не сприймалися і вони не могли не запустити свої вбивчі метастази у середовище військовослужбовців: теж маємо право вибору! Тривале очікування заблокованими і ізольованими військовослужбовцями розпоряджень і команд на дії під гаслами "Тримайтеся!" та "Не піддавайтеся на провокації" привело до морального виснаження і духовної деградації більшості з них. Керівництвом держави і Збройних Сил не бралось до уваги і не враховувалось, що тривале очікування команд військами в умовах протистояння і блокади, їх пасивність, знищує бойовий дух заблокованих військовослужбовців в умовах фактичного надзвичайного стану, якого в Криму так офіційно і не оголосили. Для підтримки морального стану заблокованих військових частин флоту командирам були потрібні чіткі військові вказівки до застосування активної оборони до того часу, поки не будуть прийняті відповідні рішення на рівні держави. А їх не було. Тому тривала пасивність внесла в ряди оборонців відступництво, зневіру в свої сили, поширювала панічні наст-рої і колабораціонізм. До того ж мова не єднала більшість з них з Україною і українським народом, а традиції, які шанувалися, не кликали боротися саме за незалежну Україну.

Радянська політика української влади в Криму, яка не лише йшла у тісному зв'язку з російською імперською політикою – "руським міром", а постійно йому уступала

першість у всьому, стали ідеологічною підґрунтям окупації, паралізувала волю до спротиву більшості мешканців Криму, відкрили широке вікно ідеологічним диверсіям проти української держави. Росія змогла швидко окупувати Крим і запалити частину території Донбасу завдяки тому, що саме тут протягом всіх років незалежності України домінували малоросійство та радянщина, які стали ґрунтом для зради і ренегатства. В Україні вони підмінялися "дружбою народів-братів", "єдиною вірою", "братством по зброї" і "братством флотами", при цьому не бралось до уваги, ігнорувалося відступництво на користь Росії. І ось саме тут, в Криму, де російська ідеологія "занурилася у свідомість людей найглибше", де знаходилася найслабша ланка в обороні держави вона позбавила більшість воїнів національної гідності, паралізувала їх волю і спротив до агресії, дозволила швидко окупувати півострів і повалити українську владу, яка тривалий час жила своїм окремим від суспільства життям.

Історія колаборантства і ренегатства у часи національно-визвольної війни в Україні в 1917-21 рр. та в роки II Світової війни не бралася до уваги, просто ігнорувалася, тому знову постали ті, котрі, як і їх предки, стали на бік ворога, хто відповідно до свого прямого обов'язку не чинив йому опору, хто мовчки спостерігав як інтервенти з сепаратистами скидали Державні прапори з державних установ, хто голосував за так званого "народного мера" на організованому окупантами "референдумі" – всі вони є національними зрадниками і ренегатами. Завдяки їх зраді і ренегатству Україна втратила Кримський півострів, мільйони мешканців АРКрим позбавили своєї Батьківщини – оце ціна кримської зради і колабораціонізму.

в
під-

Анексія Криму засвідчила, що
Україні пора всім уяснити, що
міна основ національної
політики чужою ідеологією,

байдужість до зради військової, національної, політичної і
духовної більше терпимими бути не можуть, що
непокарана зрада, як недоброякісна пухлина, проникає і

Березень, 2014. Феодосія. Дружба флотами і морське братство по
зброї дійшли свого логічного завершення. *Фото з відео*

знищує здорове тіло держави, її армію і флот, нищить на-
ціональну ідентичність народу. Руйнує Україну!

Морська бібліотека
Серію започатковано 2005 року

Мамчак Мирослав Андрійович

ЛОТОФАГИ

У авторській редакції
Комп'ютерний набір автора
Коректура автора

Ілюстрації з архіву автора, мережі "Фейсбук", з відео російських і кримських телеканалів, сайту "Форпост-Севастополь"

Севастополь. 2018

Формат 84x108 1/32. Папір офсетний. Гарнітура Bookman Old Style. Друк цифровий.
Умовн. друк. аркуш. 11,51. Севастополь, вул. ген. Хрюкіна, 20 б